~~Kn: 1061/153-1989~~ Thörb és Thörb O.

Titkos!

26/89

226-163/7-4/6-1/89

TÖMEGDEMONSTRÁCIÓK, RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEK RENDŐRI BIZTOSÍTÁSA

BM Könyvkiadó

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /1

226–163/7–4/6–1/89

Titkos!

0676
Sorszám: .....

TÖMEGDEMONSTRÁCIÓK, RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEK RENDŐRI BIZTOSÍTÁSA

(A VCSÉK Rendőrtiszti Főiskolán 1988. december 13-án tartott tudományos tanácskozás anyaga)

BM Könyvkiadó – 1989

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /2

Szerkesztők:

Dr. Kercs László r. alezredes
Piros István r. alezredes
Csermely Imre

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /3

TARTALOM

ELŐSZÓ

Dr. Ilcsik Sándor r. vezérőrnagy,
miniszterhelyettes 5

BEVEZETŐ ELŐADÁS
Dr. Kántor Géza r. ezredes,
csoportfőnök-helyettes 9

REFERÁTUMOK
Dr. Szikinger István r. százados,
adjunktus 41

Zahorecz Imre r. alezredes,
szakcsoportvezető 45

Dr. Kis Géza r. őrnagy,
szakcsoportvezető 54

Dr. Gunde Ákos r. alezredes,
tanszékvezető 71

Dr. Janza Frigyes r. alezredes,
iskolaparancsnok 87

Dr. Csordás Sándor bv. alezredes,
osztályvezető 101

Dr. Pongor Sándor r. alezredes,
osztályvezető 112

Szőke Attila r. őrnagy
osztályvezető 118

Dr. Horváth Sándor r. ezredes,
főkapitány-helyettes 122

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /4

Dr. Hodula Attila r. alezredes,
osztályvezető 126

ÖSSZEFOGLALÓ
Ladvánszky Károly r. altábornagy,
miniszterhelyettes 133

ZÁRSZÓ
Dr. Stefán Géza r. ezredes,
osztályvezető 160

ELŐSZÓ

A kül- és belpolitika eseményei, a gyorsan változó, olykor ellentmondásos társadalmi és gazdasági folyamatok, jelenségek megkövetelik, hogy saját munkánkat minden szinten, nap mint nap felülvizsgáljuk: megfeleltünk-e a követelményeknek, követett stratégiánk és választott taktikánk mennyiben erősitette a pozitiv folyamatokat, akadályozta-e a szélsőséges erők térnyerését.

A VCSÉK Rendőrtiszti Főiskola ez esetben arra vállalkozott, hogy megfelelő fórumot biztositson a napjainkban a közvéleményt is erősen foglalkoztató esetleges tüntetések, tömegdemonstrációk, sztrájkok rendőri feladatainak megvitatására.

A közbiztonsági szervek tevékenységének alapjait a fennálló jogrend és az ebbe illeszkedő belügyi normativák határozzák meg. Konkrét megvalósulását azonban számos tényező lényegileg befolyásolja, melynek keretei között kell megtalálni a célszerü és eredményes rendőri munka formai és módszerbeli elemeit.

Az állománnyal szemben jogos igény, hogy az élet valós jelenségeit, a társadalmi- gazdasági folyamatok ellentmondásait érző és értő rendőrtisztek nagy felelősségtudattal, mindenkor a törvényes rend keretein belül végezzék munkájukat, képviselve ezzel országunk, népünk érdekeit, vállalva esküjük kötelezettségeit.

A VCSÉK Rendőrtiszti Főiskolán az oktatásnak mindig a belügyi munka aktuális feladataihoz kell igazodnia.Ehhez jó alkalmat biztositanak a tanácskozások, ahol az elméletés agyakorlat egyeztetései megvalósulhatnak.

Ma, amikor megnövekedett közbiztonsági feladatoknak kell eleget tenni, szükséges a főiskolai hallgatók ezirányu tájékoztatása és felkészitése is. A témában tisztázásra váró kérdések megválaszolása és a helyes következtetések levonása az iskola elvégzése után segitheti gyakorlati munkájukat.
A közbiztonsági szakos hallgatókra váró feladatok azzal is transzformálódnak, hogy rövid időn belül jelentős százalékuk parancsnoki beosztásba kerül. Ennek tudatában kell a felkészitésüket a legcélszerübben megszervezni.

Az 1988 decemberében megtartott tanácskozás anyagának közreadásával célunk, hogy a gyakorlati szakemberek, a felkészülő főiskolai hallgatók, parancsnokjelöltek elméletileg megalapozott, jól hasznositható ismereteket tartalmazó anyagot kapjanak.
A megnyitó előadás, a korreferátumok és a hozzászólások több oldalról közelitik meg a tömegdemonstrációk, sztrájkok során alkalmazott és alkalmazható rendőri intézkedések körét, prognosztizálják várható feladatainkat.

Megköszönöm a VCSÉK Rendőrtiszti Főiskolának a tanácskozás megszervezését, a közreműködő belügyi szervek szinvonalas munkáját, ami nagymértékben hozzájárult a tanácskozás eredményességéhez.

DR. ILCSIK SÁNDOR
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Dr. Kántor Géza r. ezredes,
csoportfőnök helyettes

BEVEZETŐ ELŐADÁSA

Tisztelt Értekezlet!
Kedves Elvtársak!

Előadásomban egyes, a tömegdemonstrációk, tüntetések, sztrájkok esetén alkalmazható speciális közbiztonsági, karhatalmi, rendőri intézkedésekkel kivánok foglalkozni, és kitérek a velük kapcsolatos vezetői teendőkre is. Ez az ankét, amelyet a Rendőrtiszti Főiskola és a Tudományszervezési Osztály rendezett, lehetőséget ad olyan, a mi társadalmunkban uj jelenségek elemzésére, mint a tüntetések, sztrájkok, s azoknak a rendőri-karhatalmi feladatoknak a vizsgálatára, amelyeket az emlitett társadalmi jelenségek kapcsán már végre kellett hajtanunk, s majd végre kell hajtanunk, de mód nyilik a tapasztalatok összegyüjtésére és általánositására is.

A téma már az 1988. október hónapban megtartott közbiztonsági helyettesi országos értekezleten is felmerült, amikor a karhatalmi operativ törzsek 1988 tavaszán megtartott hir- és törzsvezetési gyakorlatának tapasztalatait elemeztük.
Akkor a jelentés megállapitásaival egyezően több főkapitány-helyettes elmondotta, hogy nehézségekbe ütközik a közbiztonsági tisztek utánpótlása, s a főiskoláról kikerült fiatal tisztek karhatalmi felkészültségét nem tartja kielégitőnek.
Ekkor javasolta a főiskola képviselője, hogy egy ankét keretében tárgyaljuk meg a közbiztonsági tisztképzés tapasztalatait azokkal az ujonnan felmerülő közbiztonsági - karhatalmi feladatokkal együtt, amelyekhez megfelelő tananyag, tapasztalat még nem áll rendelkezésre, de várhatóan a következő időszakban a rendőri munka fontos részét fogják képezni.

Fontosnak és időszerünek tartjuk, hogy ezekkel a kérdésekkel foglalkozzunk, mert a felgyorsult társadalmi-gazdasági folyamatok következtében szélesedő plurális demokrácia egyik velejárója, hogy országosan és Budapesten eddig már több - különböző célból, különböző alternativ szervezetek által szervezett - tömegtüntetésre került sor, amelyet biztositani kellett. Kisebb sztrájkok, munkabeszüntetések is előfordultak.

Az élet a jogfejlődést meghaladta. Mindössze egy 1945-ben készült belügyminiszteri rendelet foglalkozik a tüntetések

engedélyezésével, de azóta ez is elavult. Jelenleg tervezet szintjén elkészült a gyülekezési jogról szóló törvény, várhatóan a decemberi ülésszakán tárgyalja az országgyülés.
Eddig is a tervezet előirásait alkalmazva szerveztük rendőri intézkedéseinket. A sztrájkjogot szabályozó törvény körül még nagyobb viták vannak. Nincs még végleges döntés arról, hogy a kormány kezdeményezésére a Munka Törvénykönyvében szabályozzák, vagy a SZOT kezdeményezésére a majdan elkészülő szakszervezeti törvényben.

Magas szintü jogszabály hiányában még nem készülhetett el a rendőri feladatokat részleteiben szabályozó uj belügyminiszteri utasitás, valamint az 1974. évi 17. tvr. s a 39/1974. MT rendelet módositása és a szolgálati szabályzat ennek megfelelő kiegészitése sem. E feladatok megoldására az államtitkár elvtárs irányitásával bizottság alakult, a kidolgozómunka folyamatban van.
Indokolja, hogy ezekkel a kérdésekkel foglalkozzunk társadalmi, gazdasági, belpolitikai helyzetünk várható alakulása is, melyet az MSZMP főtitkára az 1988. november 29-i, budapesti pártaktivaértekezleten ekként jellemzett:
" Mi ad okot a nyugtalanságra?
Mindenekelőtt a megujulás, a felfrissülés parttalansága iránti nagy hajlam. Divat lett mindent tagadni, akár van indoka, akár nincs. Nyugtalanságra ad okot a módszerek radikalizálódása, a

sztrájkokkal való fenyegetődzés, a mértéktelen követelődzés, az eleve teljesithetetlen igények tömeges megfogalmazása. Nyugtalanságra ad okot az egyoldalu, csak az elosztással foglalkozó szemlélet, az a magatartás, amely a termelést, az értékteremtő munkát lebecsüli."

Később: " ... figyelmeztető továbbá, hogy megnőtt az ellenséges, ugyan kislétszámu, de hangos, polgári restaurációs ellenforradalmi erők agresszivitása is. Taktikájuk átlátszó, ismert, de nem veszélytelen, mert könnyen megtéveszthetí a politikai kérdésekkel aktivan nem foglalkozó embereket. A demokrácia, a reform hangos követelése mögé rejtik a vezetés lejáratását, a folyamatok olyan tipusu felgyorsitását, amely egy ponton már kezelhetetlenné válik."

Mindez és számos nem emlitett körülmény arra hivja fel figyelmünket, hogy tüntetésekkel, tömegdemonstrációkkal a jövőben is számolnunk kell.

Az 1988-ban eddig lezajlott 12 nagyobb tüntetés során szerzett közbiztonsági tapasztalatok elemzésével és külföldi szakirodalom felhasználásával olyan anyagot kell összeállitanunk, amely a rendőrtisztképzésben is felhasználható, amely taglalja azokat a sajátosan karhatalmi jellegü feladatokat, amelyekkel a hallgatók eddigi tanulmányaik során ilyen módon, ilyen csoportositásban még nem találkozhattak. A sztrájkok kezeléséről - habár ott kevesebb a gyakorlati tapasztalat - szintén kidolgozás

alatt van egy stratégiai- taktikai kérdéseket elemző szakanyag. A kérdés érdemi részének részletes kifejtése elött szükségesnek tartjuk még tisztázni, hogy az év második felében rövid időn belül létrejött közel 40 alternativ csoport nem mindegyike ellenséges, ellenforradalmi jellegü szervezet, s az általuk szervezett demonstrációk sem kizárólag ellenséges jellegüek. Ezt a tüntetés bejelentésekor, a cél meghatározásakor, illetve a rendőri biztositás megszervezésekor fontos figyelembe venni. Eddig megkülönböztettünk olyan tüntetéseket, amelyek:

a / egész tartamuk alatt békés jellegüek,

b / békés jelleggel kezdődnek, de elfajulnak, rendbontóvá válnak,

c / eleve rendbontóak.

A referátumban elsősorban az egész tartamuk alatt békés jellegü rendezvények biztositásával kapcsolatos feladatokra kivánom irányitani a figyelmet.

A referátum célja, hogy egységes kép és megitélés kialakitását segitse a sztrájkokról, a tüntetésekről a hazai gyakorlati tapasztalatok elemzésével, felhasználásával, és a külföldi kutatási eredmények adaptálásával. Célja az is, hogy kutatói hipotézis szintjén bemutassa a jelenleg általunk legcélravezetőbbnek tartott törvényes rendőri eljárás modelljét.

Célunk továbbá, hogy a sztrájkokkal, a tüntetésekkel kapcsolatos fogalmakat összefüggéseikben tisztázzuk, hogy ezzel is hozzájárulhassunk ennek az aktuális kérdésnek értelmezéséhez.

A sztrájkokról általánosságban szólva a történészek, a munkásmozgalom kutatói úgy tartják, hogy a sztrájk és a tüntetés egyidős a munkásmozgalommal, annak szerves része, velejárója, fő harci fegyvere. A XIX. és a XX. századi munkásmozgalmakat végigkisérik a sztrájkok, amelyek döntő többsége gazdasági megfontolásokból indult, de számos esetben politikai követelésekbe csapott át.

Ma érdekeik védelmére, munkakörülményeik javitására, gazdasági és politikai harcukhoz a tőkés és a fejlődő országok munkásmozgalmainak szükségük van a sztrájkra mint fegyverre.

A sztrájk ott, antagonisztikus osztályellentétek fennállásakor pótolhatja azokat a demokratikus fórumokat, amelyek a szocialista társadalmi berendezkedésü országokban a munkásosztály rendelkezésére állnak.

Rátérve hazai dolgainkra elmondhatjuk, hogy történelmünk során a magyarországi sztrájkokat, tüntetéseket a munkásszervezetek, később a szakszervezetek kezdeményezték, a politikai pártok pedig számos esetben saját céljaikra használták fel.

A kapitalista fejlődés időszakában a rendfenntartó erők a legtöbb esetben igen erőszakosan léptek fel a sztrájkolókkal, a tüntetőkkel szemben.

A felszabadulás után a fordulat évéig, a koalició időszakában az egymás közt vetélkedő pártok a demonstrációkat, az utcai politizálást is felhasználták a tömegek megnyerése, programjaik elfogadtatása érdekében.

Az utóbbi 30 év során viszont hazánkban sem, de a környező szocialista országokban sem volt jellemző a sztrájk vagy a tüntetés eszközének igénybevétele, s ebből következik, hogy a megitélésükben egymás közt eltérő álláspontok alakultak ki.

A sztrájk mint a vélt vagy valós érdekek érvényesitésére szolgáló megszervezett sajátos véleménynyilvánitási, tiltakozási forma a mai társadalmunk uj jelenségei közé tartozik.

Nálunk jogi alapját a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok az ENSZ Közgyülésén 1966-ban elfogadott Nemzetközi Egyezségokmánya I. rész 8. cikk 1/d. pontja képezi, amely kimondja: az Egyezségokmányban részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztositják az adott ország törvényeivel összhangban gyakorolt sztrájkjogot. Az okmányhoz az 1976. évi 9. sz. tvr-rel csatlakoztunk. Más jogi szabályozás eddig sztrájkkal nem foglalkozott, a törvényi szabályozás a bevezetőmben emlitett viták közepette folyamatban van.

A normativ szabályozás hiánya vagy megléte azonban nem változtathat azon a felfogásunkon, miszerint a sztrájk feloldása alapvetően nem rendőri feladat: ilyen helyzetben is a rendőrség alapvető tevékenységét, a közrend, a közbiztonság fenntartását kell gyakorolni, szükség esetén - a jogszabályokkal összhangban - a helyreállitását. Már most szükséges viszont a feladat jellegének megfelelő speciális eszközök beszerzése és módszerek kidolgozása, ujszerü taktikai megoldások kimunkálása, begyakoroltatása.

A taktika kidolgozásához céljuk, méretük, fajtájuk szerint csoportosithatjuk a sztrájkokat:

Beszélhetünk a célok szerint kényszeritő, figyelmeztető, szimpátia, szolidaritási sztrájkról és bojkottról.

Méretük alapján elkülönithető az általános, a helyi és az üzemi sztrájk.

Fontos a fajta szerinti csoportositás is, igy beszélhetünk munkabeszüntető-, munkamegszakitó-, munkalassitó- és éhségsztrájkokról. A spekulativ módon kidolgozott ismérvekre alapuló csoportositáson tul számos más tényezőt kell még figyelembe vennünk a sztrájk esetén szükséges rendőri-karhatalmi feladatok tervezésénél. A lehetséges ismérvek számbavétele után meghatározhatók azok az elvek, amelyek alapján a feladatokat tervezhetjük.

Megvalósult sztrájk esetén a közbiztonsági feladatok tervezéséhez figyelembe kell venni, hogy:

- a gazdasági problémák társadalmi feszültséget szülnek, az állampolgárok a feszült helyzetben a megszokottnál érzékenyebben reagálnak minden rendőri intézkedésre;
- a különböző munkahelyeken, létesitményekben szerveződő sztrájkok lokálisan és országosan is növelik a közrend, a

közbiztonság megbomlásának a veszélyét;

- a megszokottól eltérő közállapot aktivitásra késztetheti az antiszociális, bünöző, ellenséges elemeket;

- sor kerülhet provokativ fellépésre, agresszivitásra az állami és a politikai szervek képviselői, a fegyveres erők és testületek tagjai, a sztrájkhoz nem csatlakozók ellen;

- általános sztrájk idején az érintett területen bekövetkezhet a fogyasztási cikkek tömeges felvásárlásának jelensége, megerősödhet a feketepiac, a spekuláció, zavar támadhat az áruellátásban;

- a sztrájkot megelőzheti sztrájk-készültség, a sztrájkolók lezárhatják az adott létesitményt;

- a sztrájkolók akadályozhatják a hivatalos szervek, az üzemi vezetés munkáját, a gazdaság kialakult normális müködését;

- a sztrájkkal érintett terület lakosságának szimpátia- vagy ellenérzés nyilvánitásával számolni kell. Ennek velejárói a különböző jelvények, transzparensek, zászlók, röplapok megjelenése;

- a sztrájk velejárói, következményei lehetnek különböző gyülések és az utcai demonstráció / tüntetés /;

- fontos elv, hogy a sztrájkkal érintett területen az egyenruhás rendőri jelenlétet a minimálisra csökkentsük. Feleslegesen ne irritáljuk a sztrájkolókat, ha a közrendet, a közbiztonságot nem sértik vagy veszélyeztetik;

- a sztrájk során felmerülő rendőri-karhatalmi feladatok végrehajtására kizárólag csak rendőri erő tervezhető. Munkásőröket a rendőri feladatok ellátására csak kivételesen, a sztrájkkal nem érintett területen szabad alkalmazni.

Az előzőekben vázolt főbb elvek alapján meghatározható a rendőri szervek általános feladatainak modellje:

- az állambiztonsági szolgálatnak - sajátos eszközeivel - fel kell deritenie és jeleznie kell a készülő sztrájkot, az erre utaló adatokat;

- a megyeszékhelyeken és Budapesten főkapitány-helyettesi szinten, a kisebb városokban a kapitányságvezetők szintjén kísérletet kell tenni a sztrájk szervezőivel való kapcsolatfelvételre.
  A sztrájkkészültség időszakában tisztázni kell a tervezett sztrájk méretét, célját, fajtáját, időtartamát, a sztrájkolók tartózkodási helyét. Ha terveznek tüntetést, annak időtartamát, utvonalát. Fel kell mérni a sztrájkhoz nem csatlakozók körét;

- meg kell állapitani a sztrájk érdekében kifejtett propaganda munka méreteit;

- közölni kell a szervezőkkel, ha a módszerek eldurvulnak, számolniuk kell a rendőri erők beavatkozásával;

- a jelentőrendszeren keresztül minden sztrájkkészültséget és sztrájkot a belügyi vezetés tudomására kell hozni;

- fontos feladat, hogy a sztrájk feloldásával foglalkozó személyekkel állandó kapcsolatban legyünk és velük folyamatosan együttmüködjünk;

- előre meg kell tervezni és szervezni a várható közbiztonsági, közlekedési, karhatalmi feladatok végrehajtását, illetve ha a sztrájk spontán módon szerveződik, akkor amikor az a tudomásunkra jut;

- ha a rendőri erők és a sztrájkolók közvetlen konfrontációja várható, jól felkészült, határozott, döntőképes "helyszini parancsnokot" kell kijelölni, függetlenül attól, hogy bevezetésére sor kerül-e vagy sem.
Javasoljuk, hogy az ilyen feladatokra alkalmas személyek kiválogatását, felkészitését már most kezdjük el.
Fellépésük, intézkedéseik a sztrájkok és a demonstrációk rendőri biztositásában meghatározó jellegü lehet;

- vizsgálni kell a sztrájk folyamán kialakult tömeg jellemzőit, és a tapasztalatokat fel kell használni a tervezett rendőri taktika kialakitásában;

- a várható feladatok ismeretében el kell végezni az erő-eszköz számvetést.

A rendőri szerveknek a felsoroltakon tul más számos speciális feladatot kell a sztrájkok kapcsán megoldaniuk. E konkrétan megtervezendő és szükség esetén alkalmazandó intézkedések jellegét, sorrendjét meghatározza a sztrájk megitélése, célja, mérete, fajtája, időtartama, a benne részt vevők békés vagy agressziv viselkedése, az érintett létesitmény jellege, a sztrájk feloldására alkalmazott módszer, a rendelkezésre álló idő,erő és technika.
A konkrét módszerek egyedi jellegüek, igy a legfontosabb a helyes rendőri taktika kidolgozása.
A sztrájkkal érintett terület körzetében fokozni kell a szürőmunkát. Meg kell tervezni a közlekedés biztositását, a forgalomelterelést. Irodalmi adatok szerint a karhatalmi feladatra kijelölt állomány / általános sztrájk esetén 50 %, helyi sztrájk esetén 30 %, üzemi sztrájk esetén 20 % / együtt tartása indokolt. Szükséges a főkapitánysági, kapitánysági ügyeletek megerősitése, a KOT részleges működtetése.

Elrendelhető a sztrájkkal érintett területen lévő, a rendőrség által őrzött objektum őrzésének a fokozása.

A sztrájk során csoportosuló tömeg, jellemzőit tekintve, nem azonos az egyéb tüntetési szándékkal szerveződő tömeggel, bár kezelése számos hasonló vonást mutat. Ezért a következőkben a sztrájk során létrejött tömeg, valamint a más céllal kialakult tüntetés rendőri biztosításával, és az esetleg szükségessé váló rendőri beavatkozással kivánok foglalkozni.

Az ebben az évben lezajlott sztrájkok a közterületet nem érintették, a létesitményen belül kislétszámu tömeg alakult ki, velük szemben nyilt rendőri beavatkozásra nem került sor.

Az idei május 27-ei, junius 16-ai, junius 27-ei, az október 3., 5., 6., 27. és 30-ai, valamint a november 15-ei budapesti tüntetések rendőri biztositásából általánositható tapasztalatokat tudtunk levonni.

Itt már meg kell határoznunk a tüntetés fogalmát.

A tüntetés a társadalom valamilyen érdekazonosság alapján kialakult csoportja vagy csoportjai által, közterületen szervezett figyelemfelhivó, véleménynyilvánitó, tiltakozó, esetleg kényszeritő célzatu demonstráció. Vezetői vagy szervezői esetenként célul tüzik ki, hogy párt- vagy állami vezetőknek, véleményük alátámasztásához peticiót vagy tiltakozást adjanak át, hogy ezzel esetleg kedvezőbb tárgyalási poziciót kényszeritsenek ki. Az 1988-ban lefolyt tüntetések felfoghatók

ugy is, mint a politikai pluralizmus megnyilvánulási formái, mint a szocializmus uj eleme a társadalmi önszerveződés folyamatában, mint a gyülekezés és a szabad véleménynyilvánitás hazai példái.
Mivel a tüntetések előkészitésének, lefolytatásának jogi szabályozása jelenleg kidolgozás alatt van, a rendőri szervek, igy elsősorban a Budapesti Rendőr-főkapitányság ilyen irányu feladataikat a sport, a kulturális és a politikai rendezvénybiztositások során szerzett korábbi tapasztalataik alapján végezték.

Az eddigi tüntetések alapvetően békések voltak: kezelésük során a döntéseket, az irányitást a legmagasabb vezetői szinthez kötötték, a szükséges rendőri erőfölény biztositva volt. Viszont az elkövetkező időben ennek a nálunk uj társadalmi jelenségnek az elterjedése várható, ezért ez a magas szintü irányitási és döntési gyakorlat és a nagy létszámu rendőri erő készenlétben tartása nem követhető módszer. A döntési és az irányitási szintet alacsonyabbra kell helyezni, a rendőri erők alkalmazásánál a létszámtakarékosságot a lefolyt tüntetések tapasztalatainak elemzésével uj rendőri stratégiával és taktikával el lehet érni. Ez egyébként objektiv szükségszerüség is, hiszen a tüntetéseknél lekötött állomány nagy részét a közterületről kell összevonni, viszont ez azt eredményezi, hogy a tüntetéssel nem érintett területen gyengül a rendőri jelenlét.

Fő célunk tehát elsősorban az uj stratégia kialakitása a gyülekezési jogról szóló törvénytervezet szellemében.
A tüntetések céljától, motivációjától függetlenül a bevezetésre kerülő biztositási, karhatalmi feladatoknak nagyon kényes politikai vonatkozásai is vannak. A rendőri eljárások közül a leggyakrabban alkalmazandó a kötelék tömeg elleni igénybevétele lehet, vagyis a tömegoszlatás, a másik - a gyülekezésről szóló törvény hatálybalépését követően - a tüntetés betiltása, feloszlatása.
Ugy vélem, mindkét eljárás alkalmazhatóságát az adott terület közbiztonsági helyzetén tul, végső soron a társadalmi közhangulat figyelembevételével - politikai állásfoglalás és a jogszabály - adta keretek határozzák meg. A tüntetés feloszlatására csak végső esetben kerülhet sor, akkor, ha a preventiv jellegü intézkedések, a pszichikai ráhatás, a szervezők meggyőzése nem vezet eredményre. Erre a gondolatmenetre kell a vezetői állományt felkésziteni.
A gyülekezési jogról szóló törvénytervezet erős megszoritásokkal lehetőséget ad arra, hogy az illetékes rendőrhatóság a bejelentett tüntetést betilthassa. El kell gondolkodnunk azon, hogy szerveinknél ezt a feladatot ki lássa el, az igazgatásrendészet, a bünügy, vagy esetleg a közbiztonsági szolgálat, valamint azon is, hogy milyen szinthez kössük a döntést.

Külföldi tapasztalatok

Az NSZK-ban felmérések eredményei szerint az összes bejelentett tüntetés 50 %-át betiltották. Ennek ellenére a bejelentett tüntetések 80 %-át mégis megtartották.
Nálunk jelenleg ez az arány 100 %, hiszen két betiltás történt, de az aktiv mag mindkét esetben ragaszkodott eredeti elképzeléséhez, és az utcára vonult. Ebből adódik az a következtetés, hogy a tüntetés betiltása esetén is legalább ugy fel kell készülnünk - ha nem jobban - a biztositási feladatokra, mint a tudomásul vett esetekben.
Azt a stratégiánkat, mely alapjaiban meghatározza a demonstrációk kezelésénél alkalmazandó taktikai eljárásainkat, már napjainkban is a tervezett jogi szabályozás elveire kell épitenünk. Ezek közül az elvek közül a legfontosabb az állampolgárok alanyi jogon biztositott gyülekezési szabadsága.
Fontos feladatunk a rendőri állomány szakmai, pszichikai, politikai felkészitése. Azt az állapotot, amelyben a rendőri állományt elszigeteljük, hogy érdektelenné tegyük azokkal a problémákkal szemben, amelyek miatt a tüntetések bekövetkeznek, nem tudjuk elérni. Igy a rendőri állomány azonosulhat, szimpatizálhat a tüntetők által deklarált célokkal. A szimpátia és az azonosulás okozta belső megingást kell ellensulyoznunk a felkészitéssel.

Tehát rendőreinkben erősitenünk kell a társadalmi felelősségérzetet, a közösséghez tartozás érzetét, növelnünk a szakmai önbecsülést, az egzisztencia-féltést. Nem mellőzhetjük a felelősségérzés fokozását és az anyagi megbecsülés növelését sem.

A stratégia ismeretében ki kell alakitanunk az uj helyzetnek megfelelő taktikánkat.

Ennek alapvető eleme, hogy ismerjük azoknak a tüntetéseknek / a tömegeknek/ a jellemzőit, amelyeket kezelnünk kell. És ez az a pont, ahol jól megkülönböztethető a sztrájk demonstrálására, vagy a kulturális, sport- és egyéb események során kialakult tömeg, valamint a büncselekmény elkövetésének / pl. zavargások, lázadás stb./ szándékával összeverődött tömeg. Figyelembe kell venni, hogy - az utóbbi esetet kivéve - alapvetően nem bünözők gyülekezetével állunk szemben, és ennek fellépésünkben is meg kell mutatkoznia.

Az összetételt vizsgálva elmondható, hogy a sztrájk demonstrálására kialakult tömeg az, amelyiknek a homogenitása a legnagyobb. A tömeg többi fajtája nagyobb heterogenitást mutat.

Tény, hogy a homogén tömeg magatartásának prognosztizálása egyszerübb, ezért ugy kell tervezni a biztositási feladatokat, hogy a tömeg előnyös tulajdonságainak megtartását, érvényesülését elősegitsük. A homogén tömeget alkotó egyénekben nagy az összetartozás érzése, a heterogén tömegnél ez csak az aktiv magról mondható el.

A homogén tömegben részt vevő egyének azonosulnak a vélt vagy valós érdek motiválta céljukkal, igy fellépésük, viselkedésük azonos. A közbiztonsági szervek a feladatok tervezése időszakában törekedjenek megismerni, hogy a résztvevők nagy többsége milyen hatások következtében vált a tömeg részévé. Ha sikerül megismerni a kötődési formát, amely az egyén-tömeg viszonyt jellemzi, könnyebb megválasztani azt a taktikát, amellyel a tömeg magatartását befolyásolni tudjuk. Heterogén összetételü tömegben az egyének egy részét kötődés helyett csak a kiváncsiság tartja a helyszinen. Valószinü, hogy egy bizonyos idő eltelte után kiváncsiságuk kielégül, vagy ha a további információ megszerzése számukra veszéllyel járhat, akkor igyekeznek kiválni a tömegből. Ez a jellegzetesség a rendőri erődemonstráció alkalmazása mellett szól, mivel ez az egyénben a veszély érzését növelheti.

Növelheti a veszély érzését a beavatkozás elötti határozott felszólitás is. A kiváncsiskodóknak a tömegből való kiválását gyorsithatja a harcrend gyors, határozott kialakitása, valamint a rendőrség tájékoztatója a terület elhagyásának lehetséges irányairól. Minden tipusu tömegben vannak passziv és aktiv elemek. Aktivak a hangadók, a szervezők, a rendezők és a potenciális rendbontók. Passzivak azok az egyének, akik kiváncsiságból, félelemből, taktikából, szolidaritásból csatlakoztak a tömeghez.

Ha a közrend, közbiztonság helyreállitása érdekében szükségessé válik a tömeg feloszlatása, a helyszini parancsnok elsősorban szervezőkön keresztül hasson a tömegre, hiszen igy a tömeg a kéréssel, felszólitással azonosulhat.

A passziv csoportba tartozók nagy része félelemből is teljesiti a rendőrség felszólitását, az aktivak rendszerint nem vagy csak taktikai okokból ugy, hogy későbbi időpontban, más területen ismét csoportosuljanak.

Ha az aktiv csoportba tartozók nem hajlandók a rendőrséggel együttmüködni, akkor a felszólitásnak a passziv csoportba tartozók nagy többségét kell megcéloznia, arra azonban ügyelni kell, nehogy a rendőri erők tevékenysége a passziv résztvevőket is rossz értelemben vett aktivitásra késztesse.

Ezért nem helyes a tömeget teljesen körbezárni, továbbá a hangadókat a helyszinen kiemelni. A kiemelést azért sem tartjuk helyesnek, mivel a rendőrségnek ilyen esetben a fő feladata a rend helyreállitása, nem pedig az, hogy néhány tüntetőt jogi szankcionálás céljából előállitson, s ezzel a kialakult helyzetet tovább rontsa.

A kiemelések és előállitások ellen szól az is, hogy végrehajtásuk indok lehet ujabb tüntetésre, és magában hordozza annak veszélyét, hogy a szintén felfokozott érzelmi állapotban lévő rendőrök tulkapásokat követnek el.

Ezt igazolja, hogy már eddig is érkeztek panaszok előállitott tüntetővel szemben alkalmazott keményebb eljárás miatt.

Egyedi esetek ezek, de el lehet őket kerülni. Ezek provokációk is lehetnek. A jogi szankcionálás, ha sor kerül rá, mindig egy későbbi feladat.
Természetesen a büncselekményt elkövetőkre az előzőekben elmondottak nem vonatkoznak, tüntetéseknél az ő kiemelésük és előállitásuk indokolt, ha eltávolitásukra a rendezők nem képesek, vagy nem hajlandóak. Tudni kell, hogy a büncselekményt elkövetők kiemelését a tömeg önmaga elleni beavatkozásnak minősiti, ugyanugy, mint a tömeg védelmét célzó rendőri intézkedéseket / pl. ellentüntetés miatti mozgáskorlátozásokat/.

Tüntetések alkalmával a közrend, közbiztonság fenntartása, helyreállitása érdekében leggyakrabban alkalmazandó taktikai elemek a következők:

- a gyülekezési, mozgási utvonalak rendőri biztositása, forgalomelterelés / főleg közlekedési rendőrökkel /,
- a tömeg mozgásának korlátozása / előzetes megbeszélés szerint /,
- épületek, létesitmények, bejáratok körzetének lezárása behatolás ellen / Parlament/,
- a mozgó tömeg irányokba terelése,
- a tömeg kiszoritása egyes területekről,
- ujabb gyülekezés megakadályozása,
- a tömeg megvédése,
- végső esetben felszólitás után tömegoszlatás.

A módszerek alkalmazásakor a hagyományos karhatalmi elveket át kell értékelnünk, hiszen a megszokott harcrendi elemek eredeti funkciójuktól eltérő szerepet kapnak, pl. a kétsoros vagy egysoros mozgósorfalat, mely hagyományosan az oszlatócsoport harcrendi eleme, létesitmények, bejáratok, utcák lezárására alkalmazzuk, továbbá felhasználhatjuk a tömeg békés kiszoritására, irányokba terelésére, a tömeg megvédésére, kordonszolgálatra.

A klasszikus értelemben vett tömegoszlatást csak akkor szabad végrehajtani, ha a kifejezetten agressziv csoportos magatartás büncselekmények elkövetésével párosulva a közrendet sulyosan veszélyezteti. A többi módszer más esetekben, ha erre az uj törvényi szabályozás lehetőséget ad / pl. betiltás/, a közrend, közbiztonság fenntartása érdekében alkalmazható. A jogszabálytervezet szerint betiltható a tüntetés, ha a közlekedés rendjét, államhatalmi szervek, biróságok müködését zavarja, illetve büncselekmény elkövetésére hiv fel.

A kifejtetteket erősiti meg egy magát hagyományosan demokratikusnak tartó sajtótermék hasábjain közölt közvéleménykutatási adat, amely szerint a megkérdezettek több mint 90 %-a igényli a tömegoszlatást tüntetéseknél, ha ott kocsikat borogatnak, kirakatokat zuznak be.

Tudnunk kell, hogy a tüntetők - a tömeghez tartozás hatása alatt - felszabadultabbak, gátlásaik oldottabbak, érzelmi állapotuk eltér a megszokottól.

Ennek következtében olyan magatartást tanusithatnak, amely konszolidált körülmények között etikailag biztosan nem, de számos esetben még jogilag sem fogadható el. Ez békés tüntetésnél is előfordul.

Felmerül a kérdés, érdemes-e, szükséges-e ennek a magatartásnak a megszüntetése céljából beavatkoznunk? Ugy vélem, nem. Hiszen a beavatkozással felszabadithatnánk a tömegben mindig meglévő agressziv indulatokat. A tapasztalatok azt bizonyitják, erre az ugymond kifogásolható magatartásra az adott tüntetések vége felé kerül sor. Példát is mondok: a viszonylag békésen lezajlott budapesti tüntetések vége felé rendszerint elhangzottak a "rendőrállam!","fasiszta rendszer!" jelmondatok.

Ha kritikus helyzet áll elő és a feltételek a tömegoszlatásra megérettek, mindig gondolni kell a provokáció lehetőségére is. A rendbontás megszüntetésére elöbb fel kell kérni a rendezőket, és ha ez sikertelen marad, akkor kell beavatkozni ugy, hogy azt az arányosság elve jellemezze.

A budapesti tapasztalatok a taktikai eljárások terén azt bizonyitják, hogy célszerü a gyülekezési helyek, a vonulási utvonalak, a célállomás és a várható gyülekezési hely biztositása. Ezeket a feladatokat egyenruhás rendőri állománnyal kell megoldani. A biztositásban bevált a motoros, a gépkocsizó, a gyalogos járőr és a kordonszolgálat.

A Parlament elött lezajlott tüntetéskor jól szolgálták a terület lezárását a kordonrácsok. A kordonszolgálat során a tömeggel közvetlenül a rendezők érintkeznek, mögöttük a kordonrács és csak utána helyezzük el a rendőri sorfalat.

A tömeg irányokba terelésénél a gyors helyváltoztatásra képes motorkerékpáros szolgálat igen hatékonyan alkalmazható.

Ügyelni kell arra, hogy a forgalomirányitó járőröket megerősitve /3-4 fő / alkalmazzuk. A tüntetéseknél a központi tartalékon felül minden helyszinen tartalékot kell képezni.

Arányuk az alkalmazott rendőri állomány 30-40 %-a lehet, hanennél kisebb, akkor csak megerősitésekre vehető igénybe, és az ujabb feladatokhoz az összes létszám növelése szükséges. A biztositásban résztvevő erő nagysága a tüntetésről előzetesen rendelkezésre álló adatok alapján tervezhető. Ahhoz, hogy váltásra is legyen lehetőség,a tüntetés biztositására rendelkezésre álló erő 50 %-a vehető igénybe maximálisan. Az igénybe vett létszámot a feladat, ne pedig a tüntetők létszáma határozza meg elsősorban.

Az állomány tudjon róla, hogy van tartalék is, ez növeli magabiztosságát. Például Franciaországban jól látható módon helyezik el a tartalékot, hogy pszichikai hatást érjenek el vele. Mi viszont a tartalékot rendszerint elrejtjük.

Tapasztaltuk, hogy a tüntetések biztositásában részt vevő rendőri állománnyal a részt vevők egyénileg vagy csoportosan vitába szállnak, beszélgetést kezdeményeznek.

Ugy vélem, az a helyes, ha arra készitjük fel a személyi állományunkat, hogy ne bocsátkozzon vitába a rendőri jelenlét, a rendőri intézkedések jogszerüségéről. A tiszti állományból elsősorban a "helyszini parancsnok" tartson kapcsolatot a tömeggel, a szervezőkkel, a rendezőkkel.

A referátum a viszonylagosan békés lefolyásu tömegdemonstrációkkal foglalkozott. Szándékosan kerültük a felfegyverkezett, kifejezetten agresszív tömeg elleni tevékenységet, a fegyverhasználatot, a munkásőrség, a néphadsereg erőinek igénybevételét, a különböző, kifejezetten erőszakos eszközök tömeg elleni alkalmazásának lehetőségét, módjait, a tömegoszlatás utáni rendfenntartó feladatokat.

Az eddig lezajlott tüntetések ugyanis azt bizonyitották, hogy a bejelentett rendezvények nem az alkotmányos rend, a szocialista társadalom megdöntésére irányultak - a szervezők alapvetően fenntartották a rendet.

Azonban közismert, hogy a tömegjellegü megmozdulások mindig magukban hordozzák a közrend, a közbiztonság megbomlásának a veszélyét. Ez pedig a felkészülés jelentőségét igazolja.

Jelenleg erő, taktika szempontjából a rendőri erők urai a helyzetnek Budapesten és vidéken egyaránt. Perspektivában természetesen gondolnunk kell az erőszakos, az államellenes tömegmegmozdulásokra, zavargásokra is. De ezek már nem a toleráns rendőri magatartást igénylik.

A következőkben foglalkozni kívánok a tüntetések, sztrájkok során alkalmazásra kerülő rendőri taktika tervezésének, szervezésének és irányitásának kérdéseivel.

A tervezés időszaka a tüntetés, illetve a sztrájk előzetes adatainak ismertté válásától a biztositási terv elkészitéséig tart.
A tüntetés, a sztrájk ismertté válhat a rendezők bejelentéséből vagy operativ adatokból.
Az eddig szervezett tüntetéseket a szervezők Budapesten, de vidéken is előzetesen bejelentették az illetékes rendőri szerveknek, ezt a bejelentési kötelezettséget a gyülekezési jog tervezete is tartalmazza. Jelenleg még egy tartalmában elavult, 5159/1945. BM számu rendelet szabályozza a tüntetések lefolytatásának rendjét.

A sztrájkok kezelésének a gyakorlata még nem alakulhatott ki, de a bejelentési kötelezettséget a sztrájk jogi szabályozásának előkészületeinél is figyelembe veszik.

Amennyiben operativ adatok alapján jut tudomásunkra sztrájk vagy tüntetés szervezése, az operativ érdekek védelmét szem előtt tartva meg kell kisérelni a kapcsolatfelvételt a szervezőkkel.

Ennek kapcsán meg kell ismerni a szervezők szándékait, a részt vevők várható létszámát, a sztrájk vagy a tüntetés célját. Adatokat kell szerezni a tervezett időtartamról, és ha közterületet kívánnak igénybe venni, a gyülekezési helyekről, a vonulási utvonalról, a célállomásról.
A kapcsolatfelvétel tényét, témáját, a szerzett információkat jegyzőkönyvben kell rögziteni. Budapesten ezt a feladatot a főkapitányság végzi, pontosabban a főkapitány-helyettes és a közbiztonsági osztályvezető. Sztrájkokról szóló bejelentések feldolgozásának a gyakorlata még nem alakult ki.

A megyei főkapitányságokon ezt a feladatot a rendőr-főkapitány helyettesének feladatkörébe lehetne utalni, vagy a kapitányságvezetői szintre le lehetne adni. Az uj jogi szabályozók hatálybalépése után az adatok ismeretében el kell dönteni, hogy a tervezett sztrájk, illetve tüntetés törvényes-e, vagy törvényellenes-e. Ennek megfelelően a jogszabályban előirt határidőn belül meg kell hozni a döntést: a tüntetést tudomásul vesszük vagy betiltjuk. Ezt irásban közölni kell a szervezőkkel. Ha a jogszabályok alapján törvényes a tüntetés, akadályozni nem szabad. Várható, hogy a sztrájkot a rendőrségnek csak akkor jelentenék be előre, ha közterületet kívánnak igénybe venni, mivel ilyen esetben a sztrájkolókra is a gyülekezési jogról szóló törvény rendelkezései vonatkoznak.

Egyéb esetekre az előkészitő szakaszban lévő sztrájkjogi törvénytervezet ugy rendelkezik, hogy a szervezők a létesitmény / szakmai egység / vezetésének kötelesek bejelenteni a sztrájk meghirdetését.
A rendőrség tiltó határozata a gyülekezési jog törvénytervezete szerint birósági uton megtámadható. A bejelentési kötelezettség előirásával viszont elérhető, hogy a felkészülésünkre elegendő idő álljon rendelkezésre.

Az NSZK-beli statisztikai adatok azt mutatják, hogy az általuk vizsgált időintervallumban 15 %-nyi arányt képviseltek a be nem jelentett tüntetések, de ezek szervezéséről is előzetesen értesült a rendőrség.
Célszerünek tartjuk, hogy akár tiltó határozatot hozott a rendőrség, akár nem, a szervezés időszakában a szervezőket alaposan megismerjük, s beszéljünk velük. Ennek során tisztázni kell elöttük a felelősség kérdéseit, közölni az általunk javasolt időpontmódositásokat, ajánlani a rendezői biztositók létszámát. Abból kell kiindulni, hogy a rend fenntartása alapvetően az ő feladatuk. Ezt a folyamatos párbeszédet a rendőri szerv és a tüntetés szervezői között fenn kell tartani.
Alapvető, hogy megértessük a szervezőkkel,ha nincs tiltó határozat, a rendőrség minden erővel a tüntetés békés lefolytatásának biztositására, nem pedig a megakadályozására törekszik.

Ha a tiltó határozatot a bíróság jogerőre emelte, azt kell tudatositanunk, hogy a rendőrség a tüntetés létrejöttét megakadályozza. A párbeszéd fenntartása mellett meg kell tervezni, és biztositási tervben kell rögziteni feladatainkat.

A biztositási terv tartalmazza:

- a tervezett demonstrációról rendelkezésre álló adatokat,
- a biztositási parancsnokát, helyettesét,
- a KOT vezetőjét
- a KOT összetételét Budapesten és a megyeszékhelyeken,
- az operativ parancsnokot,
- a helyszini parancsnokokat és a beosztott állomány létszámát,
- az összesitett létszámadatokat,
- a tartalékok létszámadatait, a parancsnokok nevét, elhelyezésüket,
- a vezénylési és a készenléti időpontokat helyszinenként,
- az állomány felszerelését, a hivóneveket,
- a rádióösszeköttetés rendjét,
- helyszinenként az állomány konkrét feladatait és a felállitási helyeket létszámmal,
- az előállitás módját, helyeit, az elszámoltatás rendjét,
- helyszinenként az állomány konkrét feladatait és a felállitási helyeket létszámmal,

- az előállitás módját, helyeit, az elszámoltatás rendjét,
- a váltás, a pihentetés, az összevonás, az anyagi biztositás rendjét,
- egymás felismerési jeleit.

A biztositási terveket eddig a főkapitányság vezetője hagyta jóvá, valamennyi terv egyedi volt.

Ha a demonstráció váratlanul következik be, terv készitésére akkor is szükség van. Ilyen esetben egy szükitett törzs állitsa össze.

A demonstráció tervének ismertté válásától a bekövetkezéséig rendelkezésre álló idő egyharmad részét a tervezésre, és kétharmad részét az alárendeltek felkészitésére indokolt forditani.

A feladat tervezésének időszakában igen fontos a végrehajtó állomány szükséges létszámának meghatározása és feladatainak konkretizálása.

A létszámszükséglet meghatározása során sokszor nehéz feladat - főleg vidéken - a teljes létszám kiállitása.

Köztudomásu, hogy a jelenleg rendelkezésre álló megyei karhatalmi századok létszáma viszonylag kevés, ha egy megyében egyidejüleg több városban rendeznek demonstrációt. Viszont a tervezett jogi szabályozás sem fog lehetőséget adni arra, hogy a rendőrség, esetleges létszámhiányára hivatkozva a demonstrációt betiltsa, s a betiltás sem garancia arra, hogy a tervezett demonstráció nem jön létre.

Elvileg Budapesten rendelkezésre áll a VCSÉK BM FRE és a BM rendőri tanintézetek állománya, mint központi tartalékerő; Miskolcon a FRE 1 zászlóalja, de ugy vélem, kicsi a valószinüsége annak, hogy adott esetben vidéki feladatokra 1-2 századnál nagyobb erőt lehetne onnan vezényelni.
Lehetőség van még - bár ez most ujbóli kidolgozás alatt van - a Magyar Néphadsereg helikoptereinek igénybevételével egy század szállitására az ország területén, bár ennek az időnormája elég nagy.

A meglévő létszámbeli korlátokat ellensulyozni lehet a helyes taktikával, a gyors, határozott cselekvéssel, együttmüködő erők, technikai eszközök / kordonrács/ alkalmazásával.
A tömeg elleni konkrét tevékenységre viszont minden esetben kizárólag rendőri erőt kell tervezni.
Csökkenthetjük a biztositó erők létszámát, ha a demonstráció lefolytatásához mi javasolunk közterületet és ezt el is tudjuk fogadtatni a tüntetés szervezőivel.
A biztositásban és végső esetben a tömeg elleni tevékenységnél az állomány feladatait konkrétan kell megszabni, hiszen állományunk egy-egy tagja - vérmérsékletétől függően az őt ért sérelem esetén - hajlamossá válhat indokolatlan erőszak alkalmazására, agresszivitásra. Tudatositani kell, hogy a demonstráció alapvetően nem bünözők gyülekezete.

Jó elképzelésnek tartjuk - több megyei rendőr-főkapitányságnál azt a tapasztalatunkat -, hogy a kiadott tömegoszlató felszerelésekhez 40-60 fős központilag irányitott alegységeket hoztak létre, amelyeket speciálisan kiképeztek erre a feladatra, igénybevételre.

A megtervezést kövesse a megszervezés időszaka. Itt fő feladat a biztositási tervekben foglaltak ismertetése az állománynyal, majd az állomány konkrét felkészitése, a tökéletes hirrendszer kiépitése, a szükséges ellenőrzések megtervezése.

A tevékenység megkezdése előtt külön-külön, pontosan kell eligazitani a feladatot végrehajtó parancsnoki és beosztotti állományt. Eddigi tapasztalataink szerint, nagyon lényeges kérdés, hogy legfeljebb két lépcsőben történjen az eligazitás. Előbb a biztositás parancsnoka eligazitja a közvetlen vezetőket, a következő lépcsőben viszont a közvetlen vezetők a végrehajtó állományt készitsék fel a tevékenység végrehajtására. Ennek alapvető fontossága abban rejlik, hogy az információk, a feladatmeghatározások ne torzulhassanak.

A tüntetések nyilt rendőri biztositásának megtervezéséért, megszervezéséért és végrehajtásáért a biztositás parancsnoka felel. Budapesten ezt a feladatot eddig a BRFK vezetője látta el.

Tapasztalataink alapján arra készülünk, hogy kisebb jellegü, kisebb méretü tömegdemonstrációk esetén a biztositás vezetését, irányitását alacsonyabb szintre helyezzük.
A biztositás parancsnokának munkáját segitette a müködő karhatalmi operativ törzs.

A kialakult gyakorlat szerint, ha a bejelentett tüntetést betiltják, hirközlő szervek utján teszik közzé a betiltás tényét. Ez a gyakorlat az elkövetkező időben is követendő, sőt ez kötelessége az illetékes biztositási parancsnoknak. A biztositás során a tüntetés szervezőivel a kapcsolattartás a helyszini parancsnok feladatát képezte, képezi. Több esetben hangsulyosan emlitettem a helyszini parancsnok személyét, kijelölésének szükségességét. Ugy itéljük meg, hogy döntő fontosságu az olyan felkészült parancsnok a helyszinen, aki a helyi körülményekből következtetni tud arra, hogy a tüntetést a bejelentésnek megfelelően szervezték-e, biztositva van-e a megfelelő rendezői gárda, esetleg szükséges-e a rendezvény feloszlatása. A feloszlatás kérdésében kifejezetten a helyszini parancsnok döntése, elhatározása lehet a mérvadó, ugy, hogy természetesen jelentést tesz előzetesen a biztositás parancsnokának.
Nagyon fontos kérdés a sajtóval a megfelelő kapcsolattartás, különösen a tüntetés utáni időszakban. Amennyiben pedig a tüntetésre nem kerülhet sor, akkor a sajtóban megjelenő előzetes bejelentés alkalmával.

A rendőrök figyelmét nyomatékkal kell felhivni arra, hogy rendkivül sok ujságiró, fotó- és televiziós riporter jelenik meg a tüntetéseken, akik az ott történteket - a biztositás során foganatositott intézkedéseket is - megirják, filmen rögzitik. Erről tudjanak, ennek megfelelően lépjenek fel.

Összefoglalásként megállapithatjuk: a sztrájk és a tüntetés kezelése ujszerü feladat, amit eddig szerveink eredményesen oldottak meg. A már gyakorlati tapasztalatok általánositása, a várható jogi szabályozók kihirdetése az elkövetkezendő időben egyértelmübbé teszi munkánkat. Tevékenységünk ezután is a figyelem középpontjában lesz.

Nem szabad engednünk, hogy esetenként hátrányos sajtóvisszhang miatt a biztositás tiszti és tiszthelyettesi állománya elbizonytalanodjon. Ezért a rendszeres felkészitités és a következetesen toleráns rendőri magatartás az alapja a további munkánknak.
Ehhez kivántam referátumommal hozzájárulni.

Dr. Szikinger István r.százados,
adjunktus, RTF

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Tanácskozás!

Hozzászólásomban a tömegdemonstrációk és az alkotmányosság néhány összefüggésével kívánok foglalkozni. Bevezetőül elmondom, hogy a Magyar Nemzet mai, 1988. december 13-ai számában olvastam azt a "szines" beszámolót, amely arról szól, hogy a rendőr megállit egy tilosban áthaladó fiatalembert. Igazoltatja, kiderül, hogy a fiu egyetemista. "Maga biztosan FIDESZ-tag"-mondja neki gunyosan. "Nem kérem, nem vagyok az" - válaszolja a fiu. "No, akkor maga biztosan rendes ember, most az egyszer elengedem a büntetést" - fejezi be az intézkedést a rendőr.

Nem tudom, hogy ez az eset a valóságban megtörtént-e, mindenesetre jellemzőnek tartom arra a rendőri gondolkodásmódra, amely szerint a testület tagjai kötelességüknek érzik a politika megfelelő alakitását még a formális értelemben vett törvényesség rovására is. Ugy vélem, ennek a magatartásnak nagyon is reális alapjai vannak abban a jogi szabályozásban, amely egy korábbi, monolit tipusu hatalomgyakorlás keretébe illeszkedett. Ebben a rendszerben a rendőrség valóban integráns része volt annak a strukturának, amely egyedi esetekben is igényt formált annak eldöntésére, hogy mi a helyes és helytelen, mi az, ami meg-

engedett, illetve tiltott. Ez a megközelités nem igényelte, sőt nem is igazán türte a jogszabályokban általános érvénnyel megfogalmazott akaratot. A rendőrség tehát még az erre irányuló szándék mellett sem lehetett volna legalisztikus, mivel egyszerüen hiányoztak - nagyrészt még ma is hiányoznak - azok a jogszabályok, amelyeket alkalmazni lehetne.

Tanácskozásunk tárgya szempontjából mindez azért lényeges, mert a gyülekezési jog szabályozására is az jellemző, hogy konkrét hatásköri és eljárási előírások nélkül kell eleget tenni annak az alkotmányos elvnek, amelynek értelmében a gyülekezési jog a szocializmus és a nép érdekeinek megfelelően gyakorolható.

A jelenlegi társadalmi-politikai helyzetben ez a fajta megközelités tovább nem tartható. Szeretném hangsulyozni: nem arról van szó, hogy a rendőrség tevékenysége depolitizálódik, hanem pontosan arról, hogy a párt jelenlegi politikája érvényesitését kell szolgálnia. Eszerint a határozottan és egyértelmüen megjelölt keretek /az alkotmányosság/ között nem hatalmi-adminisztrativ, hanem politikai eszközökkel érvényesiti akaratát, elképzeléseit. Ha tehát az e keretek között mozgó, de a párt hivatalos politikájától eltérő véleményeket kifejező demonstrációkkal szemben a rendőrség eljár, ezzel az ellenzék szemében a hatalom sérti meg a saját maga által felállitott szabályokat, azok betartása tehát a továbbiakban őket sem kötelezi. Ez pedig belátthatatlan következményekre vezethet.

Mindezek alapján azt kell mondanunk, hogy szerepváltásra van szükség a rendőrség egész társadalmi, politikai helyzetében, az államszervezetben kifejtett tevékenységében.

Ezt a szerepváltást jelzik azok a magas szintü jogszabályok is, amelyek többek között a gyülekezési joggal kapcsolatos rendőri hatásköröket fogják leirni. Arról van szó, hogy a gyülések betiltását egészen szük körben, és akkor is csak relative /tehát csak meghatározott helyen és/vagy időben megtartva/ teszi lehetővé a gyülekezési jogról szóló törvénytervezete. A bejelentett gyülés csak akkor tiltható be, ha az népképviseleti szerv, bíróság munkáját, avagy a közlekedés rendjét veszélyeztetné. Nincs tehát lehetőség arra, hogy politikai megfontolásokból, sőt még előre látható büncselekmények megelőzése céljából is, a gyülekezési jogot korlátozzák. Ezzel szemben fel kell oszlatni mindazokat a gyüléseket, amelyek büncselekmények elkövetéséhez vezethetnek, mások jogait sértik stb. Ugyancsak szeretném felhivni a figyelmet arra, hogy a jelenlegi tervezet egyáltalán nem teszi lehetővé ugynevezett "spontán" gyülések, tüntetések közterületen való megtartását. Ebből következik, hogy például egy március 15-i hivatalos ünnepség befejezését követően minden különösebb mérlegelés nélkül fel kell oszlatni azokat a csoportosulásokat - politikai jellegre tekintet nélkül -, amelyek folytatni kivánják az ünneplést.

Röviden összefoglalva az elmondottakat az a meggyőződésem, hogy a "rendfenntartó" rendőrség helyébe a "jogalkalmazó" tipusu rendőrséget kell állitani. Ez olyan szemléletváltozást igényel valamennyiünktől, amelyre nemigen vagyunk felkészülve. Ennek tudatositását szolgálja mai tanácskozásunk is.

Zahorecz Imre r.alezredes,
szakcsoportvezető, RTF

Tisztelt Miniszterhelyettes Elvtárs!
Kedves Elvtársak!

Engedjék meg az ankét tisztelt résztvevői, hogy a főreferátumhoz kapcsolódva röviden szóljak néhány konkrét feladatról, amelyeket mi fontosnak és szükségesnek tartunk, és amelyek az állambiztonsági szolgálat eziránvu funkcionális tevékenységével összefüggenek. Ezek a feladatok az állambiztonsági felderitő munka tömegdemonstrációkkal kapcsolatos főbb feladatai.

Bevezetőül a gyülekezési jog gyakorlásának állambiztonsági, rendőri és karhatalmi vonatkozásaival összefüggésben hangsulyozzuk:

Az elfogadásra kerülő törvényből adódó összbelügyi feladatok nem a sors és a földöntuli hatalmak csapásaként hárulnak a BM szervekre. Megoldásukhoz alapvető a szemléletformálás és az érintett állomány felkészitése ezekre a feladatokra. Ugy gondoljuk, hogy az ankét célja is ez. Bizunk abban, hogy hozzájárulunk az eziránvu munka tervezéséhez, szervezéséhez.

A BM, ezen belül kiemelten az állambiztonsági szerveknek a tevékenységét továbbra is az aktiv külső és belső ellenségre kell koncentrálni. Ezzel összefüggően hadd idézzem Grósz elvtársnak a budapesti pártaktiván elmondott markáns gondolatait: "Van, lesz, mert eddig is volt jobboldali, rendszerellenes, szélsőséges áramlat. Ne áltassuk magunkat, 1945 óta mindig is volt az országban. Elképzelhető, hogy ezek az erők a jövőben markánsabban szerepelnek majd a politika szinpadán. Ugy véljük, ezekre kell nekünk koncentrálnunk és azt biztositanunk, hogy csak a politika szinpadán léphessenek fel, betartva a törvényes rendelkezéseket."

A BM-szervek ezirányu funkcionális feladatai végrehajtásához, a törvényes és szakszerü intézkedésük rendszerének kialakitásához és alkalmazásához fontos lesz a csapatmunka /a kifejezést miniszterelnökünktől vettem át/.

A következőkben a tervezett tömegdemonstrációkkal összefüggő állambiztonsági felderitőmunka alapvető céljával, feladataival foglalkozom. Elsődleges feladatunk, hogy a kellő időben ellássuk a szükséges és elégséges információkkal a vezető párt- és állami szerveket - szükség szerint a szakmai szerveket is -, hogy azok optimális döntéseket hozhassanak, s ha kell, konkrét intézkedéseket tehessenek; s hogy ajánlásokat, javaslatokat dolgozzunk ki az egyes szerveknek, hogy az esetleg kialakuló válsághelyzetet

megoldhassák, az állam- és közbiztonságot sulyosan veszélyeztető eseményeket megelőzhessék, befolyásolhassák, akadályozhassák, korlátozhassák és végső esetben megszakithassák.

Feladatunk az is, hogy a vezető párt- és állami szervek döntései alapján az állambiztonsági szolgálat különböző ágai és más BM-szervek engedélyezési és egyéb megelőző intézkedéseihez, biztositási feladataik tervezéséhez, szervezéséhez a szükséges információkat folyamatosan biztositsuk.

További feladatunk, hogy a rendelkezésre álló összoperativ erők-eszközök célirányos, hatékony alkalmazásával a kialakult helyzetnek legjobban megfelelő taktikai eszközökkel és módszerekkel védjük a demonstrációk szervezőit, résztvevőit, pozitiv irányban befolyásoljuk, folyamatosan biztositsuk a rendezvények békés jellegét, ellenséges célzattal történő kihasználásukat megelőzzük.

Feladatunk még, hogy a közbiztonsági és a karhatalmi erők felkészitéséhez, készenlétbe helyezéséhez, hatékony alkalmazásához szükséges információkat megszerezzük, ezen erők müködését segitsük.

Néhány szó a tervezett tömegdemonstrációkkal összefüggő állambiztonsági felderitőmunka főbb időszakairól, ezek hirigényéről.

A tervezés, szervezés időszaka /első időszak/:

Ezen időszakban alapvető feladat a tervezett rendezvények engedélyezéséhez, illetve a kérelem elutasitásához szükséges információk, jogi erejü bizonyitékok megszerzése és folyamatos továbbitása /ajánlásokkal, javaslatokkal együtt/ az engedélyező szervekhez, hogy döntésüket meghozhassák. Az engedélyezés, elutasitás kérdésében az állásfoglalás igen sokirányu tevékenység eredménye, és ebben domináns szerep hárul az állambiztonsági szervekre. Az ezirányu felderitőmunka konkrét hirigénye annak megállapitására irányul, hogy:

- a rendezvény nem valósit-e meg büncselekmény elkövetésére ösztönző felhivást, annak előkészületét, kisérletét;
- nem jár-e mások jogainak és szabadságának sérelmével;
- a hatósághoz intézett bejelentésben foglaltak megfelelnek-e a valóságnak /a benne foglaltaktól eltérnek-e az előkészületek/;
- a szervezők és a rendezők által tervezett és vállalt biztonsági garanciák, intézkedések hatékonyak-e;
- az előre megfogalmazott peticiók, egyéb követelések tervezett átadása nem rejt-e veszélyt /levélbomba is lehet/;
- az esetleges elutasitás milyen válaszlépéseket válthat ki /engedély nélküli megtartásra való felkészülés, a szervezők, rendezők kész tények elé állitása, un. patthelyzet teremtése/;
- a szervezőknek, a rendezőknek vannak-e a rendőrség, a karhatalom megtévesztésére, kijátszására irányuló terveik;

- várhatók-e a rendezvény békés jellegének és hangulatának ellenséges célzatu befolyásolására tervezett akciók; ellenséges személyek, csoportok, hangadó garázda elemek felhasználása;
- várható-e ellenséges jelszavak hangoztatása, röplapok, egyéb szimbólikus tárgyak viselése, terjesztése;
- terveznek-e provokációkat /a tömeg, a rendőrök, a karhatalom ellen/;
- vannak-e esetleges fegyveres akciókra, felfegyverkezésre utaló előkészületek;
- várhatóan milyenek lesznek a feloszlatás esetére tervezett válaszlépéseik /a rendőri, karhatalmi erők morális befolyásolása pl. nők, gyermekek felhasználásával, a rendőri erők felhasználásának, esetleges átcsoportositásának megakadályozása, az erők szétforgácsolása/.

A végrehajtás időszaka /második időszak/:
Ezen időszakban a felderitőmunkának igen dinamikusnak és megszakitás nélkülinek kell lennie, mivel szinte percről-percre biztositani kell a különböző operativ és nyilt intézkedésekhez /befolyásoló, akadályozó, korlátozó, megszakitó/, végső esetben a rendezvény feloszlatása megkezdéséhez szükséges információk és jogi erejü bizonyitékok folyamatos megszerzését és azonnali továbbitását az akcióközpontokba.

Az ezirányu felderitőmunka főbb feladatai, hirigényének irányai:

- a rendezvény menetének, hangulatának folyamatos figyelemmel kisérése minden lehetséges erővel, eszközzel és módszerrel;
- minden, a változtatásra irányuló szándék, előkészület, felhivás felderitése /menetvonal, program, napirend, kulminációs időpontok, félbeszakitás, ujrakezdés/;
- ellenséges célzattal történő befolyásolásra irányuló akciók, felhivások;
- provokációra irányuló felhivás, annak előkészülete;
- esetleges merényletre utaló előkészületi jelek;
- a szervezők, rendezők és a rendőrség által kiemelt személyek kiszabaditására irányuló akciók megkezdése;
- a feloszlatás akadályozására, korlátozására irányuló akciók /az uttestre ülés, fekvés, elbarikádozás, gyujtogatás stb./;
- felfegyverkezésre utaló előkészületek;
- a rendezők, szervezők, részéről megtett, illetve a meg nem tett, de előzetesen igért biztonsági intézkedések;
- a feloszlatás esetleges birói vizsgálatához szükséges jogi erejü bizonyitékok szerzése.

Alapvető feladat ebben az időszakban a tömegdemonstráció résztvevőinek minden lehetséges erővel, eszközzel pozitiv irányu befolyásolása.

A rendezvény befejezésének időszakában /harmadik időszak/ a hirigény fő irányai és a feladatok a következők:

- a demonstráció befejezésének ellenőrzése /ameddig indokolt/ kiterjed:
  a félbeszakitásra, más helyen ujrakezdésre,
  más időpontban az engedély nélküli ujramegrendezésre irányuló előkészületekre,
  a befejezés megzavarására irányuló előkészületekre;
- a rendezvény elhagyott helyszinének vizsgálata során történjék meg:
  - az ellenséges propagandaanyagok, feliratok, tárgyak összegyüjtése, eltávolitása, vizsgálata;
- a hazai tömegkommunikáció számára hiteles információk szolgáltatása, más, ellenséges hirügynökségek hiranyagainak szükségszerinti cáfolata;
- a rendezvények során kiemelt, eltávolitott személyek ügyében az intézkedések megkezdése a megszerzett információk és jogi erejü bizonyitékok alapján, ilyenek:
  - a rendezvényt zavarók,
  - a fegyveres, illetve felfegyverkezett résztvevők,
  - anyagi kárt okozók,
  - rendőri, karhatalmi erőknek ellenszegülők,
  - a rendezvény ellenséges célzatu befolyásolására a kialakult helyzet kihasználására akciókat kezdeményező, vezető ellenséges személyek.

A rendezvény biztositására irányuló állambiztonsági munka, a tájékoztatás, az együttmüködés értékelése főbb szempontjai:

- törvényesség, szakszerüség;
- a pozitiv és a negativ tapasztalatok /minden területet érintően/ összegzése;
- a tapasztalatok alkotó felhasználása a konkrét gyakorlati munka tervezésében, szervezésében, az ezirányu felkészitő, oktató munkában.

Végezetül utalni kivánok bizonyos kérdésekre, amelyek részben a gyülekezési joggal, részben egyéb jogi szabályozással kapcsolatosak és az állambiztonsági, rendőri, karhatalmi feladatok belső szabályozóit érintik.

A jogállamiság rendszerében ujólag meg kell vizsgálni az uj jogszabályokkal összefüggésben az állam- és a közbiztonság rendszerét, ezen belül az állam- és a közbiztonságot fenyegető veszélyt. Ugyancsak vizsgálni kell az ezen időszakban bevezethető megelőző, korlátozó és rendkivüli intézkedések körét, mechanizmusát, bevezetésük feltételeit, meg kell határozni az intézkedésre jogosultakat, és a büntetőjogi szankciókat, ujra kell fogalmazni a rendkivüli helyzet, állapot feltételeit, kialakulását és kinyilvánitását.

A gyülekezési jog zavartalan gyakorlásának biztositásához ujra kell szabályozni a vonatkozó funkcionális feladatokat, ujra meghatározni az egyes szervek részéről alkalmazható megelőző, akadályozó, korlátozó, megszakitó intézkedéseket.

Szintén szabályozás tárgyának kell lennie, hogy a BM-szervek hogyan vegyenek részt jogi félként az általuk hozott elsőfoku államigazgatási határozat birósági felülvizsgálatában, illetve a feloszlatás jogellenességének megállapitásában.

Az intézkedések kidolgozása során a törvényadta lehetőségek közül kell kiválasztani a célnak legjobban megfelelőket. A korábbi intézkedéseink zömének ma már törvényes alapja nincs, igy a teljes megelőzési rendszert ujólag kell szabályozni, összhangban az alkotmányban és más törvényekben, törvényerejü rendeletekben szabályozott elvekkel.

Dr. Kis Géza r.őrnagy,
a hadtudomány kandidátusa, RTF

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Tanácskozás!

Korreferátumom témája a rendőri állomány pszichés felkészitése a tömegmegmozdulásokkal szembeni fellépésre.

Mindannyian tapasztalhatjuk, hogy az utóbbi egy évben jelentős változások történtek hazánkban. Szinte naponta olvashatunk uj rendeleteket, vezetői nyilatkozatokat, melyek jelzik, hogy Magyarországon kitapinthatóan nyitottabbá vált a politikai irányitás, a társadalmi élet. Ezek a változások uj helyzet elé állitják a rendőrséget. Ma még érezhető némi bizonytalanság a rendőri állománynál az uj helyzetek kialakulásával és a rájuk való reagálással kapcsolatban. Oka ennek az is, hogy a nagyfoku liberalizálódás elmosni látszik a határokat az ellenséges és az ellenzéki magatartás között, e kettő eddig is meglehetősen bizonytalan mezsgyéjén. Az ügyesség, a vezetői rátermettség és a gazdasági hatékonyság mai megitélése gyakran bizonytalanitja el azt, aki az ügyeskedőkkel, a zavarosban halászókkal szemben kiván fellépni. Hasonlóan ellentmondásos a tömegmegmozdulások megitélése is. Mind nyitottabbá váló politikai életünkben deklaráljuk a gyülekezési szabadságot, a társaságok alakitásának jo-

gát, sőt hamarosan realizálódik a sztrájkjog is. Tény azonban, hogy mindezek egyértelmü megitélésében nincs egységes álláspont a rendőri állomány körében. Most igazán élőnek tekinthetjük azt a marxista tételt, mely a tudat lépéshátrányát hangoztatja a társadalmi léttel szemben.
A nyiltság és a nyitottság politikája lehetővé teszi, hogy az állampolgárok mind politikai felfogásukat, mind a gazdaság kérdéseiről alkotott véleményüket tüntetésekben, sztrájkokban fejezzék ki. Várhatók olyan tömegmegmozdulások is, melyeket kisebb-nagyobb csoportok, ellenzéki vagy ellenséges szervezetek provokálnak, hivatkozva demokratikus jogaikra.
Ezeken a tömegmegmozdulásokon a rendőrségnek jelen kell lennie. A fellépés módját, a beavatkozás szintjét és fokát a mindenkori parancsok határozzák majd meg, feltehetően a tömegmegmozdulások jellegétől, céljaitól és a közrendet veszélyeztető tartalmától függően.

A továbbiakban fel kívánom vázolni azokat a pszichológiai gondolatokat, amelyek - kiegészitve a szakmai képzés kereteit - segitséget nyujthatnak a rendőri állomány felkészitéséhez a tömegmegmozdulásokkal kapcsolatos fellépésre.
Előre kívánom bocsátani, hogy e pszichológiai szempontu elemzés során általánosságban értelmezzük a tömegmegmozdulásokat mint olyan szociológiai, szociálpszichológiai jelenségeket, melyek a rendőr számára - feladata végrehajtása során - konfliktushelyzetek

forrásai lehetnek. E szociálpszichológiai konfliktushelyzetek lényege megitélésünk szerint az, hogy a rendőrség a rend fenntartása - esetleg helyreállitása - érdekében, adott esetben, manifeszt módon szembekerülhet egy általában nagy létszámu tömeggel, mely tömegnek a mozgása, agressziv tartalma, dinamikája nem ritkán kiszámithatatlan. Az ilyen helyzetek részint a tömegek nagy létszáma miatt, részint a tömegmozgás előrejelzéseinek kiszámithatatlanságai miatt nem modellálhatók. Ez azt jelenti, hogy valós tömegmozgásokat oktatási, kiképzési céllal létrehozni nem lehet. Ezért a rendőri állomány speciális felkészitésére - olyan értelemben, hogy minden várható szituációra kész fellépési strukturával rendelkezzen - nincs lehetőség.
Általánosabb hatásu felkészités szükséges részint abban az értelemben, hogy annak lehetőség szerint az állomány minden tagjára ki kell terjednie, hisz nem lehet előre tudni, hogy milyen erők bevonására lesz szükség egy adott helyzetben; részint olyan értelemben, hogy ki kell alakitani a személyiségnek azt a fajta stabilitását, biztonságérzetét, amely lehetővé teszi, hogy a rendőr minden konfliktushelyzetben a körülményeknek megfelelően, határozottan és fegyelmezetten lépjen fel.

A fizikai és a pszichikai felkészités elválaszthatatlan egymástól. Dialektikus kapcsolatukból következik, hogy egyik területen elért eredmények, illetve a megjelenő hibák kölcsönösen visszahatnak a másik területre, annak eredményeire, illetve

kudarcaira. A pszichikai felkészitás tartalmát azon lelki tulajdonságok kialakitása képezi, amelyek alkalmassá tesznek arra, hogy valós konfliktushelyzetben képesek legyünk a feladatok sikeres teljesitésére. E tevékenység részei a politikai nevelőmunka, a szakmai felkészitás, a közösségi normák és az egymás iránti bizalom erősitése, az érzelmi-indulati és akarati funkciók kontrolljának kialakitása és nem utolsósorban az Én-erők - az önuralom, az önbizalom, a reális Én-kép és önkontroll erősitése.

A rendőr belső stabilitásának kialakitása három - egymással szorosan összefüggő, hatásmechanizmusában elválaszthatatlan - irányban realizálható. Ezek a következők:

- az értelmi szférára gyakorolt hatások,
- az érzelmi szféra erősitése,
- a morális biztonság kialakitása.

A továbbiakban ezek tartalmi elemeit részletezzük.

1. Az értelmi szférára gyakorolt hatások

A politikai tisztánlátás, az ideológiai stabilitás, a társadalmi és gazdasági mozgások megértése és elfogadása mind a tudatformáló tevékenység részei. A személyi állomány politikai nevelése, illetve e nevelőmunka hatékonyságának fokozása napjainkban

is aktuális feladat. Indokolják ezt a rendőrséghez történő felvételek tapasztalatai, a személyi állomány összetétele. Indokolja az a tény, hogy az utóbbi évtizedben adottnak vettük a személyi állomány elkötelezettségét, szükségszerünek a kritikus helyzetekben való helytállását, és kevesebbet törődtünk a tudatformálással, a meggyőződés kialakításával. Megelégedtünk egy formális és helyenként csupán verbális szintü alkalmazkodással. És végezetül indokolja a politikai nevelőmunka hatékonyságának fokozását napjaink politikai, gazdasági és társadalmi helyzete, melyben egyre nagyobb realitást kap az a prognózis, hogy a rendőri állomány gyakrabban fog szembekerülni beavatkozást igénylő és igy a helytállást próbára tevő helyzetekkel. Alapvető fontosságu tehát, hogy a rendőrség tagjait meggyőzzük jelenlegi politikánk helyességéről, ideológiai-társadalmi és gazdasági lépéseink szükségességéről. A meggyőződés olyan ismeretrendszer, mely magában hordozza a megvalósitás és a cselekvés szándékát, tehát motiváció a kivánt ügy érdekében. A meggyőződés kialakitása során arra kell törekedni, hogy a közölt ismereteink igaz voltát értelmével felfoghassa, érzelmeivel magáévá tehesse a beosztott. E cél elérése érdekében helyes vonzó példákkal és gyakorlati tapasztalatokkal illusztrálni mondanivalónkat. Minél intelligensebb az egyén, annál inkább igényli, hogy ismerje feladatai okait, célját, a végrehajtáshoz szükséges információkat. Ezek az ismeretek fokozzák az egyén tudatosságát és ezen keresztül a feladat végrehajtása irányába erősitik motivációs bázisát.

A tudatosság ilymódon áttételesen stabilizálja az egyén önértékelését, növeli önbecsülését, célirányosabbá és határozottabbá teszi cselekvéseit. Ha tehát azt akarjuk, hogy a bevetésben részt vevő személyi állomány tagjai urrá tudjanak lenni a nehézségeken folyamatos, megbizható információt kell számukra biztositani a kialakult és várható helyzetről, feladataik eredményes végrehajtásának jelentőségéről. Általános tapasztalat, hogy a tájékozatlanságból adódó bizonytalanság érzése demoralizálóan hat az egyénre és csoportra egyaránt, és csökkenti a feladat végrehajtására összpontositható motivációkat, ugyanakkor kiélezett konfliktushelyzetekben tartósan csak azok a rendőrök tudnak helytállni, akik mélységesen meg vannak győződve ügyük - és fellépésük - szükségességéről és igazáról.

A meggyőződés kialakulása önmagában is erős motivum a cselekvésre, a feszültségek jobb tolerálására. Ugyanakkor jó tudni, hogy csökken a tolerálandó feszültségek száma, ha a rendőrt szakmailag is jól felkészitjük az elvégzendő feladatokra és kialakitjuk azokat az automatizmusokat /szokásokat, készségeket/, melyek a gyakorlatok végrehajtásában már tehermentesitik a tudatot és növelik a biztonságot. Ezen automatizmusok gyakorlás során alakulnak ki. A gyakoroltatásnak mint a fizikai felkészités legalapvetőbb módszerének célirányosnak, rendszeresnek, jól szervezettnek és optimálisan megterhelőnek kell lennie, melyben azért mindenkor figyelembe vesszük az állomány aktuális fizikai és pszcihés állapotát, valamint a fokozatosság elvét.

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /60

A szakmai felkészitás részét kell képeznie a tömeggel kapcsolatos ismereteknek is. Fontos, hogy a személyi állomány ismerje a tömegek természetét, a kritikus helyzetekben várható mozgását, a tömegpszichózis és a tömegpánik jellemzőit, a tömegek befolyásolásának lehetséges módozatait.

Le Bon, aki mindmáig a legalapvetőbb tömeglélektani munkát irta, azon a véleményen van, hogy "a tömegben megszünik az egyén, az egyéniség és mindenki tömeglénnyé válik", ugy véli, hogy az egyén mint a tömeg tagja sokkal rosszabb, mint egyénileg, mert a tömegben megszünik az egyéni felelősségérzet és lelkiismeret. A mélylélektan kutatói egész szélsőséges véleményekig is elmentek.

A tömeg elaljasulására és kiszámithatatlanságára vonatkozó nézeteket természetesen nem osztjuk, de azt fontosnak tartjuk, hogy a személyi állomány tisztában legyen azzal, hogy mire számithatnak fellépésük során.
Tudniuk kell, hogy nagyobb embertömegek - különösen, ha elégedetlenek - érzelmi feszültségeiket könnyebben vezetik le erőszakos cselekményekben. A rendőrség fellépése, esetleg beavatkozása fokozhatja a feszültséget és ez erősitheti az erőszakos tendenciákat. Az erőszak erőszakot vált ki, melynek nyomán mind számban, mind mélységben spirális fokozódással lehet számolni és igy egyre többen és egyre durvábban vesznek részt a konfliktusban.

Azzal is számolni kell, hogy ahol ilyen folyamatok játszódnak le, ott mindig alkalom adódik arra, hogy az elégedetlen emberek pszichés helyzetével visszaéljenek, és adott esetben a gazdasági jellegü tömegmegmozdulást politikai tartalmuvá alakitsák.
Nem ritka az sem, hogy a tömeg - és benne az egyén - feszültségeit verbális agresszióban vezeti le, és céltáblája éppen a hatalom kivezényelt alakulata. Ilyenkor jó, ha a rendőr előre tudja, milyen pszichológiai hatások érhetik, és természetesen jó, ha tudja, hogy ezek a hatások nem személy szerint neki szólnak, hanem ő csupán egy agresszió-áttétel céltáblája, egy feszültséglevezetés tárgya.
Mindezek ismertetése keretében kell elmondani a helyes rendőri magatartás, attitüd és fellépés módozatait annak érdekében, hogy ne növeljük, hanem csökkentsük a megjelenésünkkel és esetleg fellépésünkkel kialakult feszültséget.

A rendőr Én-képe - vizsgálatok tanulsága szerint - általánosságban sajnálatosan alacsony. Összefüggésben van ez személyes tapasztalataival, társadalmi presztizsével és esetenként vezetői-nevelői hiányosságokkal is. Ez nem jó. Önmagát alulértékelő, önmagában bizonytalan rendőr érzékenyebben reagál a külvilág ingereire, különösen azokra, melyek Én-képét támadják. E reakciók is gyakran szélsőséges megnyilvánulásokban jelennek meg, olymódon, hogy - kisebbrendüségi érzését kompenzálandó - vagy indokolatlanul agressziv, bántó viselkedést tanusit, vagy bátor-

talanul, gátlásosan viselkedik az adott szituációban. Tömegmegmozdulások során a fellépő rendőr magatartásában egyik sem engedhető meg, mert az első esetben mozgásba hozhat látens agresszív feszültségeket, az utóbbi esetben pedig bizonytalankodásával bátorítást adhat az ellene irányuló fellépésre. Fontos feladat tehát tudatosan és szervezett formában a folyamatos nevelés, vezetés taktikai fegyvertárát is igénybevéve, esetenként a társadalmi hatásrendszereket /tömegkommunikációs, irodalom stb./ is tudatosabban felhasználva a rendőrség személyi állománya - különösen az egyenruhás állomány - önértékelését, Én-képét reális szinten tartani. Ennek elérése érdekében szükséges néhány érzelmi és morális alaphelyzet reális értékelése, káros hatásaikra való felkészültség kialakitása.

2. Az érzelmi szféra erősitése

A kiegyensulyozott érzelmi élet is fontos összetevője a személyiség stabilitásának. Az érzelmek befolyásolják, esetenként meghatározzák az egyénnek az adott helyzettel kapcsolatos szubjektiv véleményét, a konkrét helyzetekhez való viszonyát. Az érzelmi állapotok közül témánk szempontjából csupán néhányat emelünk ki, olyanokat, melyek hatnak a rendkivüli helyzetekben mutatott reakciókészségünkre, cselekvéseinkre.

Jellegzetes érzelmi állapot az indulat, mely általában rövid ideig tart, de intenzitása erős, és jól kimutatható a cselekvésre

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /63

gyakorolt hatása. Ennek alapvető oka az, hogy az indulat feszültség formájában jelentkezik, és e feszültség oldását éppen a gyors cselekvés hozza meg. Az indulatok levezetésének formái függenek a személyiségtől és az éppen aktuális környezettől. Témánk szempontjából jó tudni, hogy a tömegben elszabadulhatnak az indulatok egyfajta jól körülhatárolható tömegpszichózis következtében, és ilyenkor a tömeg könnyen irányithatatlanná, kiszámithatatlanná és ezáltal veszélyessé válhat. A rendőrség személyi állománya vonatkozásában pedig azt kell tudni, hogy önuralomra, az indulatok kézbentartására nevelni lehet az embereket, mindenekelőtt belső biztonságérzetük kialakitásával, valamint az indulatot kiváltó helyzetekre való felkészüléssel.

A tömeggel szemben felállitott rendőr a kialakult szituációt önmagára nézve megélheti veszélyhelyzetnek. Veszélyről akkor beszélünk, ha kárositó külső vagy belső hatás fenyeget, esetleg a pusztulás veszélye is fennáll. A szubjektiv veszélyérzet alapvetően attól függ, hogy az egyén miként értékeli a veszély valóságos, objektiv mértékét, másrészt, hogy milyen valójában az adott helyzet.

A veszélyérzet tehát mindig több külső és belső tényező összmüködésének az eredménye. A veszélyérzet egyik velejárója a félelem, mely lényegében nem más, mint a személyiség szükségszerü, a törzsfejlődés során kialakult, ösztönös reakciója a környezet ingereire minden olyan helyzetben, mikor külső vagy belső ér-

tékeit károsodás fenyegeti. A félelem természetes jelenség, a pszichikum egyfajta védekező reakciója. Ezért tehát félni nem szégyen. Nagyon fontos ezt tudatositani, mert ellenkező esetben kettős terhet rakunk a rendőrre, egyrészt mert a veszélyhelyzetben természetesen fél, másrészt fél amiatt is, hogy szorongását mások is észreveszik és ezért gyávának tartják. Tudatositani kell, hogy a félelem még nem jelent gyávaságot, sőt ha az egyén képes legyőzni félelmét, az a legbátrabb tettek egyike. Ezen elméleti fejtegetés mellett azonban minden parancsnoknak tudnia kell, hogy a félelem leküzdésének legjobb fegyvere a tökéletes szakmai felkészités.

A félelemnek több fokozata lehet, az egyszerü szorongástól az ijedtségen és a rettegésen keresztül a pánikig. A pánik a félelem legintenzivebb megjelenési formája. E fogalmon általában tömegrémületet értünk, de ez a szélsőséges érzelmi állapot egyéni pánik formájában is létezik. A pánik mint tömegjelenség egyaránt előfordulhat harchelyzetekben és békeidőszakban, katasztrófák és tömegmegmozdulások esetén. Tudnunk kell, hogy a rendfenntartó erők beavatkozása a feszült tömeghelyzetekbe mindig magában hordozza a pánik kialakulásának potenciális veszélyét. A pánik biológiai funkciója a veszélyhelyzetből való menekülés, a tulélési esély megnövelése mások rovására. A pánikszakasz csupán másodpercekig tart, de ez az időszak kritikus, mert megszünik az intellektuális kontroll és a cselekvés irányitása feletti uralom. A kép teljesebbé tétele érdekében emlitjük meg, hogy a rendőrség kötelékében is keletkezhet pánik.

A félelem érzéséből adódó önértékelési probléma feloldása, az esetlegesen veszélyeztető pánikhelyzet felszámolása és káros következményeinek kivédése, a bátor magatartáshoz szükséges külső és belső motivumok biztositása mind parancsnoki feladat. Ezért fontos, hogy a parancsnokok tudatosan és nyitott szemmel figyeljék beosztottaik érzelmi-hangulati állapotának változásait, és a szélsőségesen viselkedőket emeljék ki az egységből. A félelem tüneteit nyilvánitókkal folytassanak személyes beszélgetéseket, erősitsék motivációs bázisukat, növeljék önbizalmukat. Keressék meg a félelem forrását és csökkentsék e forrás hatását.

A parancsnok szerepe és jelentősége különösen megnő akkor, ha a félelem valamely oknál fogva pánikba csap át. A rendőröknél fegyver van, ezért ha cselekvéseink felett megszünik a tudat kontrollja - márpedig a pánikhelyzet ilyen -, annak beláthatatlan következményei lehetnek. Ezért a pánikhelyzet elkerülésének, illetve elmélyülése és kiterjedése megakadályozásának érdekében már a felkészülés idején ki kell alakitani a veszéllyel szembeni védettséget, a bevetés alatt határozott, egyértelmü, magabiztos magatartást tanusitva, biztonságérzetet kell tanusitani a beosztottak előtt. A pánik kitörése esetén átértékelődnek a parancsnokkal szembeni elvárások is, és megengedetté válik minden olyan erélyes, határozott cselekvés, kemény fellépés, mely normál körülmények között indokoltan kifogásolhatónak minősül.

A félelemmel és a pánikkal összefüggésben, de azoktól kissé távolodva szólnunk kell azokról a belső feszültségekről, melyek kialakulása ugyan nem törvényszerű, de megjelenésük komoly cselekvésgátakat, esetleg fegyelemsértéseket indukál. Számolni kell mindenekelőtt olyan szerepfeszültségekkel, melyek a tömegekkel szembeni fellépéssel kapcsolatos elvárások és az egyén Én-képe, értékrendje között alakulhatnak ki. Nem szabad ugyanis figyelmen kivül hagyni, hogy esetenként maga a rendőr is azonosulhat a sztrájkoló vagy tüntető tömeg törekvéseivel. Számolni kell azzal a helyzettel is - különösen vidéken -, hogy a rendőrnek több ismerőse, esetleg barátja, rokona van a tömegben.
Ezek a kérdések azonban már átvezetnek a tömegmegmozdulásokkal szembeni felkészités harmadik területéhez, az erkölcsi problémák tárgyalásához.

3. A morális biztonság kialakitása

Az élet legjelentősebb konfliktushelyzetei az egyén számára akkor alakulnak ki, ha beépült erkölcsi normái, elfogadott értékrendje összeütközésbe kerülnek egy olyan cselekvési szükségszerüséggel, melyben a cselekvés elmulasztása adott esetben az egyén szociális vagy fizikai megsemmisüléséhez vezethet. Klaszszikusan ilyen szituációnak tekinthető az, ha a rendőr tüzparancsot kap. Morálisan ép személy számára emberre lőni, esetleg embert ölni szinte megoldhatatlan konfliktushelyzet még akkor is,

hogyha szubjektive jól érzékelhetően közvetlen életveszélyben van. A rendőr azonban csoporthelyzetben tevékenykedik, amikor-is a közvetlen életveszély meglétét kevésbé érzékeli. Tudatositani lehet és kell a bevetésre kerülő állománnyal, hogy a tömegmegmozdulásokkal szembeni fellépés során kialakulhatnak igen éles helyzetek, melyek szükségessé tehetik az erkölcsi normák átértékelését. Kritikus helyzetben tüzet nyitni egyfajta erkölcsi felelősségvállalás, és bármilyen furcsán hangzik, bátorság kérdése is.
A "ne ölj!" normával kifejezett tiltás az egyik legősibb morális parancsolata az emberiségnek. Ezért különösen nehéz feladat elfogadtatni az állománnyal, hogy vannak helyzetek, amikor nincs helye a moralizálásnak, a bizonytalanságnak, mert a tétovázás önmagunk és társaink életébe kerülhet. A társakért érzett felelősség felébresztése ilymódon a felkészités egyik nélkülözhetetlen területe.

A tömegmegmozdulásokkal szembeni fellépés idején a rendőrök fokozottan egymásra vannak utalva. Fontos, hogy fogadják el egymást, hogy bizzanak egymásban,és hogy felelősséget érezzenek egymás iránt. Ez az állapot azonban már végcél, kialakitása tudatosan szervezett és tervszerüen irányitott vezetői munka eredménye. A csoportot alkotó egyének önmagukban is egyéniségek, sajátos személyiségvonásokkal, tapasztalatokkal, pozitivumokkal és negativumokkal. A felkészülés néha igen terhelő, feszültségeket

mobilizáló folyamatában felszinre kerülhetnek nemkivánatos csoportdinamizmusok, személyközi konfliktusok. Ezek elmérgesedése lazitja a csoport kohézióját és csökkenti akcióegységét.
A vezetőnek tehát feladata a rábizott egység csoportlélektani szempontu edzettségének, teherbiróképességének fejlesztése. E munkához - mely igényli a csoport tagjainak alapos ismeretét és igényel csoportlélektani ismereteket - jó municiót ad Mérei Ferenc, mikor az alábbiakat mondja:

> "A társas hatékonyság szempontjából kedvező szociometriai egyensulyt nem a harmónia, nem a csoportdinamikai idill biztositja, hanem a csoport feszültség-toleranciája, amely pedagógiai eszközökkel, főként az önismeret fejlesztésével érhető el."

/M.F.: A közösségek rejtett hálózata, Közgazdasági és Jogi Kk., 1971./

A morális biztonság talaján kedvező csoporthatások közepette alakul ki a kritikus élethelyzetek eredményes megoldásának másik fontos feltétele, a bátorság. Ez az értelmi, érzelmi, akarati állapot általában veszélyhelyzetben aktivizálódik és éppen a veszélyhelyzet megszüntetésére vagy hatásának csökkentésére irányuló cselekvésben nyilvánul meg. A bátor cselekedetek nem nélkülözhetik az erkölcsi értékek elfogadását sem, és igy csak akkor igazán értékesek, ha pozitiv társadalmi, politikai, morális értékek védelmére irányulnak.

Tudatositani kell, hogy bizonyos élethelyzetekben az erkölcsi normák átértékelődhetnek, hogy az értékek átrendeződhetnek, sőt az is szükségessé válhat, hogy az egyén autonom erkölcsi szintjét, beépitett szociális, erkölcsi normáit alárendelje egy heteronóm erkölcsi irányitásnak. Ehhez azonban az egyénnek el kell fogadnia, hogy erre a kivülről jövő erkölcsi szabályozásra adott esetben szükség van elsősorban a mentális szinten elfogadott, meggyőződéssé szilárdult elvek győzelme érdekében.

Befejezésül feltétlenül említést érdemel, hogy a rendőri állomány általános és azon belül pszichés felkészitésében meghatározó szerepe van a kijelölt parancsnokoknak. Az ő személyes alkalmasságuk mind a kiválasztás, mind a felkészités során, mind pedig a bevetések idején döntő tényező. Politikai elkötelezettségük, hivatástudatuk, szakmai felkészültségük mellett nélkülözhetetlen az emberi kvalitások megléte is. Rendkivüli jelentősége van annak, hogy beosztottjai minden tekintetben elismerjék a parancsnok felkészültségét és képességeit, tiszteljék az emberi problémák iránti nyitottságát és humánus hozzáállását. Ha ezek a kvalitásai megvannak, akkor a parancsnok is eredményesebben fogja megvalósitani feladatait, mert beosztottjai egy emberként sorakoznak fel mögé. Befejezésül ezeket a vezetői feladatokat foglaljuk össze egy-egy mondatban azzal a céllal is, hogy rendszerezzük az eddig elmondottakat. A parancsnok feladatai tehát a következők a rendőri állomány eredményes pszichés felkészitése érdekében:

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /70

- az állomány erkölcsi-politikai meggyőződésének, hivatástudatának folyamatos fejlesztése,
- a közbiztonsági ismeretek, a szakmai fogások megtanitása, a szükséges mozgásformák készséggé fejlesztése,
- a gondjaira bizott beosztottak alapvető személyi tulajdonságainak megismerése, személyiségük fejlesztése, folyamatos motiválásuk a várható feladatokra,
- jó kollektivák kialakitása, a közösségi normák, az egymás iránt érzett felelősség elmélyitése,
- folyamatos tájékoztatás a tömegek természetéről, várható mozgásaikról, a tömegpszichózis és a tömegpánik jellemzéséről,
- a fokozottan feszült helyzetekre való felkészités, kritikus helyzetben példamutatás,
- a vezetés és a beosztottak közötti harmonikus kapcsolat kialakitása, a vezetőtársak tekintélyének védelme, önmaga elfogadtatása,
- a beosztotti állomány legfontosabb, legelemibb anyagi, fizikai és pszcihikai szükségleteinek kielégitése.

A fenti feladatok végrehajtásával a pszcihológiai jellegü célok is elérhetők; azaz a rendőri állományban kialakul az a pszichés stabilitás, az a belső kiegyensulyozottság, biztonságérzet, mely a kritikus helyzetekben is képessé teszi célirányos, összeszokott, határozott cselekedetekre.

Dr. Gunde Ákos r.alezredes,
tanszékvezető, RTF

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Tanácskozás!

Hozzászólásom tárgya a gyors döntéshozatal a helyi jellegü tüntetések, sztrájkok és a tuszszedés eseteiben.

A politikai intézményrendszer átalakitása, vele a szocialista pluralizmus fokozatos kibontakozása és az egyesületek alapitására, valamint a gyülekezés rendjére vonatkozó jogszabály megalkotása uj helyzet elé állitja a rendőri szerveket.

Az uj helyzetben nem változnak meg a rendőrség alapfeladatai, igy továbbra is alapvető fontosságu marad az állam- és a közbiztonság fenntartása, személyeknek, objektumoknak, valamint a közlekedés rendjének biztositása.
A közrend fenntartása és a megbomlott közrend helyreállitása az eddiginél nagyobb fontosságot kap a rendőri tevékenységben, de semmiképpen sem lesz kizárólagosan a közbiztonsági és közlekedési szolgálat feladata. Az egész rendőrség összehangolt tevékenysége - az állambiztonsági, a bünügyi és a kormányőrszolgálat részvétele - szükséges hozzá. A tömegdemonstrációkkal, tüntetésekkel kapcsolatban gyakorlati tapasztalataink nincsenek, ugyan-

akkor az ilyen jellegü tömegdemonstrációk esetére a jelenleg érvényes parancsok, intézkedések tartalmazzák a legfontosabb vezetői feladatokat, a karhatalmi biztositás teendőit és a végrehajtás módját.

A feladatok végrehajtása feltételezi, hogy a közrend-közbiztonság ellen, illetve az állam biztonsága ellen irányuló tevékenység tervezéséről, szervezéséről, valamint irányitóiról és a résztvevők várható számáról megfelelő ismeretekkel rendelkezzünk. A legfontosabb feladat a törvénysértő magatartások megelőzése, de ez csak akkor valósitható meg, ha jó és gyors felderitőmunkával a minket érdeklő információk birtokába jutunk, olyan időben, amikor még módunk van intézkedéseket tenni a cselekmény elkövetésének megelőzésére, a tevékenység korlátozására, a tervezett résztvevők polarizálására.

Fokozottabb mértékü és hatékonyabb hálózati operativ tevékenységet kell kifejteni, valamint szélesiteni szükséges a társadalmi kapcsolataink körét, mert igy juthatunk az előkészületben lévő cselekményekről olyan információkhoz, amelyek alapján intézkedéseket tudunk kezdeményezni külső és belső feladatok végrehajtására. A jelenleg hatályos szabályozást az jellemzi, hogy az emlitett rendezvényekkel kapcsolatos rendőri, karhatalmi feladatok végrehajtását szolgáló alapvető döntéseket a legmagasabb szintü belügyi vezetők hozzák. A rendezvények kiterjedése, országos jelentősége esetén a belügyminiszter vagy kijelölt helyettese, amennyiben több megye területét érinti, a belügymi-

niszter közbiztonsági helyettese vagy az általa kijelölt vezető, a helyi jellegü tömegdemonstráció esetén az illetékes rendőr-főkapitány vagy közbiztonsági helyettese irányit.
A tömegdemonstrációk során végrehajtott karhatalmi feladatok irányitását, a döntések meghozatalát segitik különböző szintü operativ törzsek / a belügyminiszter mellett országos karhatalmi törzs, főkapitánysági szintü irányitásnál KOT /.
A karhatalmi feladatok ellátása során a vezetőnek az eredményes és gyors döntések meghozatala érdekében az alábbi feladatsort kell megoldania:

- tisztázni szükséges, hogy engedélyezett-e a rendezvény vagy nem, ugyanis ez befolyásolja a döntések tartalmát;
- mi a végrehajtandó feladat és annak mi a célja /az engedélyezett tüntetés utvonalának biztositása, nem engedélyezett tüntetés esetén a közrend, közbiztonság helyreállitása/;
- az akciót végrehajtó egység szerepe, feladata, kikkel, milyen egységekkel kell együttmüködni;
- a rendelkezésre álló erők és eszközök, azok összpontositásának lehetőségei hely és idő szerint;
- mennyiben lehet a rendezvény szervezőivel együttmüködni, ha a rendezvény nem engedélyezett, akkor is meg kell kisérelni a szervezőkkel a kapcsolatfelvételt, a tömeg békés uton történő feloszlatása érdekében;
- elegendő-e a rendelkezésre álló információ, biztositott-e az információ kétirányu áramlása;

- szükségesek-e előzetes intézkedések /utvonalak lezárása, tömegközlekedés elterelése/.

A tüntetések, munkabeszüntetések kapcsán felmerülő karhatalmi feladatokra fel kell készülni, ez a felkészülés többirányu, egyrészt káderkiválasztási feladat /a legalkalmasabb vezetők kiválasztása/, kiképzési feladat, az állomány szakmai, pszichikai felkészitése és a végrehajtandó feladatok begyakoroltatása. A felkészülés során célszerü e kérdésekkel elméletileg is foglalkozni, a külföldi gyakorlat ismertetésével, a szakirodalom feldolgozásával, a hazai tapasztalatok folyamatos összegyüjtésével és értékelésével.

Amennyiben jelentős méretü tüntetés, sztrájk, vagy tuszszedés előkészületéről vagy megvalósitásáról szerzünk információt, a helyben alkalmazható azonnali intézkedéseket kell megtenni, de a további intézkedések meghatározására, a döntések meghozatalára a központi szervek illetékes vezetői jogosultak.

Ezért itt csak a helyi jellegü tüntetésekkel és sztrájkokkal foglalkozunk, mert a tuszszedés minden esetben nagyobb jelentőségü cselekmény, olyankor központi intézkedéseket kell kérni.

Ugyanakkor a tuszszedés eseteiben is vannak azonnal végrehajtandó intézkedések, melyekkel nem szabad várni, és amelyek lehetőséget adnak a feladat későbbi eredményes végrehajtásához.

A tervezett vagy megvalósuló cselekményekkel kapcsolatos feladatokkal három pontban kívánunk foglalkozni.

1. Tüntetéseknél a rendőri feladatokat alapvetően meghatározza, hogy jogszabály alapján engedélyezett, vagy jogszabályellenes tüntetésről szerzünk ismereteket.
   Az engedélyezett rendezvények esetén alaphelyzetként lehet kiindulni a szükséges döntések rutinjellegéből, amelyek rendszerint szabályozottak, programozottak. Amennyiben az események a közrend, közbiztonság megzavarásával járnak, előtérbe kerülnek az egyedi döntések, amelyek mindig valamilyen uj problémával kapcsolatosak.Itt már belép a felsőszintü vezetés, illetve az ehhez tartozó döntési szint.

   a / A jogszabály alapján engedélyezett tüntetés is jelentős rendőri feladatokat vált ki. Nyilvánvaló, hogy ilyen esetben a tüntetés szervezőit kötelezni szükséges arra, hogy megfelelő létszámu rendezőgárdával biztositsák, hogy a tüntetés nem válik ellenőrizhetetlenné, illetve nem jár rongálásokkal, garázda jellegü magatartásokkal, vagyon elleni büncselekmények, illetve állam elleni büncselekmények elkövetésével.
   Ezen tul a rendőri szerveknek megfelelő intézkedésekre kell felkészülniük arra az esetre, ha a rendezők nem tudják biztositani az előirt feltételeket.

Még a tüntetés bejelentésének tudomásulvétele előtt titkos erők és eszközök alkalmazásával meg kell kisérelni annak felderitését, hogy egyes csoportok készülnek-e arra, hogy a legális tüntetésbe bekapcsolódva annak jellegét megváltoztassák. Ismerni szükséges a tüntetésben részt vevők várható létszámát, a tüntetés menetrendjét és utvonalát.
Az igy szerzett ismeretek birtokában kell meghatározni a közlekedés rendjének fenntartása érdekében a közlekedési utvonalakon végrehajtásra kerülő forgalomszervezési intézkedéseket és azokat az erőket és eszközöket, amelyek részt vesznek a biztositási feladatokban. Minden esetben megfelelő létszámu és gyorsan mobilizálható tartalékot is kell képezni. Ki kell jelölni a biztositás parancsnokát, el kell készitenі a biztositás tervét és meg kell szervezni a kapcsolattartást a tüntetés vezetőivel. Erre azért van szükség, mert ha a tüntetés ellenségessé válik, vagy egyes csoportok meg kivánják változtatni a jellegét, akkor a tüntetés vezetőivel az együttmüködést meg kell kisérelni, hogy ők is vegyenek részt a nem tervezett rendzavarás megakadályozásában, felszámolásában, egyes személyek, vagy csoportok kiemelésében és korlátozó intézkedések bevezetésében.
Amennyiben egyes személyek vagy csoportok a tüntetés alapcéljával ellentétes magatartásra kivánják a tüntetés

résztvevőit rávenni, akkor ezeket a személyeket vagy csoportokat karhatalmi intézkedés bevezetésével ki kell emelni és velük szemben eljárást kell kezdeményezni. Ha mód van rá, akkor az intézkedésbe be kell vonni a tüntetés szervezőit és rendezőit is.

A fenn jelzett személyek és csoportok felderitése érdekében a tüntetés résztvevői között jelen kell lenni a polgári ruhás állomány tagjainak is, hogy időben megfelelő jelzéseket adjanak a rendzavarásról. Ezeket a polgári ruhás rendőröket is fel kell készíteni a feladat ellátására.

Fel kell készülni a tüntetés befejezése után az abban részt vevő tömeg távozási irányainak ellenőrzésére, és a rendőri biztositási feladatokat addig nem szabad abbahagyni, amig a tömeg vagy annak egy része a közterületen tartózkodik. Ezt követően lehet intézkedést tenni a közlekedés eredeti rendjének visszaállitására.

A gyülekezési jogról szóló törvénytervezet mint uj elemet tartalmazza azt a lehetőséget, hogy a "rendőrség képviselője" a rendezvényen jelen lehet. Ezzel kapcsolatban tisztázni kell a rendőrhatóság képviselőjének jog- és hatáskörét.

b / Ha a tüntetés jogszabályellenes, fel kell szólitani a tüntetés szervezőit tevékenységük abbahagyására. Közben gondoskodni kell az operativ szerveknek arról, hogy a tüntetés szervezőinek munkájáról folyamatos és állandó

ismereteket szerezzenek. Ha mód és jogszabályi lehetőség van rá, akkor a szervezők legaktivabb tagjai ellen adminisztrativ intézkedéseket kell foganatositani és kisérletet kell tenni arra, hogy a szervezők között ellentmondásokat, ellentéteket keltsünk, mert ezzel csökkenthető, vagy megszüntethető tevékenységük.

Amennyiben a tüntetés megelőzésére vagy megakadályozására nem sikerül eredményes intézkedéseket tenni, akkor fel kell készülni /tervezés, szervezés - ami helyi döntéseket jelent/ karhatalmi akció alkalmazására, természetesen egyeztetve a helyi párt-és állami szervek illetékes vezetőivel és az irányitó - felettes - rendőri szerv vezetőjével.

A karhatalmi akció /tömegoszlatás, őrizetbevétel stb./ kidolgozása függ a tüntetésben részt vevők számától és a rendelkezésre álló erők és eszközök mennyiségétől.

Adott helyzetben az utalt és rendelt egységeket is igénybe kell venni a vonatkozó utasitások és együttmüködési tervek alapján.

Hasonló intézkedéseket kell tenni abban az esetben, ha az engedélyezett tüntetés jellege megváltozik, teljes egészében ellenségessé válik. Ezért minden tüntetés alkalmával a biztositás kijelölt vezetője mellett karhatalmi operativ törzset kell müködtetni.

2. A sztrájkok - akár politikai, akár gazdasági céllal, vagy egy-egy szükebb csoport speciális érdekeinek érvényesitésére szerveződnek - mindenképpen kárt okoznak politikai, gazdasági és társadalmi vonatkozásban egyaránt.
Ugyanakkor a rendőri szerveknek sztrájk alkalmával az az alapvető feladata, hogy titkos és nyilt eszközökkel információkat szerezzenek a sztrájk vezetőinek, résztvevőinek terveiről, elképzeléseiről, kompromisszum iránti készségéről, elszántságáról. Ezeket az információkat el kell juttatni az érintett politikai és gazdasági szervek vezetőihez, mert a sztrájkolókkal való tárgyalás és a döntések meghozatala az ő feladatuk. Közvetlen rendőri beavatkozásra csak a felettes irányitó rendőri szerv parancsnokának utasitása, illetve a politikai /párt-/ irányitó szervek együttmüködése esetén kerülhet sor. Erre fel kell készülni.
Ugyanakkor konkrét rendőri intézkedéseket is foganatositani szükséges, mert a sztrájk létrejötte magában hordozza a közrend - közbiztonság megzavarásának veszélyét.
Alaposan feltételezhető, hogy a sztrájk valamilyen gazdasági egység egészére vagy annak egy részére, illetve egy adott intézményre /pl. diáksztrájk/ terjed ki. Ilyen esetben várható, hogy a sztrájk vezetői sztrájkőrséget szerveznek, melynek alapvetően védelmi jellege van, ezért létezése önmagában nem veszélyezteti a közrendet.
Ugyanakkor feltételezhető, hogy a sztrájkkal egyet nem értő dolgozók, diákok vagy az adott közigazgatási területen

élő lakosság egy része fel kiván lépni a sztrájkolókkal szemben. Ez már magában hordja a közrend - közbiztonság megzavarásának veszélyét, ezt pedig a rendőri szerveknek meg kell előzniük.

Ezért:

a / a sztrájk helyének közelében, közterületen vagy a közutakon rendőri egységeket kell összevonni és fel kell készülni az összeütközések megakadályozására;

b / megfelelő létszámu és gyorsan mobilizálható tartalékokat kell képezni, hogy rendkivüli esemény bekövetkezésekor a közrend helyreállitásáról intézkedni lehessen;

c / fel kell készülni az együttmüködő erők bevonására, arra az esetre, ha akciót kezdeményeznek;

d / biztositani kell a sztrájkolókkal tárgyalást folytató párt-, állami, gazdasági vagy szakszervezeti vezetők személyes biztonságát.

Mindezekre a feladatokra előzetes tervet kell készitení, amelynek rugalmasnak kell lennie, hogy a konkrét helyzetekre alkalmazható legyen.

Itt kell felhivni a figyelmet arra, hogy a tüntetések és a sztrájkok /amelyek ugyancsak átmehetnek békés, baráti, vagy ellenséges tüntetésbe/ tényéről soron kivül értesiteni kell a Kormányőrség országos parancsnokát azért, hogy az adott területre tervezett utazásokat /védett személy vagy külföldi delegáció/ szervezze át, az utazásra vonatkozó tervet ellenőrizze.

Ugyancsak fontos feladat az állambiztonsági szervek értesitése, mert ilyen jellegü megmozdulásoknál várható a nyugati diplomáciai szerveknél dolgozó egyes személyek aktivizálódása, a nyugati ujságirók és filmesek tevékenységének fokozódása. Amennyiben a tüntetés védett katonai alakulat közelében alakul ki, a katonai elháritó szervek értesitése is szükséges.

3. A tuszszedés mindig országos jelentőségü. Ezért ilyenkor a BM központi szerv kijelölt vezetőjének döntéseire van szükség. Mégis sort kell keriteni helyi, azonnali intézkedésekre: ezeket az adott területi szerv parancsnoka hozza meg. Ezen esetben is fontos feladat a tuszszedés tervezésére utaló információk szerzése, még a cselekmény megkezdése elött. Ha erre mód van, akkor a megfelelő megelőző intézkedéseket kell megtenni. Azonban az a valószinübb, hogy a tuszszedési akcióról csak annak végrehajtása után szerzünk ismereteket. Ezt azonnal jelenteni kell az illetékes parancsnokoknak.

Azok további intézkedésének vételéig is vannak feladatai a területi rendőri szerv vezetőjének.

Elsőrendü feladata, s ezt még a tuszszedési akció bekövetkezése előtt, programozott döntés formájában meg kell tennie, hogy kijelölje azt a személyt, aki az egész akciót vezeti és akinek az előzetes tervek alapján kijelölt erőket és eszközöket a hatáskörébe adja. /A kijelölt vezetőt előzetesen fel kell készíteni a feladat ellátására./ Azt nem tartanám helyesnek, hogy az akció vezetője azonos legyen az adott területi szerv első számu vezetőjével, akinek összeköttetést kell tartania a felettes parancsnokokkal,és adott esetben ujabb erőket és eszközöket kell az akció vezetőjének a rendelkezésére bocsátania. Biztositania kell a szerv rendeltetésszerü müködését,és kapcsolatot kell tartania az illetékes párt- és állami szervek vezetőivel, a tömegtájékoztatási szervezetekkel.

Az ellenakció vezetőjének legfontosabb és azonnal végrehajtandó feladatai:

a / A tuszszedés helyszinét a személyi állomány személyes biztonságának figyelembevételével le kell zárnia és el kell különitenie. Meg kell akadályozni, hogy a helyszin közelében békés lakosok, vagy járműveik kerüljenek a tuszszedők látókörébe. Meg kell akadályoznia, hogy a tuszok rokonai meggondolatlan lépéseket tegyenek a tuszok kiszabaditása érdekében.

b / Erre a feladatra kiképzett /előre kijelölt/ személynek azonnal tárgyalást kell kezdeményezni a tuszszedőkkel /erre pszichológiai, pedagógiai és más szükséges képességekkel rendelkező személyt kell előre kijelölni és felkésziteni/.

A tárgyalás fontosabb elemei:

- megkisérelni a tuszszedők magatartásának megváltoztatását, a cselekmény abbahagyását;
- megkisérelni megállapitani a tuszszedők szándékát, kivánságait - pontositani létszámukat, felfegyverzettségüket, tisztázni elszántságukat;
- meg kell győződni a tuszok helyzetéről, létszámukról, őrzésük körülményeiről, meg kell kisérelni egyes tuszok /betegek, gyermekek, terhes nő stb./ elengedésének elérését /veszélyhelyzet csökkentésére, információk szerzésére/. Fel kell ajánlani előre felkészitett személyt cseretuszként;
- fel kell készülni a tuszszedők és tuszok élelmezésére - ezzel kapcsolatos akció kidolgozására.

Az igy szerzett ismeretek birtokában, ha arra biztos lehetőség kinálkozik, akkor /felettesi egyetértés megszerzése után/ helyi döntés alapján a tuszszedőket fel kell számolni.

Az eddig ismertetett gyakorlati teendők után néhány gondolatot szeretnék ismertetni a döntéssel, illetve a döntéshozatallal szemben támasztott követelményekről.

Elsőként emlitem, hogy ezekben az esetekben minden döntésnek komoly belpolitikai vetülete és nemzetközi visszhangja lehet. Ezt figyelembe véve szigoruan a törvényesség betartását kell előtérbe helyezni. Másodsorban szólni kell az intézkedéseink meghozatala során az időtényezőről, mint meghatározó körülményről. A döntés időszerüsége a döntés hatékonyságát növeli vagy éppen csökkenti. A nem idejében hozott döntés ugyanis a feladat részleges vagy esetleg teljes végrehajtását veszélyeztetheti.

Szükséges a helyszin és a felsőbb vezetők közti ut közvetlen lerövidítése, a felesleges közbülső döntési szintek kiiktatása. A realitás - amely a lehetőségek, feltételek meglétét vagy létrehozhatóságát jelenti - szintén nélkülözhetetlen feltétele a helyes döntésnek. Elegendő arra utalni, hogy az akciókba bevont és utalt erők felkészitettségétől, illetve ennek tisztázásától nagymértékben függ a feladatok végrehajthatósága. Tisztázni kell az átruházható és az át nem ruházható döntések körét is. Dönteni kell abban is, melyek azok az intézkedések, amelyek adott szintről nem adhatók át, s melyek azok, amelyek igen. Ez annál is fontosabb, mivel a szabadtéri rendezvények nagy kiterjedése miatt a helyszinen lévő rendőri erők sok esetben csak hirközlő eszközökkel tartják a kapcsolatot.

Szigoru követelmény a döntések ellentmondásmentessége, összehangoltsága . Ez többek között a feladatok megoldása módszereinek és eszközeinek egységét jelenti.
Összegzésként elmondhatjuk, minél bonyolultabb egy adott társadalmi, politikai helyzet, annál nagyobb a szükséges döntések száma, ennélfogva annál nehezebb a döntések meghozatala. Ugyanakkor a döntések minőségével szemben támasztott követelmények is megnövekednek.
A döntések minőségével szemben támasztott követelmények közül mindinkább előtérbe kerül azok következményeinek, hatásainak felmérése. Itt kell megemliteni a felelősség kérdését is, hiszen a döntéshez szorosan hozzátartozik. Az az általános szabály, hogy a döntési hatásköröknek és a felelősségnek egybe kell esnie,különösen igaz a tárgyalt eseményeknél.
A helyszinen lévő rendőri erők parancsnokával szemben a személyes felelősségvállalás tudatának és képességének magas szintü követelményét kell támasztani. Csak aktiv cselekvést, kezdeményezést, kockázatvállalást, illetve mindezek következményeit átlátó személyiség felelhet meg ennek a feladatnak.
A parancsnok önálló döntési hatáskörének növekedése szükségképpen előtérbe állitja a döntési képességet, a döntés következményeiért vállalt felelősséget.

Végezetül megjegyzem, hogy a gyülekezési jogról szóló törvény hatálybalépését követően a jogszabály rendelkezéseit az érintett állománnyal meg kell ismertetni.

Ennek során nemcsak a törvény betü szerinti ismeretét kell megkivánni, hanem a törvényhozó szándékát is.
Ezek hiányában a vezetői döntések és hatásaik nem lesznek képesek betölteni szerepüket, nem járulhatnak hozzá a szocialista jogállamiság kialakulásához.

Dr. Janza Frigyes r.alezredes,
iskolaparancsnok

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Értekezlet!

Korreferátumomban ankétunk témája kapcsán a szolgálati kutyák alkalmazásáról kívánok szólni rendkivüli események során. Tömegmozgások esetén a szolgálati kutyák bevetése két esetben jogszerü. Az egyik a csapaterővel megoldandó karhatalmi feladat rendkivüli helyzetben, vagy rendkivüli állapot kihirdetésekor. A karhatalmi harcfeladatok alapeseteit vázolja az 1. sz. táblázat.
Jogszerü a bevetés akkor is,s ez a másik eset, ha az állandó harckészültség időszakában a gyülekezési törvényt megszegik és teljesiteni kell a tömegoszlatási kötelezettséget. Ennek alapeseteit vázolja a 2. sz. táblázat.

A szolgálati kutya alkalmazását "A Magyar Népköztársaság Rendőrsége Szolgálati Szabályzata" szabályozza. Figyelemre méltó, hogy a fegyverhasználat és a szolgálati kutya alkalmazásának lehetőségei között alig van minőségi eltérés. Ez az analógia tükrözi a törvényalkotó véleményét: a szolgálati kutya /szájkosár nélkül alkalmazva/, kvázi, fegyverként minősithető.

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /88

Az alkalmazás lehetőségeinek közelisége megfontoltságra kell hogy késztesse az alkalmazást elrendelő parancsnokot. Fokozottan igaz ez a tömegdemonstrációkat rendőrileg felügyelő parancsnokokra.
Önmagában a rend fenntartása /a békés jelleg biztositása/ nem indokolja a fegyverhasználati jogot. A közületi szervek rendészeti tevékenységéről szóló 1988. 2. sz. tvr. ezért a rendészetek /rendészet/ által igénybe vehető kényszeritő eszközök közé nem vette fel a szolgálati kutyát.
Természetesen más a jogi helyzet, ha a szolgálati kutyát nem kényszeritő eszközként biztonsági okból vagy ellenszegülés leküzdésére, hanem védelemre használom, vagy az alkalmazás harmadik eseteként erődemonstráció gyanánt, pszichés fegyverként.

Kutyát tartani, azzal közterületen megjelenni minden természetes és jogi személynek joga van. Megszoritó rendelkezés, hogy egyes fajtákra /nagytestü, támadó természetü/ kötelező a szájkosár használata. A szolgálati alaphelyzetben a rendőrség szolgálati kutyáira is kötelező a szájkosár használata, hiszen a rendőrség Szolgálati Szabályzata előirja, hogy a szolgálati kutyákra is vonatkoznak az ebtartás általános szabályai.

A szolgálati kutyák alkalmazásának négy alapesetét emliti a Szolgálati Szabályzat:

a/ - pórázon, szájkosárral,

b/ - pórázon, szájkosár nélkül,

c/ - póráz nélkül, szájkosárral,

d/ - póráz nélkül, szájkosár nélkül.

A felsorolt lehetőségek klasszikus alapesetei:

A/ Szolgálati Szabályzat szerint

B/ Tömegdemonstráció alkalmával.

Pórázon szájkosárral:

A/ A kutya akkor alkalmazható, ha a szabályzat a rendőr részére a testi kényszer alkalmazását egyébként is lehetővé teszi.

B/ Tömegdemonstráció alkalmával a pórázon, szájkosárral alkalmazott szolgálati kutya alegységben csak békés gyülekezés esetén a tömeg pszichés befolyásolására alkalmazható. Ellenszegülő tömeg oszlatásakor szájkosaras kutyát alakzatban alkalmazni tilos.

Pórázon, szájkosár nélkül:

A/ - a rendőr intézkedését tettlegesen akadályozó ellenszegülés leküzdésére,

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /90

- a közbiztonságra és a közrendre veszélyt jelentő csoportosulás szétoszlatására.

B/ Tömegdemonstráció esetén:

- a tömeg irányba terelésére,
- a biztositó csoport megerősitésére.

Póráz nélkül - szájkosárral:

A/ Megegyezik a pórázon szájkosárral történő alkalmazással,

B/ Tömegdemonstráció során ez az alkalmazás nem jöhet számitásba.

Póráz nélkül és szájkosár nélkül:

A/ - büncselekmény elkövetésének megakadályozására;
- a mások élete ellen irányuló, vagy mások testi épségét veszélyeztető támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;
- a rendőr élete, testi épsége vagy személyes szabadsága ellen intézett támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;
- sulyos büncselekmény elkövetésével alaposan gyanusitható személy elfogására;
- a büntetőeljárás, vagy a büntetésvégrehajtás során a hatóság őrizetéből megszökött személy kézrekeritésére;
- az államhatár meg nem engedett módon való átlépésének megakadályozására.

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /91

B/ Tömegdemonstráció esetén szolgálati kutyát póráz és szájkosár nélkül alkalmazni tilos.

Feltétlen fontos annak figyelembe vétele, hogy a rend fenntartása, vagy a tömeg oszlatása érdekében a rendelkezésünkre álló egyéb lehetőségeinket már kimeritettük-e.
Tömegmozgások esetén a rendfenntartás a tolerancia, a megértés és a párbeszéd iskolája. A felelős parancsnok kezében a szolgálati kutya alkalmazása csak végső eszköz, előre látható sulyos következményekkel, amelyre csak akkor kerülhet sor, amikor már minden más lehetőség meghiusult.
Bármilyenek legyenek is a körülmények, mindig szem előtt kell tartani, hogy a rend fenntartására irányuló operáció nem katonai müvelet. Sosem szabad tartós nyomokat hagyni sem a testen, sem a lélekben.

Külföldi tapasztalatok azt sugallják, hogy adott helyzetben inkább a kisebb rendzavarás felé kell taszitani a tömeget, mint az erő alkalmazásával sulyosabb zavargást előidézni. Különbséget kell tenni a békés, csak szóban radikális és a valóban militáns, erőszakos tüntetők között. A megkülönböztetés szükségességét hangsulyozza az NSZK Szövetségi Alkotmánybirósága is az egyik határozatában: "Amennyiben nem kell kollektiv, nem békés kimenetelü tüntetéstől tartani, tehát

nem kell arra számitani, hogy a tüntetés erőszakos vagy lázadó jelleget ölt, vagy hogy a tüntetés rendezői vagy résztvevői ilyen jellegre törekszenek, vagy azt legalább-is jóváhagyják, akkor az alkotmány által minden állampolgár számára garantált gyülekezési szabadságot a békés résztvevők számára akkor is fenn kell tartani, hogyha néhány tüntető vagy egy kisebbség kihágásokat követ el".
Véleménykülönbség mutatkozik abban a kérdésben, hogy a békés tüntetők milyen sebesülési kockázatát szabad elfogadni nemcsak az erőszakos zavarkeltőkre tekintettel, hanem a bevetett kényszeritő eszközök /igy a szolgálati kutyák/ találati pontosságára, irányithatóságára is.

Ennek hátterében az huzódik meg, hogy előre aligha kiszámitható,hogy a kényszeritő eszközök alkalmazása milyen felbujtó hatást gyakorol a tömegre.

Az adott helyzet megitélésének kérdése, hogy a megfelelő létszámu rendőri erőket rejtve tartjuk-e készenlétben, vagy demonstrativ módon felvonultatjuk. Békés demonstrációkon a résztvevők és a rendőrség közötti kedvező légkör megteremtése érdekében a kötelékben /csoport, alegység, egység/ levő szolgálati kutyák megmutatását /"az erő demonstrálását"/ alaposan mérlegelni kell. Inkább azt kell kifejezésre juttatni, hogy a rendőrség elsősorban közlekedési, irányitó és szabályozó intézkedésekre szoritkozik. Ez erősiti a barátságos magatartásra törekvést a rendezvény résztvevőivel szemben, jelzi a tartózkodást, a be nem avatkozást.

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /93

Tovább erősithető ez a szándék-taktika, ha a látható rendőri erők védőruházat és felszerelés nélkül, szolgálati öltözékben tényknednek.

Ellenszegülő tömeggel szemben a szolgálati kutyák alakzatban történő demonstrativ felvonultatása preventiv lehetőségeket rejthet magában.

Az 1988. november 15-i budapesti betiltott tömegdemonstráción kutyás rendőreink egy része, kutya nélkül, de kutyás védőnadrágban érkezett a helyszinre. Elmondásuk szerint egy hangoskodó csoport az alábbi felkiáltással távozott: " menjünk fiuk, ma már nincs semmi esélyünk, megjöttek a kutyások". Rendőreink is felismerték a csoport tagjait: hivatásos zavarkeltők, minden "jó balhén" részt vevő fiatalok voltak.

A helyszinen tevékenykedő parancsnoknak azonban azzal is számolnia kell, hogy a szolgálati kutyák "bemutatása" adott esetben /pl. engedélyezett tüntetés igazgatásrendészeti okok miatti oszlatása/ paradox módon fokozhatja a tömeg ellenszegülését. Az NSZK-beli Idstein városában a fegyverkezési verseny miatt ülősztrájkkal tiltakozók ellen a szolgálati kutyák bevetését a rendőrségi pszichológus megakadályozta, mert nemcsak attól tartott, hogy a kutyák megjelenése véglegesen agresszivvé teheti a tömeget, hanem attól is, hogy az izgatott hangulat hatására a kutyák fékezhetetlenné válnak.

A hesseni rendőrség pszichológusa szerint: "a nem fékezett, szabadon engedett rendőrkutyák öldöklő vadállatokká fajulhatnak". Nem véletlen, hogy a brémai készenléti egység vezetője megköveteli, hogy a szolgálati kutyák bevetése során mindvégig biztositani kell, hogy a kutyavezető irányitsa az állatokat. A kutya csak a kutyavezető utasitására cselekedhet.

Be kell látnunk azonban, hogy ez olyan igény, amely tömegben és tömeges rendezvényeken póráz nélkül alkalmazott kutyáknál megvalósithatatlan, de pórázon vezetett kutyánál is csak az első alkalmazásig igaz. A harc hangulata, a vér ize és szaga olyan ősi - a kiképzés során elnyomott-ösztönös reakciókat válthat ki, amelyek megfékezése nem mindig sikerül.

Az NSZK-beli Der Spiegel szerint: " ... Az egyes szövetségi köztársaságok rendőri törvényeiben szerényen a testi erőszak alkalmazása segédeszközeinek nevezett 2100 nyugatnémet rendőrkutya valójában veszélyes fegyver, és hatékonyabb, mint a gumibot vagy a vizágyu."
Amikor a nyugat-berlini városi tanács 2 millió márkát tervezett a kutyák szálláshelyének felépitésére, kelletlenül ugyan, de a pártkoalició megszavazta a "190 csaholó dög" számára előirányzott összeget.
A példa önmagáért beszél, és jól megvilágitja a szolgálati kutyák hazai helyzetét is, megitélését is, természetesen az idézett 2 millió márka nélkül.

Mint láttuk, a szolgálati kutyák tömeg elleni felvonultatása számos esetben meghátrálásra késztetheti a tömeget anélkül, hogy egyetlen harapásra is sor kerülne.

Az állatvilágban a harc szimulálása gyakran elháritja magát a tényleges harcot, igen gyakran az embereknél is hasonló a helyzet. Tömegdemonstrációnál tehát alkalmazható az elv: meg kell mutatni az erőt, hogy ne kelljen azt felhasználni.

Ez az elv az USA külpolitikájára jellemző elrettentés politikája, amit mi elvetünk mint a népek hosszu távu békés együttélését veszélyeztető módszert, de megfontolásra alkalmasnak tartjuk a térben és időben behatárolt alkalmazását, mert nem ellenség áll velünk szemben, akit le kell győzni, hanem időleges ellenfél, akit cselekményei elkövetésében meg kell akadályozni.

A kutyák együttes alkalmazása más kényszeritő eszközökkel

Ellenséges ellenszegülő tömeggel szemben a szolgálati kutyákat az oszlató csoport élén alkalmazhatjuk, oszlató ék vagy sorfaloszlop formájában.
Ellenséges romboló, dobáló tömeg ellen a szolgálati kutyákat nem szabad az első sorban vezetni, mert a kutyavezetők és kutyáik védtelenek a tömeggel szemben. Szerepük a pajzzsal, sisakkal felszerelt sorfal, vagy oszlatóék biztositása, az áttörés megakadályozása lehet.

Ha vizágyut vagy könnygázt helyeznek készenlétbe, a kutyákat hátra kell vonni. A vizágyu alkalmazásakor annak szórósugarán kivülre, könnygáz alkalmazásakor tartalékba kell őket vonni.

A szolgálati kutyák alkalmazása nem jöhet számitásba a kiemelő csoportoknál.
Ellenséges érzületü hangadók és provokátorok gyakran visszaélnek a tüntetés adta lehetőséggel és vagy radikalizálni igyekeznek a tömeget, vagy saját politikai céljaik szerint igyekeznek áthangolni a demonstrációt. Elvegyülnek a békés felvonulók közé, akik saját belső rendfenntartók hiányában intellektuális vagy taktikai megfontolásból nem távolitják el maguk közül az izgatókat. A provokátorok izgatnak és lázonganak, nyugtalanságot keltenek és növelik a feszültséget.

Ezeket a személyeket, ha erre mód nyilik, ki kell emelni a tömegből, azonban gyakran lehetetlen a beavatkozás, mivel ilyen helyzetben minden akciót a rendőrség provokációjának minősitenek. Csak tetézné a tömeg ellenérzését, ha ezeket az akciókat szolgálati kutyával megerősitve hajtanánk végre.

Akármennyi "ártatlan" sebesült lenne is, biztosra vehető, hogy az erőszak kirobbanna. "A rendfenntartó erő müvészete abban áll, hogy ne hagyja magát berántani ebbe a pokoli körforgásba, mivel mindenki szemében ugyis ő lenne a hibás."

Kiképzési sajátosságok

A tömegdemonstráció során alkalmazható szolgálati kutyák kiképzésének szempontrendszere nem kidolgozott, mivel ilyen kutyás egységünk jelenleg nincs. Azt a néhány alapvető követelményt, mint pl. a tömegben való kiegyensulyozott viselkedés, zajhatások, kiabálás, ének-zene elviselése, minden járőrkutyával szemben érvényesitjük. A BRFK KÖP állományában lévő - a tömeg elleni munkához szoktatott - kutyákat a meglévő képességeik alapján válogattuk ki, tehát nemcsak kiképzéssel tettük őket alkalmassá a feladatra.

A VCSÉK FRE Komondor TESZ állományában lévő kutyák nagyon kemény speciális kiképzést kaptak. Teljes mértékben alkalmatlanok azonban a tömeg elleni munkára, mert feladatuk éppen az, hogy ne általában a tömeg ellen dolgozzanak, hanem a fegyveres terroristát emeljék ki a tuszok közül. Ezeket a kutyákat csak egyszer kell a tömeg ellen bevetni és le is lehet selejtezni őket /értékük kb. 150 000 forint/, mert célszemély kiválasztására többé már nem alkalmazhatók.
Ezen egyértelmü szakmai evidencia ellenére még ma is találkozunk az alkalmazásukra irányuló szándékkal.

A jövőben a megyék állományában lévő szolgálati kutyákat alkalmassá kell tenni összevonások, továbbképzések során arra,

hogy tömegdemonstrációk alkalmával is bevethetők legyenek.

A tanintézeti képzés során gyakorolni kell a tömeg elleni alkalmazást.

Záró gondolatként hadd idézzem Jean-Marc Berliozt, aki 1987-ben irta: "Arisztotelész óta a legtöbb filozófus és moralista foglalkozott az egyéni szabadság és a kollektiv szabadság közötti különbséggel. A dráma abban van, hogy a rendfenntartásért felelős személyek részére, bármilyen szintü felelősök legyenek, az egyéni vagy kollektiv szabadság határa nem elvont elméleti spekuláció, hanem konkrét és kézzel fogható valóság.

A gyakorlatban a közrend fenntartásáért felelős személyeknek nincs szükségük igazságra, bizonyosságra, vagy győzelemre, meg kell elégedniük félsikerrel vagy fél kudarccal.
A közrend fenntartásának müvészete - ha létezik egyáltalán művészet ezen a területen - abban áll, hogy azonnal meg kell határozni a sok lehetőség közül azt a megoldást, amely a legkisebb rossznak látszik, pontosan tudva, hogy bármilyen legyen is a végeredmény, az elfogadott változat kritika tárgyát fogja képezni, mivel természetüknél fogva az ilyen döntések mindig kritizálhatók. A döntéshozó egyetlen ereje ezen szubjektiv választásokkal kapcsolatban a vonatkozó törvények és rendeletek szigoru tiszteletben tartásában, valamint a pillanatnyi ellenfél tökéletes ismeretében rejlik.
A cél a közrend tiszteletben tartása, beavatkozás nélkül."

Szolgálati kutyák alkalmazása tömegméretű
megmozdulások esetén

Tömeg	Békés		Ellenséges		Támadó	
	Engedelmes	Engedetlen	Passziv ellenszegülő	Aktiv erőszakos rendbontó	Felfegyverkezett	Fegyveres
Demonstráló	-	-	3	1, 2, 3	1, 2, 3	0
Tüntető	0	0	3	1, 2, 3	1, 2, 3	1, 2, 3
Vásárló	-	-	-	3	0	0
Kiváncsiskodó	-	0	1	0	0	0
Közönség	-	-	1	1, 2	0	0
Sztrájkoló	0	-	2, 3	1, 2, 3	0	0

1 = oszlató csoport
2 = biztositó csoport
3 = zárócsoport

0 = nincs értelmezve
- = nem célszerű alkalmazni

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /100

A szolgálati kutyák alkalmazásának lehetőségei
csapaterővel megoldandó karhatalmi harcfeladatok végrehajtása során

	Blokkirozás	Kutatás	Bekerités (felszámolás)	Üldözés	Tömegoszlatás
Fegyveres összeesküvő csoportok felszámolása	Megerősités (járőr)	Nyomkövetés Fürkészés	Kitörés megakadályozása Falka	Nyomkövetés elfogás	-
Fegyveres kártevő-, romboló merénylőcsoportok felszámolása	Megerősités (járőr)	-	Kutató kutya (Robbanószerkereső kutya)	Nyomkövetés elfogás	-
Ellenforradalmi lázadó csoportok felszámolása	Megerősités (járőr)	-	Falka	-	-
Tömegméretű megmozdulások	Megerősités (járőr)	-	-	-	járőrkutyás alegység
Tömeges munkabeszüntetés	Megerősités (járőr)	-	-	-	járőrkutyás alegység
Szökésben lévő fegyveres bűnözők, elitéltek elfogása	(Csapda, leshely megerősités)	Nyomkövetés Terepkutatás	Falka	Nyomkövetés elfogás	-
A magyar és szövetséges fegyveres erők és testületek állományából fegyveresen megszökött személyek elfogása	(Csapda, leshely megerősités)	Nyomkövetés Terepkutatás	Falka	Nyomkövetés elfogás	-
Terrorista csoportok elfogása, felszámolása	Megerősités	-	Speciális alegység (FRE)	-	-

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /101

Dr. Csordás Sándor bv.alezredes,
IMBV OPK

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Tanácskozás!

Témám a terrorcselekmények elleni fellépés a büntetésvégrehajtási intézetekben.

A büntetésvégrehajtási intézetekben alapvető követelmény a biztonság megteremtése és fenntartása. Ez azt az állapotot, helyzetet jelenti, amelyben az intézethez tartozó személyek életét, testi épségét, személyes szabadságát, az intézet anyagi javainak meglétét, állagát, az intézet belső rendjét és a büntetésvégrehajtási feladatok teljesitését semmi nem sérti, vagy veszélyezteti.
A biztonsági követelmények és feltételek megteremtése nélkül a bv. intézetek nem tudnának eredményesen müködni, feladataikat nem tudnák maradéktalanul teljesiteni. Szélsőséges esetben létük is veszélybe kerülne.

A bv. intézetek biztonságának azonban ennél jóval nagyobb jelentősége van, ugyanis közvetett vagy közvetlen hatással lehet a közrendre, a közbiztonságra és az állambiztonságra is.
Mindezek a körülmények indokolják, hogy ezen a tanácskozáson a bv. intézetek biztonságának egyes kérdéseiről is szót ejtünk,

ugyanis közös érdekünk,hogy a bv.intézetekben rend és nyugalom legyen.

A büntetésvégrehajtás a biztonságos müködés érdekében körültekintően kiéptette a biztonsági rendszerét. Megfelelően felkészültünk minden olyan cselekmény felszámolására, amely a bv. intézetek biztonságát sérti vagy veszélyezteti.
Azonban minden igyekezetünkkel sem tudjuk teljes egészében kizárni a biztonságra veszélyes cselekmények bekövetkezésének lehetőségét.
Különösen igaz ez a terrorcselekményrekre, a tuszfogás lehetőségét ugyanis csak csökkenteni lehet, de kizárni nem.
A bv. intézetekben ugyanis a személyi állomány nagyrésze szolgálati idejében közvetlenül az elitéltek között tartózkodik, ezért az elitélteknek nagyon sok alkalmuk, lehetőségük van a tuszfogásra, vagy egyéb erőszakos cselekményre.

A tuszfogás célja - mint általában - a bv. intézetekben is valamilyen követelés teljesitésének a kikényszeritése. A követelés irányulhat a jobb ellátásra, bánásmódra / mint pl. az alcatrazi esemény / vagy egyéb célokra, de a legkézenfekvőbb a szabadon engedés kikényszeritése.

A tuszfogás legvalószinübb szinhelyei a bv. intézeteken belül olyan helyiségek, ahol kisebb létszámu elitélt tartózkodik és

jól elbarikádozhatják magukat a terroristák. Ilyen helyiségek a zárkák és a kisebb munkatermek, raktárak, de természetesen más helyeken is előfordulhat tuszfogás.
A tuszfogáshoz felhasználható eszközök eléggé széles körüek, főleg a munkahelyeken. Az elitéltek olyan tárgyakat tarthatnak maguknál, amelyek alkalmasak vagy alkalmassá tehetők emberélet kioltására / pl. bugylibicska/. A munkahelyeken sok olyan eszközzel dolgoznak, amelyek emberölésre alkalmasak, pl.: szabászkések ollók, kalapácsok. Az éberség kijátszásával is készithetnek ilyen eszközöket / pl. késeket, de előfordult, hogy lőfegyvert is készitettek/.

Az elmult években többször jutott tudomásunkra, hogy az elitéltek tuszfogást terveznek. Szerencsére a legtöbb esemény csak a tervezés stádiumáig jutott el, de számunkra ez is komoly figyelmeztetés, mert jelzi, hogy a veszély reális.
A tervezésen tulmenően előfordultak előkészületek és kisérletek, ez évben pedig egy befejezett cselekménytől is be kell számolnom.

Előkészületi cselekmények
1. A Váci Bv. Intézetben 1969-ben két elitélt elhatározta, hogy megszöknek. A szökési terv a jól szervezett őrzés miatt sikertelen maradt, ezért elhatározták, hogy lőfegyvert szereznek vagy készitenek,az őröket ártalmatlanná teszik és igy szöknek meg.
A munkáltatók éberségének kijátszásával sikerült nekik egy 10 mm átmérőjü 30 cm hosszu csövü pisztolyt és hozzá lőszereket

készitenlük. A fegyvert ki is próbálták, és megállapitották, hogy emberölésre alkalmas. Tervük az volt, hogy a müvezetőt a fegyverrel arra kényszeritik, hogy kisérje őket az üzem utcai kapujához, ott a kapuőrt lefegyverzik, mindkettőjük ruháját elveszik és megkötözik őket.
A terv végrehajtása előtt az egyik elitélt elállt szándékától és jelentést tett az őrségnek.
Az előkészület nem kifejezetten tuszfogásnak indult ugyan, de könnyen azzá válhatott volna.

2. A Fővárosi Bv. Intézet II. objektumában 1974-ben 11 előzetesen letartóztatott katona elhatározta, hogy fegyvereket szerez, tuszul ejti a Budapesti Katonai Biróság elnökét és a birákat, a Ferihegyi repülőtérre viteti magát, ahol repülőgépet és 20 ezer dollárt követel, és az országot elhagyja.

Az ébertelen szolgálatellátásra alapozott terv végrehajtását pontosan kidolgozták.
Az előzetesen letartóztatottakat az ügyészség épületében különféle munkákhoz vették igénybe, őrzésüket sorkatonák géppisztollyal látták el. A munkáltatás során fegyvereket és lőszereket is szállittattak velük, igy megtudták, hogy hol tárolják azokat. Elhatározták, hogy a legközelebbi munkáltatáskor az őröktől elveszik a fegyvert, megszerzik a többi fegyvert is, tuszul ejtik a birákat, és kikényszeritik követeléseik teljesitését.

Ha követeléseiket nem teljesitik, a tuszok közül többet kivégeznek. Ha megtámadják őket, akkor mindenkivel és saját magukkal is végeznek, mivel amugy is halálbüntetés várna rájuk.
Kijelölték azokat a személyeket, akik a kivégzéseket végrehajtanák. A terv végrehajtása elötti napon ketten elálltak szándékuktól és jelentést tettek az őrségnek.

Kisérleti cselekmények

1. A Fővárosi BV. Intézetben 1969-ben nyolc előzetesen letartóztatott fiatalkoru elhatározta, hogy megtámadják az őröket, fegyvereket szereznek és kitörnek az intézetből. Tervüket az őrségváltás idején akarták végrehajtani, amikor az őrök ellenőrzik a létszámot és a zárkarendet.
Őrségváltáskor a zárkába belépő őrt megtámadták, azonban a másik őrnek sikerült őt a zárkából kirántania. Ekkor a támadók a zárkából kinyomultak a folyosóra és mindkét őrt a zárkába akarták behuzni. A cselekményt az odasietö többi őr segitségével sikerült meghiusitani.
Ez a cselekmény sem tuszfogásnak indult ugyan, de ha a két őrt sikerült volna a zárkába behuzniuk, gyakorlatilag tuszként tarthatták volna őket fogva.

2. A Székesfehérvári Bv. Intézetben 1976-ban hat előzetesen letartóztatott elhatározta, hogy az őrséget ártalmatlanná teszik, fegyvert szereznek, s a börtön felett átveszik a hatalmat. Hozzátartozóikat az intézet gépkocsijaival behozzák az

intézetbe, onnan együtt indulnak Ausztria felé, és a határon áttörnek.
Tervüket több mozzanatra bontották, és vasárnap délután akarták végrehajtani, amikor az intézetben kevés őr tartózkodik.

Első mozzanatként a zárkát ellenőrző őrt, majd a körletben tartózkodó többi őrt akarták ártalmatlanná tenni.
Ezután a főkapu őrt akarták lefegyverezni, s a fegyver segitségével az őrszobán tartózkodó többi őrt tették volna ártalmatlanná. Ezzel gyakorlatilag a fegyverszobát is birtokolták volna.
Az intézet feletti hatalom megszerzése után a csoport egyik része gépkocsikkal az intézetbe szállitotta volna a családtagokat, addig a csoport másik része sakkban tartotta volna az őrséget.
A családtagok megérkezése után felfegyverkezve együtt indultak volna Ausztria felé.

A délutáni záráskor a zárkába belépő őrt megtámadták és a folyosón biztositó másik őr ellen is támadást hajtottak végre.
A cselekményt az odasietö többi őr segitségével sikerült meghiusitani.

Befejezett cselekmény

A Debreceni Bv. Intézetben 1988. julius 6-án 06,55 órakor két fogvatartott a szabászat raktárhelyiségében tuszul ejtette a müvezetőt, szabadon engedéséért cserébe egy gépkocsit és szabad elvonulást követeltek.
A két fogvatartott eredeti szándéka szökésre irányult: a szökést a raktár falának kibontásával tervezték. A falbontást meg is kezdték, de az nem sok sikerrel kecsegtetett, és a váratlanul megjelenő müvezető fel is fedezte.
Ekkor a müvezetőt leütötték és megkötözték. Az egyik elitélt a tuszt a nyakához tett késsel őrizte, a másik pedig a tárgyalásokat folytatta.
A bv. intzetben riadót rendeltek el. A beérkező parancsnok a terroristákkal a tárgyalásokat megkezdte, a megyei rendőrfőkapitányságot az eseményekről értesitették.
A tárgyalásokat a "komondor"-szolgálat megérkezéséig akarták elhuzni, de a terroristák erélyes és fenyegető fellépése miatt a követeléseket látszólag teljesiteni kellett.
A megyei rendőrfőkapitányság akciócsoportja a kért gépkocsihoz közeledő terroristákat ártalmatlanná tette.

Az elmult husz évről szólva ezt az öt rendkivüli eseményt tudjuk megemliteni, tehát ezek gyakorisága nem nagy, mégis azt a következtetést kell levonnunk, hogy a bv. intézetekben a személyi állomány elleni terrorcselekmények veszélye reális,

s ezért minden lehetséges intézkedést meg kell tennünk ezek megelőzésére.
Mindenekelőtt tovább kell fejlesztenünk a bv. intézetek biztonsági rendszerét. Ennek azonban olyan paradox következményei lehetnek, hogy a fogvatartottak a szilárd biztonsági rendszer miatt csak erőszakos cselekmények utján látnak lehetőséget a szökésre. Ez tovább növelheti a tuszfogás veszélyét.

Tovább kell fejlesztenünk a differenciált őrzést is, ki kell szürnünk a potenciálisan veszélyes elitélteket, és ugy kell megszerveznünk az elhelyezésüket, a munkáltatásukat és a felügyeletüket, hogy ne legyen lehetőségük erőszakos cselekmények elkövetésére.

A biztonságra veszélyes eszközöket, anyagokat ugy kell kezelnünk, tárolnunk, hogy a fogvatartottak illetéktelenül ne juthassanak hozzájuk. A munkáltatás közbeni felügyeletüket ugy kell megszerveznünk, hogy ne készithessenek támadáshoz felhasználható eszközöket.

Olyan biztonsági berendezéseket kell telepitenünk, amelyek csökkentik a rendkivüli események elkövetésének lehetőségét.
A körleteken és a munkahelyeken tovább kell tökéletesitenünk a személyi riasztórendszert.

A személyi állományt fel kell készitenünk a terrorcselekmények közvetlen veszélyének felismerésére, a megelőzés lehetőségeire, a bekövetkezett esemény közbeni magatartásra.

A terrorcselekmények megelőzésére vonatkozó intézkedések mellett fel kell készülnünk a bekövetkezett cselekmények felszámolására is.
A büntetésvégrehajtás nincs abban a helyzetben, hogy a bekövetkezett terrorcselekményeket önállóan felszámolhassa, ehhez nincsenek megfelelő eszközeink és speciálisan kiképzett személyi állományunk sincs. Ezért az Országos Rendőrfőkapitányság vezetőjével és a FRE parancsnokával kötött együttműködési megállapodások értelmében terrorcselekmények esetén a bv. intézet parancsnoka az együttműködő rendőri szervtől kéri a szükséges intézkedések megtételét.

A bv. intézet parancsnoka csak az elsődleges intézkedéseket vezetheti be /riadó elrendelése, a cselekmény helyszinének elszigetelése, ill. biztositása/, a rendőri szervek megérkezése után pedig a bv. erők biztositási feladatokat látnak el. A bv. intézet parancsnokának a rendőri szervek megérkezéséig az időt a terroristákkal folytatott tárgyalásokkal kell kitöltenie.
A terrorcselekményeket a rendőrség akcióegységei számolják fel.
A bv. intézetek parancsnokai utasitást kaptak, hogy tuszfogás esetén mindent tegyenek meg az időhuzás céljából, ha azonban a rendőri szervek megérkezéséig a tuszok élete közvetlen veszélybe

kerül, a vérontás megakadályozása végett engedhetnek a követelésnek.

Előfordulhatnak azonban olyan események is, amikor nincs lehetőség megvárni a rendőrség akcióegységeinek megérkezését. Ilyen esetekben a büntetésvégrehajtásnak önállóan kell intézkednie. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy "kalandor" akciókba bocsátkozik.

Dr. Pongor Sándor r.alezredes,
BRFK osztályvezető

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Tanácskozás!

Hozzászólásomban az idei budapesti tüntetések, felvonulások néhány tapasztalatát kisérelem meg összefoglalni.

Az idén többször, helyesebb, ha ugy mondjuk: sokszor játszottunk a tüzzel. 1988 folyamán különösen a második félév során, a kisebb-nagyobb tüntetések szinte egymást követték elsősorban Budapesten; volt olyan hét, amikor három is volt. Szinte mindegyikre másként kellett felkészülnünk, s kezelésükhöz nagyon sok vezetői instrukciót kaptunk. Ennek minden bizonnyal az a magyarázata, hogy a politikai és az állami vezetésnek is megvolt a maga gondja ebben az időben. Igy aztán volt ugy, hogy reggel betiltották, délben engedélyezték, délután ismét betiltották, s másnap ujra engedélyezték a tüntetést. Ez a mi felkészülésünk menetét zavarta, de bizonyosak vagyunk abban, hogy a gyülekezési jogról szóló törvény megszünteti ezt a bizonytalanságot.

Tapasztalataink alapján a tüntetéseket három kategóriába soroltuk: az engedélyezett, a hallgatólagosan engedélyezett, és a nem engedélyezett tüntetések kategóriájába. Ennek megfelelően kellett a tüntetésekkel kapcsolatos rendőri tevékenységet meg-

tervezni, megszervezni. Az év elején kisebb zökkenőkkel, az év végén már nagyobb gyakorlattal oldottuk meg feladatainkat. Gondjaink elsődlegesen abból fakadtak, hogy jellegüktől függően a tüntetések biztositásával, illetve felszámolásával a legtöbbször a BRFK közbiztonsági állományát "bizták meg"; esetenként kaptunk segitséget a Forradalmi Rendőri Ezredtől és egy esetben a Zászlósképző Iskolától.

Éppen ezért én csak a BRFK közbiztonsági állománya helyzetével foglalkozom. S amikor azt mondom, hogy igen sokszor a tüzzel játszottunk, mindenekelőtt arra gondolok, hogy olyan állománynyal kellett kimennünk az utcára, amelynek tagjai nem ismerték egymást. Ezért, ha ott valaki azt a vezényszót adta volna, hogy kettes oszlopba sorakozó!, vagy rajkötelék, vagy szakasz, századkötelékben sorakozó!, nem is tudták volna végrehajtani, mert nem tudták, hogy kinek ki mellé kellene állnia. Igy indultunk az év elején; később született meg az a döntés, hogy a meglévő karhatalmi zászlóaljakkal müködjünk együtt, mivel azok már összeszoktak. Az év vége felé már a mi 240 emberünk is ismerte egymást és a parancsnokait, s ha most fel kell sorakozni, akkor tudja, hogy ki mellé kell állnia. De ez nem oldja meg azt a gondot, hogy egy nagyobb tüntetés biztositására 240 fő nem elegendő. Viszont, ha szükséges,a BRFK a napi feladatok ellátása mellett 400-500 főt minden nagyobb nehézség nélkül ki tud állitani.

Ezért foglalkozunk egy uj karhatalmi zászlóalj létrehozásával, melynek a kiképzését a jogszabály megjelenésével egyidőben kívánjuk megkezdeni. Ugy gondolom, hogy az utcán eddig szerzett tapasztalatokat hasznositani tudjuk, hiszen számitanunk kell arra, hogy az elkövetkezendő időkben megnövekszenek ilyen irányu feladataink.

Reméljük, hogy a felkészülést be tudjuk fejezni addig, amig ujabb feladat adódik. A tapasztalatokról röviden annyit hadd mondjak, hogy ez a rendőri tevékenység, bármennyire karhatalmi tevékenységnek kell is tekintenünk, nem azonos azzal a karhatalmi tevékenységgel, amelyről a szabályzatokból alkottunk képet magunknak..Egészen más az operativ törzs irányitása egy tüntetésen. Esetenként sokkal kisebb méretü, de ugyanakkor sokkal mobilabb eseménnyel állunk szemben, igy nem mindig van arra lehetőség, hogy a szabályzatokban megfogalmazott elvek alapján megvárjuk vagy kérjük a parancsokat a szükséges intézkedések elrendelésére.

Más a helyzet a sztrájknál, mert az statikus jellegü, s ezért az operativ törzs mozgása, irányitása is más.

Mi a tüntetések megitélésében, akár engedélyezett volt az, akár nem, abból indultunk ki, hogy "békés tüntetés" nincs, de esemény nélküli van. Hiszen egy tüntetés mindig valamilyen békétlenségből

keletkezik, és valamilyen feszültséget feltételez. Igy a szervezőkkel, a rendezőkkel megteremtett kapcsolat jellegét is ez a gondolat határozta meg, mint ahogy a velük folytatott tárgyalások alaphangját is ez adta meg, akár engedélyezett volt a tüntetés, akár nem. Az év vége felé már rendszeres lett a kapcsolattartás a tüntetések szervezőivel és a főkapitányság közbiztonsági osztályával.

Ezek a tárgyalások egyrészt arra irányultak, hogy csökkentsük a tüntetés szervezői által javasolt létszámot és mozgásterületet, másrészt hogy - ha előzőleg igy döntöttünk - egyértelmüen a tudomásukra hozzuk a tüntetés betiltását. Minden alkalommal azon voltunk, hogy felébresszük a szervezők lelkiismeretét és felelősségérzetét a tüntetés politikai és jogi következményei - várható következményei - iránt. Ez sikerült, s erre ők is büszkék voltak, s ezzel politikai és erkölcsi vonatkozásban mi is jelentős segitséget kaptunk tőlük. A tüntetés szervezőivel igy kialakult kapcsolat igen jól szolgálta a biztositások szinte zökkenőmentes lebonyolitását. A tárgyalásokon felhivtuk a szervezők figyelmét arra is, hogy a tüntetés során bekövetkező rendbontásokért őket terheli a felelősség. Mindenért ők a felelősek, tehát nekik kell rendet tartaniuk. A rendőri szervek csak a közrendet, a közbiztonságot, a közlekedés rendjét kivánják fenntartani az utcán; amennyiben ez szenved sérelmet, akkor avatkoznak bele a tüntetés menetébe. Ha a tüntetésben nemkivána-

tos jelszavak hangzanak el vagy jelennek meg transzparenseken, a rendezőkkel való konzultáció után ők intézkednek eltávolitásukról, illetve szövegük megváltoztatásáról.

A kiemelésekről nekünk kellemetlen tapasztalataink vannak. Akárhányszor kiemelést kiséreltünk meg, ez sohasem a közbiztonság fenntartása érdekében történt, hanem egyéb utasitásra. A legtöbbször az állambiztonsági szervek inspirációja alapján került rá sor. Csak egy példa: két évvel ezelőtt az állambiztonsági szerv kiemelt egy személyt. Azonban a tüntetők a kocsijukat megpróbálták elvinni, igy kénytelenek voltak a kocsiból kiengedni. Ezzel kapcsolatban az én álláspontom az, hogy nagyobb tömegből - hacsak az élet- és vagyonbiztonságot közvetlenül nem fenyegeti veszély - egyenruhás rendőr kiemeléssel ne kisérletezzék, ez nem célravezető. A rendőrök behatolása a tömegbe mindenképp irritáló.

Visszatérek a nem engedélyezett tüntetésekre. A legutolsó nem engedélyezett tüntetés 1988. november 15-én volt. A sajtó erről irva általánosságban a rendőröket marasztalta el. Érdekes módon - és ezt az állomány is hiányolta - sehol nem emlitették meg, hogy ezt a tüntetést nem engedélyezték, tehát attól a pillanattól kezdve, hogy a résztvevők elkezdtek gyülekezni, ez törvénysértő volt. Nem értjük, hogy miért nem lehet a sajtót olyan mértékben befolyásolni, hogy erről is tájékoztasson.

A tüntetés elött az egyik fő szervezővel tárgyaltunk és közöltük vele, hogy a tüntetést nem engedélyezzük. Később a helyszinen látta, hogy komolyodik a dolog, akkor ő volt az, aki levette az első transzparenst, és ő szállt fel elsőként az első buszra. Ebből is látszik, mennyire fontos a személyes kontaktus a szervezőkkel a tüntetőkkel való kapcsolattartás érdekében.

Ami a tüntetés szándékának a bejelentését és az engedélyezés kérdését illeti, én azt javasolom, hogy a tüntetés bejelentéséről szóló okmányt a közbiztonsági szolgálat vegye át, s az engedélyezés kérdésében is a közbiztonsági szolgálat döntsön. Emellett szól az is, hogy az engedélyezett tüntetés lebonyolításának részletkérdéseit ugyancsak a közbiztonsági szolgálatnak kell megbeszélnie a szervezőkkel, s később kint a helyszinen megkövetelnie tőlük. Az ezt szolgáló személyes kontaktus akkor alakulhat ki, amikor az okmányt átadják.
Köszönöm a figyelmet.

Szőke Attila r.őrnagy,
Pécsi Rk. közbiztonsági és közlekedési osztály vezetője

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Elvtársak!

Témánk napirendre tüzését és a vonatkozó jogszabály előkészitését az is indokolja, hogy Budapest mellett vidéken is több helyütt belekóstoltunk már ezekbe a feladatokba. A pécsi rendőrkapitányság területén tul vagyunk egy bányászsztrájkon, amely azt hiszem hosszu idő óta az első bányászsztrájk volt az országban, s tul vagyunk két tömegközlekedési vállalat sztrájkjának előkészületein. Ez szerencsére meghiusult, de ha megvalósult volna, számunkra egészen ujszerü rendőri feladatokat kellett volna ellátnunk, s ezekre fel is készültünk. Tul vagyunk egy, a Fidesz által szervezett tüntetésen is. Ezeknek a tapasztalatairól szeretnék röviden szólni.

De mielőtt e tapasztalatokról szólnék, hadd mondjam meg, hogy valamennyi itt elhangzott előadás rendkivüli módon tetszett. Csak azt sajnálom, hogy az egész parancsnoki állományunk nem hallgathatta végig a tanácskozást. Viszont az megnyugtató, hogy a tanácskozás anyagát az állomány további felkészitése érdekében a tavasz folyamán megkaphatjuk. Különösen nagy figyelemmel hallgattam azokat a korreferátumokat, amelyek az állomány szakmai,

politikai képzettségének és általános intelligenciaszintjének növelését célozták, és nagyon tényszerü feladatokat tüztek ki a témánkkal kapcsolatos tennivalókat illetően. Fontosnak tartom azokat a hozzászólásokat is, amelyek az állomány értelmi-érzelmi megközelitésü felkészitését tárgyalták.

Rátérek tapasztalatainkra. Két demonstráció zajlott le:a bányászsztrájk és a Fidesz-tüntetés. Mindkettő után és a két esemény között is kötetlen elbeszélgetésre ültünk le a biztositásban részt vevő állományunkkal, és kérdéseik, megközelitéseik nyomán a tennivalók nagyon világosan megfogalmazódtak.

A bányászsztrájkról röviden: Azon az éjszakán éppen bent voltam a főkapitányságon a vezető közbiztonsági helyettesével, mert azon az éjszakán kaptuk meg a hirt, hogy kapitányságvezetőnk a Bécs melletti autóbuszbaleset folytán meghalt. Öt perc mulva kaptunk két információt. A szénbányák vezérigazgatója bejelentette a bányászsztrájkot: "Az éjszaki müszak nem szállt le, a vállalat vezetőivel nem tárgyalnak egyelőre." Ezt hozták hivatalosan tudomásunkra. A főkapitány-helyettes elvtárs rendkivül higgadtan intézkedett. Két tapasztalt idősebb tiszthelyettesből álló gépkocsizó járőrt küldött közlekedésrendészeti feladatokkal a terület ellenőrzésére. Másfél napig tartott a sztrájk, több üzemre átterjedt. Tulajdonképpen nem nőtte tul magát, meghatáro-

zott kereteken belül maradt. Olyan befejezése lett, amit a jelenlévők ismerhetnek.Azonban a hangulat azóta sem változott, nem lehetetlen, hogy holnapután nem ismétlődik meg nagyobb mértékben. Komoly gondot okozott, hogy sem a területi pártszervek, sem a szénbányák vezetése semmiféle előzetes információval nem birtak. Huszonnégy órával az események előtt ők is a mi állambiztonsági szervünktől kaptak tájékoztatást, igaz nem is hitték el.

Bennünket is váratlanul értek az események, ezért a közlekedésrendészeti járőr kiküldésével egyidejüleg készenlétbe helyeztünk egy karhatalmi szakaszt, s mind gyakorlati, mind tájékoztató jellegü felkészitését megkezdtük. Az akkori információ-hiányunkból levontuk azt a tanulságot, hogy a jövőben nekünk naponta friss politikai és gazdasági jellegü információkkal kell rendelkeznünk, és rajtunk keresztül a biztositásban részt vevő állománynak is ahhoz, hogy értsék, tudják miről van szó. Ez tehát az a pont, amellyel az itt elhangzottakhoz kapcsolódom.

A Fidesz-tüntetéssel ugyancsak az volt a gondunk, hogy akkor még szinte semmit sem tudtunk a Fideszről. A tüntetés lezajlása után kaptuk meg azt a Fidesz által kiadott program-tervezetet, amelyből megismertük ugy-ahogy ennek a szervezetnek a fazonját. Ezenkivül csak annyit tudhattunk róla, amennyit a sajtó és a rádió közölt. Ez kicsit késői volt, tehát sokkal naprakészebbnek kell lennünk ebben is. Mi egy későbbi főkapitányságvezetői ér-

tekezleten kértük, hogy a parancsnoki állományunk és rajtunk keresztül a beosztotti állományunk folyamatosan kaphassa meg ezeket az információkat, másképpen nem tudjuk a feladattal azonositani az állományt. Azóta ez folyamatosan meg is történik, ezt feltétlenül hozzá kell tennem.
A Fideszről azért sem tudhattunk tul sokat, mert a pécsi szervezetének akkor mindössze 28 tagja volt, helyi rendezvényük még nem volt.

Nálunk is előfordult, éppen ennél a tüntetésnél, tulbiztositás, de ennek kettős oka volt. Az egyik az, hogy még nem volt tapasztalatunk, ezért háromszor annyian voltunk mint ők, de nemcsak a Széchenyi téren, hanem csoportokban Pécs belvárosában, ahol a tüntetés lefolyt, a másik ok az, hogy egy véletlen folytán egybeesett a Fidesz által szervezett - 25 fős - tüntetés, helyileg és csaknem időben is, a Szent Jobb körmenetének biztositásával. Az pedig 30 ezer embert jelentett egyidőben két egymással szomszédos belvárosi téren. Tehát kellett a biztositás. Ezt követően elég sokat foglalkoztunk a két biztositás tapasztalataival. Ez indokolt is, mert nem tudhatjuk, hogy az akkor még gyermekcipőben járó Fidesz milyen erőket tud mozgósitani majd esetleg holnapután. Ezért vesszük szivesen az itt elhangzottakat is, mert kell a kollektiv tapasztalat.
Köszönöm a figyelmet.

Dr. Horváth Sándor r. ezredes,
a Csongrád Megyei RFK közbiztonsági helyettese

Tisztelt Miniszterhelyettes Elvtárs!
Kedves Elvtársak!

Először is megköszönöm a főiskola parancsnokságának, hogy ezen a tanácskozáson részt vehetek, mert meggyőződésem, hogy az elhangzott referátum és korreferátumok igen komoly segitséget adnak nekünk a jövőre vonatkozóan. Hozzászólásomban először általában szeretnék néhány gondolatot felvetni a korreferátumokkal összefüggésben. Én nagyon egyetértek azzal, hogy szemléletváltásra van szükség, s ebben fontos szerepe van a különböző formáju és szintü oktatásnak is.
Nemcsak azoknak a rendőröknek a szemléletváltásáról van szó, akik közvetlen találkoznak a tömegekkel, hanem a középszintü és magasabb parancsnokokéról is, a miénkről is, az enyémről is. Megvilágitom ezt egy személyes példával.
Az elmult két napban, szombaton-vasárnap részt vettem, mint küldött a megyei pártértekezleten. Önök ujságból, televizióból olvashatták, hallhatták azt, amit én közvetlenül a helyszinen hallottam. A Fidesz Csongrád megyei szervezetének küldötte egyenesen azt mondta, kikérik maguknak Grósz elvtárs sportcsarnoki beszédét, azt hogy ilyen magatartást tanusitson Grósz elvtárs.

Többek között ez is elhangzott, hogy: "... butító hozzászólását kikérik...". A főkapitány elvtárssal egymás mellett ültünk, és egymást csititottuk, nehogy fölugorjunk. Tehát ugyanakkor, amikor mélységesen nem értünk egyet a Fidesz képviselőjével, át kell értékelnünk az eddigi szemléletünket is, hiszen tudomásul kell vennünk, mint ahogy Grósz elvtárs is elmondta, hogy harminchárom különböző alternativ szervezet müködik jelen pillanatban. Tudomásul kell vennünk, hogy vannak "másképp gondolkodók" is, vagyis hogy nem mindenki ugy gondolkodik, ahogy mi, s el is mondhatja a véleményét. Nekünk kellőképpen oda kell hatni, hogy ezt rendőreink megértsék, hiszen ők találkoznak közvetlenül a tömegekkel.
A másik dolog, amiről én is szólni kivánok, a tömegből való kiemelés. Szabályként azt sem mondhatjuk, hogy kell, de azt sem, hogy nem kell valakit a tömegből kiemelni.
Én azt mondom, hogy az adott szituáció döntheti el, hogy kelle vagy sem. Tehát attól függ, mennyire fajult el a helyzet. Nálunk a gyakorlat az volt, kellő szintü vezető, talán mondanom sem kell, hogy a főkapitány, aki minden alkalommal bent volt, döntötte el a kérdést. Hiszen, ha nem is tizenötször, mint Budapesten, de azért a legtöbbször, amikor Budapesten volt valami megmozdulás, akkor Szegeden is volt. Ott is van egyetem, bölcsészkar, vannak különböző ilyen-olyan ellenzéki csoportok, hát majdnem mindig mi is "részt vettünk". Akkor is, amikor Bős-Nagymaros ügyében volt tüntetés, illetve demonstráció és nem is volt egyértelmü, mit is akarnak csinálni. Tüntetni is akart meg aláirásgyüjtést is. A főkapitány épp akkor Budapesten volt, és a Fidesz helyi vezetője bement a szegedi kapitányhoz, mert ők nem mennek ám az igazgatásrendészethez, ide-oda, hanem mennek a kapitányhoz,

vagy a főkapitányhoz próbálnak bejutni. Bement és előadta, hogy három helyen akarnak tüntetni, illetve demonstrálni, illetve aláírást gyüjteni. Meg kell mondanom, próbáltunk vele olyan értelemben tárgyalni, hogy csak egy helyen rendezzék. A következő volt a válasz: mindegy, hogy nekünk mi a véleményünk, ő három helyen fogja megrendezni. Ez igy is lett. Ezt azért mondom el, hogy jól lássuk: sokszor van ugy, hogy akarunk valamit és nem sok eredménnyel.

Bizunk benne, hogy jobb lesz a helyzetünk, ha az uj jogszabály hatályba lép. Ugyanis akkor ő is arra hivatkozott, hogy mi minek az alapján szólunk bele abba, hogy ők mit akarnak csinálni. Az uj törvénnyel könnyebb lesz. Én részt vettem azon a megyei pártbizottsági koordinációs értekezleten is, amelyen a két jogszabály-tervezet vitára került. Megmondom elvtársak őszintén, hogy ott nem akárkik is fölvetették, hogy milyen alapon avatkozunk bele, hiszen ez állampolgári alapjog, mindenkinek joga van kimenni az utcára, mindenki teheti amit akar, mindaddig, amig a közrendet, a közbiztonságot nem sérti. Nem más, mint a megyei bíróság elnöke vetette fel többek között ezt a kérdést. Tehát az az igazság, mint ahogy elhangzott a pártértekezleten is, hogy a pártnak meg kell tanulnia politizálni, mert nem lehet tovább hivatalnokpárt. Nekünk meg kell tanitanunk a rendőreinket politizálni. De kellő figyelmet kell forditanunk arra, hogy semmilyen más irányba ne csapódjanak, hanem a rendőr-

ség azt tegye és ugy, ahogy a pártunk és kormányunk tőlünk elvárja.

Még valami, amit szeretnék itt elmondani, s ez szintén Csongrád megyei tapasztalat: Mi minden egyes esetről előre tudtunk. Én nagyon alapvetőnek tartom az állambiztonsági és a közbiztonsági szolgálat együttmüködését. Ha valamikor erre szükség volt, akkor most nagy szükség van rá. Minden alkalommal, amikor a Fidesz képviselője bejött hozzánk, mi már tudtuk, hogy ekkor és ekkor ezt és ezt akarják csinálni. Szóba került itt még bizonyitékoknak a biztositása. Nekünk minden egyes anyagunk videón van. Hát miért ne?- Mások is fényképeztek, akár a KISZ-nek a megmozdulásánál, akár a Fideszénél, vagy egyéb más rendezvényeken. Mások is felvették, hát kimentek a mi elvtársaink is, és nekünk is megvan mindegyik,kazettán. Én nem hiszem, hogy ez hiba lenne. A jövőre vonatkozólag ez nem is rossz dolog, ha bizonyitani kell - mert előfordulhat olyan is, hogy bizonyitani is kell - hogy hogyan jártunk el. Hiszen az is felmerült a koordinációs értekezleten, hogy mi történikakkor, ha betiltják a tüntetést, vagy valakinek kára származik belőle. Ilyen szempontból a bizonyitás is lényeges lehet.

Köszönöm a figyelmet.

Dr. Hodula Attila r.alezredes,
BRFK közlekedésrendészeti vezetője

Miniszterhelyettes Elvtárs!
Tisztelt Tanácskozás!

Az ankét témájához kapcsolódva a közlekedési szolgálat feladatairól kivánok szólni tömegdemonstrációk, tüntetések esetén.

1988. második felében az "utcai politizálás" uj feladatokat hozott, uj, megoldásra váró problémákat vetett fel a rendőrségnek - ezen belül a közlekedési szakszolgálatnak is. Eddig szokatlan módon demonstráló, tüntető, megemlékező, uj jelszavakat kiáltozó tömeg jelent meg - gyakran ujszerü transzparensekkel - a főváros utcáin. Ezek az uj jelenségek igénylik a rendőrség eddigi tevékenységének, magatartásának, felkészülésének gyökeres megváltozását, hiszen a protokoll megmozdulásokon alkalmazott hagyományos biztositási szerepek megváltoztak.

Az ujszerü rendezvények biztositásakor az uj jelenségekre uj módon kell reagálnunk, az eseményeket nemcsak követnünk kell, hanem irányitanunk is, azaz szükség szerint meg kell előznünk vagy le kell vezetnünk őket.

Az elmult félév gyakorlati tapasztalatai alapján az eddini tömegdemonstrációkat

- előre bejelentett, engedélyezett,
- bejelentett, nem engedélyezett

kategóriákra csoportositjuk.

Ezek mellett a napi gyakorlatban kialakult egy harmadik kategória is, a nem engedélyezett, de tudomásul vett, megtürt rendezvény.

Előre bejelentett megmozdulások esetén megfelelő idő áll rendelkezésünkre a feladatok megtervezésére, a munka összehangolására. A rendezvény biztositására biztositási terv készül, megalakul a karhatalmi operativ törzs, amelyben a közlekedésrendészeti osztály vezetői is részt vesznek.

A második esetben /nem engedélyezett megmozdulások/ lényeges különbség, hogy az ugyanazon volumenü feladatot rövidebb idő alatt vagy azonnal,gyakran terv nélkül, a szolgálatban lévő, összevonható erőkkel kell végrehajtani.

A közlekedésrendészeti szakszolgálat feladatai tömegdemonstrációk alkalmával:

- ideiglenes forgalomkorlátozás elrendelése,
- az utvonal biztositása,

- a forgalom irányitása,
- a forgalom terelése,
- a környező terület megnövekedett forgalmának levezetése,
- a biztositásban részt vevő rendőri egységek mozgásának biztositása.

A tömegmegmozdulások utvonalának biztositására a közlekedésrendészeti szakszolgálatnak jól bevált módszerei vannak. A tömeg szándékának, hangulatának mintegy minőségi változása azonban uj feladatokat állit elénk még ezen a területen is.

A forgalomterelés, a forgalom segitése, a tömeg elhaladása előtt szükséges zárás csak akkor valósitható meg biztonságosan, ha a tömeg szándékolt és általunk ismert haladási iránya, tehát a bejelentett utvonal nem változik meg. Ha az utvonal mégis megváltozik, az erők gyors átcsoportositásához, visszavonásához szükség van egy többlépcsős hírrendszerre.

A demonstráló tömeg utvonalának módositására nem minden esetben célszerü a közvetlen, nyilt rendőri beavatkozás. Esetenként egy-egy, az utvonalon "véletlenül beszorult" villamos, úttisztitó gép, locsolókocsi, tehergépkocsi nagyobb eredményt érhet el, mint a közvetlen rendőri beavatkozás. Ezeket és a hasonló "véletleneket" akkor használhatjuk ki igazán jól, ha a tömeget a saját szándékának kiformálódása előtt, szinte tudat alatt be-

folyásoljuk, meggyőzzük arról, hogy melyik utvonal a legcélszerübb és a legbiztonságosabb.

Célszerü, ha egy forgalomszervező tiszt az utvonal biztositása előtt a biztositás érdekében előzetes intézkedéseket tesz, bejárja az utvonalat, felderiti, mintegy feltérképezi az ott található intézményeket, vállalatokat, gondoskodik arról, hogy a tömeg ne juthasson például dobálásra alkalmas téglákhoz, épitési törmelékhez,megbontható állványzathoz. Mindez nemcsak gyors intézkedési készséget feltételez, hanem nagy adag találékonyságot, leleményességet is kiván. Ennek a forgalomszervező tisztnek a feladata az előfeltételek megteremtése mellett a biztonságos lebonyolitás feltételeinek megteremtése is.
Igy például fáklyás vagy gyertyás felvonulás alkalmával az ő feladata locsolókocsik, fáklyaoltó és gyüjtőedények elhelyezése is. Állandó kapcsolatot kell tartania a közforgalmu járműveket üzemeltető vállalattal, a mentőszolgálattal, a tüzoltósággal. A tömegközlekedési vállalat forgalomirányitó diszpécserét pontos információkkal kell ellátnia a tömeg nagyságáról, vonulási irányáról és a tömegdemonstráció befejezési pontjáról és idejéről, hogy intézkedni lehessen a tömegközlekedési járművek átcsoportositásáról, összegyüjtéséről, a tömegközlekedés megszervezéséről.

A tömegdemonstráció biztositásával kapcsolatos feladatok végrehajtásának sajátos követelményei vannak. Az eddigi tapasztalatok alapján a legcélszerübbnek az látszik, ha az eligazitást az összevont közlekedésrendészeti állománynak együtt tartjuk meg. Az eligazitást két részletben javasoljuk megtartani. Először az általános célt kell ismertetni, hiszen a tömegdemonstrációk, a tüntetések szinte mindig politikai célzatúak, ezért igen fontos, hogy az állomány a feladat végrehajtására kellő ismeretek birtokában vonuljon ki, s legyen tisztában a végrehajtandó feladat szükségességével, okával és céljaival. Mindezek után kerülhet csak sor, alegységenként, a feladatok személyre szóló konkrét meghatározására. Az eligazitás második részét a helyszinen, a felállitási helyen kell befejezni, és a feladatot ott kell mindenki számára egyértelmüvé tenni. A tömegdemonstrációk utvonalát a felállitási helyre gépkocsin érkező járőrök jelölik ki, itt azonban fontos a gépkocsi és a benne lévő technika, esetleg fegyverzet őrzése és a tömeg hangulatától függően a szolgálati jármü "elrejtése ".

A szolgálatot motorkerékpárral ellátó közlekedési rendőr felhasználható utvonalbiztositásra, járőrözésre, megfigyelésre és esetenként tömegoszlatásokra is. A motorkerékpáros rendőr lehet a tömegoszlatás eszköze, ehhez azonban külön fel kell készíteni a motoros rendőröket. Figyelembe kell venni, hogy egy

motoros egység megjelenése minden esetben erődemonstrációt jelent, és éppen ezért a tömegből dühkitörést, nem kivánatos érzelmeket válthat ki.

Az egyes motoros sebezhetősége miatt különös veszélynek van kitéve. Ezt minden esetben el kell kerülni. Megfigyelésre, járőrözésre csak párosával szabad őket felhasználni, mig tömegoszlatásra legalább szakaszerővel.

A biztositási feladatok végrehajtása során a közlekedést irányitó, terelő rendőrök uj tennivalókkal kerülhetnek szembe. Fel kell készülniük a tüntető, illetve a szétoszlatott tömegből kiváló vagy az attól lemaradó kisebb csoportokkal szembeni intézkedésre.
Az eddigi gyakorlat alapján utlezárásra, forgalomirányitásra, forgalomterelésre célszerü legalább két főt beosztani.

A feladatok végrehajtása után mind az alparancsnokok, mind a biztositás parancsnokainak első feladata, hogy rendőröknek a helyszinről való bevonulását, beszállitását ellenőrizzék.
A szolgálat tervezésekor a tömegdemonstációt már megelőző nap figyelembe kell venni, hogy a délutáni, esti demonstráció biztositása benyulhat az éjszakába, igy gondoskodni kell az állomány hazaszállitásáról.
A parancsnoki gondoskodás fogalomkörébe tartozik a felszerelés

ellenőrzése, az eligazitás tervszerüsége, a szükség szerinti étkeztetés megszervezése, indokolt esetben a védőitalról való gondoskodás.

A feladat végrehajtása után a bevonuláskor értékelni kell az állomány munkáját, nem feledkezve meg a fokozott igénybevételért járó köszönetről sem.
A forgalomszervező tiszt intézkedjen arról, hogy a segitségként bevont külső szervek diszpécserszolgálata is értesüljön a biztositás befejezéséről, értékelje az együttmüködését és köszönje meg azt.

Ladvánszky Károly r.altábornagy,
miniszterhelyettes

Tisztelt Tanácskozás!

Mindenekelőtt elnézésüket kérem az elvtársaknak, hogyha a kiszabott 10 percet nem tudom betartani. Ezt nem fegyelmezetlenségből teszem, hanem annál az egyszerü oknál fogva, hogy az itt tárgyalt kérdések egésze munkakörömhöz tartozik és ebből adódóan több mondandóm van.
Engedjék meg nekem, hogy a szükebb értelemben vett rendőri szakma nevében megköszönjem ennek a tanácskozásnak a megrendezését, amelynek mi is kezdeményezői voltunk, helyeslői voltunk, és amelynek az előkészitésében, megszervezésében a Rendőrtiszti Főiskola és a Tudományszervezési Osztály jelentős részt vállalt, hogy az uj helyzetben felvetődő uj belügyi feladatok elméleti kérdéseit és gyakorlati megoldásait kimunkálhassuk.
Ez a tanácskozás segit a gyakorlatnak, mert elméletet ad, és megalapozza a gyakorlati munkát. Igy részesei vagyunk egy uj szakmai iskola teremtésének, amelyben a tanulmányi vonalnak, a Rendőrtiszti Főiskolának - mégegyszer mondom - jelentős szerepe van.
Hadd mondjam el ennek kapcsán azt is, hogy a Belügyminisztériumban ezzel egyidőben, ezzel párhuzamosan sokirányu tevékenység folyik az uj feladatok kimunkálására. Földesi államtitkár elvtárs

vezetésével egy munkabizottság kidolgozza belső jogszabályainkat. Igy sor kerül a szolgálati szabályzat módositására és a szolgálati ágak azon uj feladatainak a meghatározására, amelyek majd a gyülekezési és az egyesülési jogot szabályozó törvények végrehajtásából adódnak.
Tudok arról is, hogy a tudományszervezési osztály is foglalkozik hasonló, tudományos jellegü témák kidolgozásával.
Ezenkivül szinte naponta éljük át a gyülések, a tüntetések, a felvonulások, a demonstrációk élményét és mindennapos kapcsolatban vagyunk a Budapesti Rendőr-főkapitánysággal. Legutóbb tegnap, december 12-én tanácskoztunk ezekről a gyakorlati kérdésekről, hogy kidolgozzuk az eléggé sürgős feladatokat, mert ezekről a feladatokról nem mondhatjuk azt, hogy jelentkezni fognak, mert ezek már most itt vannak, az uj törvények hatálybalépését követően pedig várhatóan még bőségesebben fognak ránk zudulni mint eddig.
Azért is köszönöm a tanácskozás megszervezését, mert hál' istennek most egy olyan témához fogtunk, amelynek a kidolgozását viszonylag időben kezdtük el. Még nincs érvényes törvény a gyülekezési jogról, és ime mi már itt tanácskozunk, nem késtünk el. Más kérdés, hogy a technikai ellátottsággal hogyan állunk. Azon a téren általában a dolgok lassabban mennek, sajnos, de az is fontos, hogy ebben a vonatkozásban - az elmélet és a gyakorlati tennivalók vonatkozásában - felkészüljünk.

Engedtessék meg, hogy néhány alapkiindulási pontot megjelöljek. Az első: ténykérdés, hogy a politikai közéletünkbe mintegy berobbant az utcai politizálás. Ezzel mint ténnyel kell számolnunk, benne élünk, és ez tartósan így lesz a demokratizmus viszonyai között, be kell rá rendezkednünk. A második: olyan munkaterületen dolgozunk, olyan hivatást látunk el, olyan szakmát gyakorlunk, amelyben kevésbé lehet talaja az illúzióknak. Igy nem lehet például illúziónk atekintetben, hogy a világon mindenütt a társadalmi rendszerektől, a társadalmi berendezkedéstől függetlenül a hatalmi kérdéshez tartozik, a hatalom szférájába tartozik annak eldöntése, hogy kié az utca, kié a közterület, hogy ki uralja az utcát, a közterületet, rend van-e az utcán - normális, emberi rendre gondolok -, vagy pedig rendetlenség van.

Ez a hatalmi szférába, a hatalmi kérdésekhez tartozó kérdéscsoport, erre minket Magyarországon az elmult negyven évben a történelem megtanitott. Ezt nem szabad nekünk figyelmen kivül hagynunk, olyan munkaterületen dolgozóknak, amelyen nagyon is a realitások talaján kell maradnunk.

A harmadik gondolat: előre bocsátom, ne tünjék nagyzolásnak, ha azt mondom, hogy a szó filozófiai, vagy filozófikus értelmében mondom, hogy a részt vevő felek objektiv helyzetéből adódóan kormány és tüntetők között -szükebb, vagy tágabb értelemben vett kormányzat és tüntetők között -, helyzetüknél fogva objektiv ellentmondás van. Más az érdeke annak, aki a tüntetők nevében a peticiót átadja, s más az érdeke, más a

felfogása annak, aki a kormányzat nevében, annak megbizásából a peticiót átveszi. Tegyük hozzá azt is, hogy a történelem során még nem volt olyan kormány vagy kormányzat, amelynek, ha hatalomra jutott és a hatalom birtokosa volt, ne az első dolgai közé tartozott volna, hogy rendet tartson, és ne az első dolgai között lenne az, hogy a "rendetlenségre" - és ezt most nem a tüntetésre értem - ne azzal reagáljon, hogy igyekszik rendet teremteni. Ebből adódóan a kormányzat és a demonstrálók között, objektiv elhelyezkedésüknél fogva, ellentmondás jön létre.

Az már tolerancia kérdése, hogy azt az ellentmondást ki hogyan oldja fel, azaz a kormányzat, a demonstrálók, vagy legyen: a sztrájkolók mennyire tudják a másik véleményét és helyzetét figyelembe venni.

Ezeknek a gondolatoknak kell kiindulási pontul szolgálniok a mi témánknál is, amelyekhez még egyet veszünk, ami már közelit a mi témánkhoz, s ez az, hogy rögzitenünk szükséges: a tüntetések, demonstrációk" kezelése ", de még inkább, szakmai nyelven kifejezve, biztositása, tehát a közrend a közbiztonság fenntartása ilyen esetekben kizárólagosan rendőrségi feladat. A rendőrség a törvénytervezet, és főleg annak miniszteri indoklása alapján bevonhatja a munkásőrséget, és ezt az indokolás meg is alapozza jogilag, mert a munkásőrségnek van ilyen - törvénybe iktatott - funkciója. Bevonhatja a rendőrség a tüzoltóságot, az egészségügyi szervezeteket, a közlekedés fenntartóját és igy tovább, de akik a rend fenntartásában részt vesznek, a rendőrség irányitása alatt látnak el

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /136

rendőri funkciót. Ebből adódóan kizárólagos feladata a rendőrségnek van tüntetések, demonstrációk biztositásában, netán feloszlatásában, a rend helyreállitásában. Egyedülálló funkció ez.

A Magyar Néphadsereg, mint a világon mindenütt, természetesen ellát bizonyos belbiztonsági funkciókat is, csak nem béke-időben. A hadsereg igénybevételére csak akkor kerül sor - erre megfelelő kormányzati határozatok, döntések vannak -,ha a békés állapotokat felváltja egy rendkivüli állapot.

Ez lehet politikai és nem politikai rendkivüli állapot,lásd: valamilyen természeti katasztrófa, egy hatalmas földrengés, de a békés viszonyok között a hadsereg a közterületen tüntetések ügyében nem jelenik meg. Létezhet és van is funkciója a stratégiai vagy taktikai objektumoknak a védelmében. Azok mindenképpen a hadsereg feladatai is lesznek, de a tüntető tömeggel kapcsolata csak a rendőrségnek lehet. Ez alapozza meg azt a felelősségünket, hogy ki kell munkálnunk a legapróbb részletekig ennek elméletét és gyakorlatát.

Engedtessék meg, hogy néhány vonatkozásban a politikai alapállás kérdésében is szóljak. Az utóbbi hónapokban és hetekben a Belügyminisztériumban a vezetés - mind a párt-, mind a szakmai vezetés - részéről terjed egy politikai fogalompár. Ez igy hangzik: a Belügyminisztériumnak, azon belül a rendőrségnek, mind a szükebb, mind a tágabb értelemben vett

rendőrségnek egyidőben kell reformpártinak és rendpártinak lennie. Ez a politikai fogalompár nemhogy kizárja egymást, hanem egymást feltételezi. Haddmondjak erről a fogalompárról én is néhány gondolatot.

Ami a reformpárti Belügyminisztériumot vagy a reformpárti rendőrséget illeti, mik ennek az alapjai, a politikai alapjai? Szocializmust akarunk, megujulást akarunk szocialista alapon, demokratikus szocializmust akarunk, jogállamiságot akarunk, és ennek gyakorlati megvalósitásakor azt is hangsulyozni kell, hogy nekünk, rendőröknek is jó dolog, ha jogállamiság van, jó dolog számunkra, hogy lehetőségeink és korlátaink is törvénybe vannak iktatva, mégpedig kötelező módon. Nem szeretünk mi sem és nem is szerethetünk mi sem törvénysértő, vagy törvényellenes módon élni. Ugyanakkor ez nekünk is jó dolog, mint magyar állampolgároknak, mint egyéneknek, mint szubjektumoknak is jó dolog, hogy jogállamiság legyen, hogy törvényesség legyen, hogy mindenkinek a joga, kötelessége, lehetősége, és korláta a jogállamiság törvényességébe legyen foglalva. Ehhez azt is hozzá kell tenni, hogy a reformpártisághoz az is hozzátartozik, hogy nem akarunk semmiféle visszarendeződést, nem akarunk befagyasztott társadalomban élni. Nem tagadjuk meg negyven év eredményeit, és szégyelljük vagy nem szégyelljük, vállalnunk kell multunk hibáit is. Sajátos eszközeinkkel, a Belügyminisztérium, a rendőrség eszközeivel sajátos módon segiteni akarjuk a reform megvalósulását, a demokratizmust, a jogállamiságot. Ez alapállás, mert a politikai felépitményrendszer, a politikai

intézményrendszer korszerüsödése minket sem hagyhat figyelmen kivül, illetőleg mi sem hagyhatjuk ezt figyelmen kivül. Ebbe a körbe beletartozik a sztrájk, a tüntetés, a demonstráció és mindazoknak az alapvető emberi szabadságjogoknak a biztositása de factó és de jure is, amiről itt a főreferátum is szólt, s amelyek az Egyesült Nemzetek politikai és polgári egyezségokmányába vannak foglalva.

Ami a rendpártiságot illeti, ez a fogalompár második része. Az anarchia ellen vagyunk. Magam is meggyőződéssel vallom pártunk főtitkárának ezzel kapcsolatos nyilatkozatait. Mintha a párt lapja, a Népszabadság a mi megrendelésünkre jelentette volna meg a mai számában Faragó Jenőnek a cikkét, aki a demokrácia rendjéről ir. Ezzel azonosulni tudunk, tehát ha rendpárti rendőrség vagyunk, akkor rendet és biztonságot akarunk. A reform és az anarchia kizárja egymást, lásd: a Szovjetunióban a nemzetiségi kérdések hogyan jelennek meg ma, s hogyan hatnak a glasznoszty, illetőleg a peresztrojka ellen. Tehát rendet és biztonságot akarunk, mert a reform és az anarchia kizárja egymást. Ez forditva is igaz: reform, demokrácia, és rend egymást feltételező politikai és gyakorlati fogalmak. Szives elnézésüket kérem, ha ezek itt most jelszavaknak tünnek, hiszen nem uj fogalmak, s nem én vagyok aki ezeket először hangsulyozom, nálamnál sokkal elhivatottabbak adnak nekik hangsulyt a nyilvánosság előtt is, de ugy érzem, hogy a tárgyalt

témánkhoz ezek az alapállások hozzátartoznak.

Ami az egyesülések, a csoportosulások, a tüntetések, a demonstrációk belügyi, rendőrségi megitélését illeti, ha elismerjük azt a tényt, hogy eltérő érdekek és ebből adódóan eltérő nézetek létezhetnek szocialista viszonyok között is, akkor magatartásunkat, cselekvésünket is ehhez kell igazitanunk, márpedig ezt el kell ismerni. Ha elismerjük a pluralizmust, a pluralista felfogás létét és térhóditását, akkor ugyanugy kell cselekedni. Ha elismerjük azt, hogy nics monolitikus társadalom, akkor ugyancsak e szerint kell cselekednünk, mert téveszmének bizonyult a monolitikus társadalomról kialakult felfogásunk. Az élet nem igazolta, márpedig minden eszménck a gyakorlat a visszaigazolója. Tehát ebből adódik, hogy a pártnak, a kormánynak, igy a Belügyminisztériumnak és a rendőrségnek is szövetségre kell lépnie és vitatkozni, vagy egyet kell értenie mindazokkal, akik egy megujuló szocializmust akarnak, szocialista talajon.De nem ugyanezt kell tennünk azokkal, akik a szocializmuson kivül gondolkodnak, és spekulativ célokat tüznek maguk elé. Ilyen erők is vannak és erről nyiltan kell beszélni, mert az utóbbi hónapokban mintha erről kevesebb szó esett volna. Ezekből a gondolatokból kell levezetni a demonstrációkhoz, felvonulásokhoz, tüntetésekhez való viszonyunkat is. Kereken ki kell mondani, lehet Magyarországon a kormány és a kormány egyes intézkedései ellen is tiltakozni és

mellette is lehet tüntetni. Uram bocsá', lehet a rendőrség egyes intézkedései ellen és mellett is tüntetni, ezekkel a gondolatokkal meg kell barátkoznunk. Nem isten csapása a tüntetés, én is hangsulyozom ezt.

Tessék végiggondolni a kapitalista társadalom mintegy hatszáz éves történetét. A kapitalista társadalom és a kapitalista kormányok intézkedései ellen, létezése első pillanatától kezdve mind a mai napig, a mai napot is beleéértve, a világ valamelyik pontján vagy sztrájkolnak, vagy tüntetnek - ahogy erről a főreferátum is szólott - és ugy tünik, hogy a sztrájkok és tüntetések miatt csak nem dől meg a kapitalizmus. Ez lehet, hogy nagyon primitiv példa, de ki kell az ujságot nyitni és bizonyos vagyok benne, hogy e pillanatban is több helyen találunk hirt nagy tömegek tüntetéséről a kapitalista kormányok intézkedései ellen.

A rendőrség feladatáról engedtessék meg mondanom néhány gondolatot. Tulajdonképpen a feladatok két nagy csoportja vár a törvénytervezet alapján, ha elfogadják, a rendőrségre. A bejelentés tudomásulvétele, helyesebben átvétele - és nem a tüntetés engedélyezése -, és mindazoknak a tevékenységeknek a lebonyolitása, amivel a tüntetés, a felvonulás, illetve annak betiltása jár, a törvényben meghatározott módon, az államigazgatási eljárás szabályai szerint, tehát irásos és indokolt határozattal. Most itt meg kell állnom, mert a betiltásnak a törvénytervezet kétféle lehetőségét adja.

Az egyik: az előre történő betiltás,amellyel vagy az idő, vagy a hely vonatkozásában tiltják be a tömegmegmozdulásokat.Tehát nem alkalmas az idő, vagy nem alkalmas a hely, vagy nem alkalmas az idő és a hely együtt.

Más lehetősége a rendőrségnek az előzetes betiltásra nincs.

A másik betiltási lehetőség,amikor már a tüntetés de facto megkezdődött és a törvényben felsorolt esetek valamelyike fordul elő. A rendőrség ilyenkor kénytelen a törvényes eszközökkel élni, a tüntetés megszüntetésére szólit fel. Ha ennek nem tesznek eleget, akkor ezt be kell tiltani. Vállalva ennek törvényes konzekvenciáit, hogy a rendőrség ezt betiltotta,mert végül is bíróságnál perelhető az ügy.

Itt mutatkozik meg a rendőrbiztos szerepe, róla eddig még nem volt szó, de erre visszatérek.

A második funkciója a rendőrségnek a biztositás, hogyha a demonstráció törvényes és békés. Kérem a tanácskozás tisztelt résztvevőit, hogy a biztositásnak adjunk pozitiv előjelet. Ha elismerjük, hogy a gyülekezés alapvető állampolgári jog, márpedig el kell ismernünk - akár egyetértek az ő jelszavaikkal akár nem -,nekem mint jogalkalmazónak pozitiv előjellel biztositanom kell, hogy ők az állampolgári jogaikat szabadon gyakorolhassák. Vagy hogyha törvénysértő, vagy törvénybe ütköző - pontosabban a gyülekezési jogról szóló törvénybe ütköző - a tüntetés, akkor gondoskodni kell felosztalásáról és beszüntetéséről minden rendelkezésünkre álló törvényes eszközzel.

Visszatérek a rendőrbiztos szerepére. Szives figyelmükbe ajánlom, hogy két embert a rendőrség részéről meg kell különböztetnünk. Külön személy a karhatalom parancsnoka és külön

személy a rendőrhatóság képviselője. A törvénytervezet 10. szakasza azt mondja, hogy a rendőrség képviselője jelen lehet a tüntetésen. A rendőrség képviselője nem más, mint hatósági biztos, rendőrbiztos /ennek terminológiája még nem kiforrott. A francia jogban azt találjuk: "törvényszéki, hatósági rendőrtiszt"/. A rendőrbiztosnak tulajdonképpen a következő funkciói vannak: kapcsolatot tart a rendőrhatóság vezetőjével, akinek a nevében eljár, kapcsolatot tart a tüntetés szervezőivel, vezetőivel, figyelemmel kiséri a tüntetés törvényességét vagy törvénytelenségét, elöljárója a kirendelt karhatalomnak, legyen az raj, szakasz, század, vagy még magasabb egység. Ő a hatóság embere, a hatalom embere, ha ugy tetszik. A karhatalom parancsnoka nem lehet azonos a rendőrbiztossal - én nevezem igy, rendőrbiztosnak, a közérthetőség kedvéért, de nem biztos, hogy jó az elnevezés.
A karhatalom parancsnoka a rendőrbiztos utasitására jár el. Ettől a perctől kezdve, ha ő az utasitás szerint cselekszik, át is adja a felelősséget a karhatalmi intézkedésekért. Előfordulhat, hogy kisebb tüntetéseknél ennek két személynek kell lennie. Ezt a mi belső szabályzatunk igy is fogja előirni. Azért ajánlom szives figyelmükbe, mert ki kell munkálnunk a rendőrbiztos szerepét is. Ez történetünk során Magyarországon is igy volt, ahogyan én próbálom vázolni, a fejlett jogállamokban jelenleg is ez a gyakorlat van. Rendkivül fontos a rendőrbiztos szerepe: politikailag jól felkészült,

gyors, alapos áttekintő képességü embernek kell lennie, aki szakmailag is felkészült, a jogállamiságot, a jogot is ismeri és döntésképes. Dönteni tud az igen vagy a nem kérdésében. Ugyanennyire fontos a karhatalom parancsnokának a személye is. A résztvevő rendőrök felkészitéséről néhány szót. Szembe kell nézni a következő ténnyel: lehetséges, hogy a rendőr /és ezalatt minden részt vevő rendőrt értek, de kiváltképp az egyenruhás rendőrt/ egyetért a tüntetőkkel.
Például KISZ- lakásépitési akció, Margitsziget, és a Forradalmi Rendőri Ezred fiatal rendőre, akinek nincs lakása.
Tessenek megmondani, hogy mi a különbség a tüntető egyetemista vagy pályakezdő és a biztositó rendőr gondolatvilága között. Semmi. Nyiltan szembe kell nézni ezzel a ténnyel. Lehetséges az is, hogy annyira élesek a politikai jelszavak, hogy a rendőr már nem ért velük egyet, sem emberileg, sem politikailag, és elitéli. Magánügy, hogy elitéli-e vagy egyetért-e vele. Ez az egyik fontos gondolat.
Egy másik kérdés, amelyről nyiltan kell beszélnünk a parancsnok és a beosztott vonatkozásában egyaránt: a tömegtől való félelemérzés. Főleg arra a generációra érvényes ez, amelyik most találkozik először a tömegdemonstrációval, ezzel a számára teljesen uj jelenséggel. A tömegiszony, a tömegtől való félés nem azonos a gyávasággal. Van, aki nem tud elviselni tömeget, sem ugy mint biztositó rendőr, sem ugy mint egyén, mint állampolgár. Méginkább nem tudja elviselni, vagy nehezen viseli el ha őneki ott netán fegyveres felelőssége van.

Rendkivül hálás lennék a közbiztonsági szolgálat nevében a Rendőrtiszti Főiskolának, a Tudományszervezési Osztálynak, a tanulmányi szerveknek, ha a rendőr és a parancsnok politikai, emberi és pszichikai felkészitésével érdemben tudnának foglalkozni, mert nem szabad a tömegdemonstrációkban résztvevőket hustömegként felfogni.

Külön köszöntöm és köszönöm azt a gondolatot, amely a rendőrség szemléletváltásának szükségességéről fogalmazódott meg. A kifejtés gondolatmenetével szó szerint egyetértek, és ha szabad azt mondanom, a magam részéről megerősitem. Gazdasági hasonlattal élve a szektorsemlegességhez tudnám ezt hasonlitani. Magyarul: egyaránt kell támogatni a pozitiv vonásait az állami szektornak, a szövetkezeti szektornak, a magánszektornak, a hazai és a külföldi szektornak. A szektorsemlegesség a mi esetünkben azt jelenti, hogy a rendőrnek a tüntetéseknél - mint rendőrnek - semleges magatartást kell tanusitania. Én is a békés tüntetésekről beszélek, az engedélyezett, a törvényesen kivitelezett tüntetésekről. Ezt tudomásul kell venni. A rendőrnek nem ott, nem abban és nem akkor kell pártosnak lennie. Neki mint jogalkalmazónak, akármilyen szerepe van, a törvények végrehajtását kell biztositania, mind magát, mind másokat illetően. Ezért nem tudok jobb kifejezést használni, mint a szektorsemlegesség. Teljesen igaznak és helyesnek tartom azt a véleményt, ami szerint a rendőrnek nem aszerint kell intézkednie, hogy az állampolgár melyik szervezetnek a tagja.

"Ha Fidesz-tag, akkor fizet, ha nem, akkor nem fizet!" - ahogy hallottuk egy korreferátumban. Ezzel a nézettel le kell tudni számolni. Magánügye a rendőrnek, hogy neki mi a véleménye a Fidesz-ről, ezt mint a hatóság közege nem juttathatja kifejezésre.

A Magyar Rádióban nekem lejátszották egy rendőrnek az élőben felvett hangját, amikor azt mondja: "Maguk rohadt Fidesz-esek!" Nem járható ut ez, elvtársak, szemléletet kell változtatnunk, ez kétségtelen dolog.

S ami még ide tartozik, és nem győzzük eléggé hangsulyozni: a rendőr, a rendőri egység méltóságteljes magatartása tüntetések során. A tüntetéseknek van egy belső lélektana, egy belső pszichikája, egy belső strukturája. Ez a tömegstruktura, a tömegpszichológia. A tömegben részt vevők egymásra hatással vannak. A tömegben részt vevők valaki, vagy valami mellett, vagy ellen tüntetnek. Részt vesz a rendőrség a biztositásban. A tüntetés vagy a kormány mellett, vagy ellene szól és ettől függ a rendőr megitélése a tüntetők által.

A rendőrben a hatalom képviselőjét látják, és aki a hatalom ellen tüntetet, azt véli ösztönösen, hogy a rendőr az ellenfele, mert ő képviseli a hatalmat. Ugyanez a tüntető másnap a rendőrrel a legjobb barátságban van. Rendkivül fontos ezt a tömegpszichológiát a rendőrökkel megértetni, önmagunkkal

megértetni, mert másképp nem fogja tudni a rendőr méltóságteljesen elviselni a vegzálást és a sértegetést. Márpedig az kikerülhetetlen a tüntetések alkalmával. Más dolog, ha ez tettlegességbe megy át, vagy - elnézést a kifejezésért - lekö-pik a rendőrt, mert akkor már a törvények szerint kell eljárnia. A következő szakmai kérdés, amelyről itt szólni kívánok, az intézkedéseink dokumentálása. A törvény hatálybalépésétől kezdve számolnunk kell azzal, hogy perelhető a rendőrség fellépése, ezért intézkedéseinket dokumentálnunk kell. Franciaországi tapasztalataink szerint is az egyik legfőbb követelmény a tüntetések alkalmával a rendőrség föllépésének dokumentálása volt. A bíróságon kell büntetőjogilag felelni vagy nem felelni a tüntetőnek, vagy a tüntetést biztositónak, a tüntetést elháritónak. Ezzel is szembe kell néznünk a jövőben. Több nyugat-európai országban a dokumentálást többek között filmezéssel, videókamerával oldják meg. Azt nem tudjuk, hogy nyitottan, vagy konspirativan hajtják-e ezt végre.

A dokumentálásra mint kimunkálásra váró elméleti és gyakorlati kérdésre felhivom szives figyelmüket.

A Nyilvánosság Fóruma a november 15-i tüntetésről, a tüntetőkről és a rendőrségről videófelvételt készitett. Ha a tüntető felvételt készit, akkor a tüntetést biztositónak is feltétlen joga van ehhez.

Az eltulzásokról is szeretnék néhány gondolatot elmondani, mert szakmai kérdés ez is.

Most ha 350 KISZ-es összejön a Margitszigeten lakásügyben, akkor - képletesen szólva is, meg a valóságban is - a minisztérium teljes vezetése bent ül. Nem beszélve a Budapesti Rendőrfőkapitányságról és még más szervekről. Teljesen fölöslegesen. Ez egyfajta görcsből adódik, egy 1956-ból visszamaradt görcsből, egy olyan görcsből, hogy ehhez nem vagyunk hozzászokva. Ez egy teljesen uj kérdés számunkra.

Biztos nem térek el a tudományosságtól, és nem értenek félre, ha régi emlékeket mondok el a jelenlévő elvtársaknak, de az én nemzedékemnek része volt tüntetések biztositásában, és én magam is mint kisrendőr részt vettem benne, a földszabadulás után, amikor ez normális és természetes jelenség volt a magyar demokratikus társadalomban 1945 és 1948 -1949 között. Szegeden voltam ebben az időben kisrendőr, és akkor a következőképpen jelentek meg a napiparancsnok:

"A Szegedi Rendőrfőkapitányság őrszolgálati parancsnokának napiparancsa. A Kisgazdapárt ekkor és ekkor a Széchenyi téren, délelőtt 10 órakor tüntetést tart. A várható tömeg nagysága 10 ezer fő. Az 1. számu rendőrőrs parancsnoka egy parancsnok vezénylete alatt hat rendőrt vezényeljen ki."

Nem azért határozta meg a napiparancs az egy plusz hat főt, mert Szegeden kevés rendőr volt. Szegeden ebben az időben csak a városban 900 fő egyenruházott rendőr volt. Ma egész Csongrád megyében nincs ennyi egyenruházott rendőr.

Egy plusz hat rendőr volt kivezényelve nem egyszer, és nem volt sok dolga. Szeged város főkapitányát a legkevésbé sem zavarta ez a tüntetés, hiszen neki fontosabb dolgai voltak, a napi ügymenetet végezni kellett. És ha valamilyen - ne haragudjanak a kifejezésért - balhé adódott, akkor volt egy kerékpáros század, kimentünk, és ha szét kellett verni, akkor szétvertük a tüntetést, és mindenki ment a maga dolgára.
Másnap megint jött egy tüntetés. Akkor a Kommunista Párt tartotta, ott is megvertük a kommunistákat, ha nem ugy viselkedtek, ahogy kell. Elnézést kérek ezért az élményszerü kitérőért, de képtelenség, hogy a belügyminiszter-helyettesek bent üljenek, amikor akárkik tüntetnek. Létezhet olyan politikai szituáció, hogy bent kell ülni, de ez Budapesten a kerületi rendőrkapitány dolga lesz, vagy hogyha nagy, központi tüntetésről van szó, akkor a főkapitány-helyettes, vagy a Pongor alezredes elvtárs dolga lesz és a kerületi rendőrkapitányoké. E pillanatban még tulzásba visszük a dolgot, időben, térben, létszámban. Ezt le kell épitenünk.
A biztositók és a tartalékok kérdése rendkivül fontos. Az én tapasztalatom is az és a szakirodalomból is ugy tudom, hogy a kettő viszonya egymáshoz olyan, mint a jéghegy csucsáé és a jéghegyé. A jéghegy csucsa a biztositók, akik effektive részt vesznek a biztositásban, és maga a jéghegy a tartalék.
A nagyobb hangsulyt a legtöbb esetben a tartalékra kell tenni,

amelyik kétfelé oszolhat, egyik része lehet a helyszin közelében, a másik lehet távolabb. Lehet rejtve és lehet nyitottan a tartalék. Nem biztos, hogy a nyitott tartalék a jó megoldás, mert az eleve hatással van a tömegre, a szabadságjogok gyakorlását látják, negativ értelemben, befolyásoltnak.
Hadd tegyek hozzá egy harmadik fogalmat is: ha a helyzet sulyosbodik, élesedik, a rejtett tartalékot kell előhivni. Mintegy figyelmeztetésül, hogy kérem szépen, ha a békés jelleg nem marad meg, előhivom a tartalékot és közbelépek.
A szervezettség kérdéséhez: Nagyon az elején tartunk a dolgoknak, mert nagyon szervezetlenek vagyunk akkor, amikor egységben lép fel a rendőrség. A nemzetközi irodalom és a tapasztalatok alapján imponálónak kell lennie a rendőrség szervezettségének. Akkor is, amikor pozitiv előjellel biztosit, fegyelmezett, imponáló magatartást tanusitson, de akkor is, ha a törvénytelenül létrejött gyülekezetet vagy gyülést szét kell oszlatni.
Még egy rövid megjegyzés. Félreértések elkerülése végett az igazgatásrendészeti szerveknek szükitett szerepe várható ebben a dologban. A bejelentések átvétele, a bejelentések kezelése szerintem is a közbiztonsági szolgálat dolga legyen, de ebben a kérdésben egyértelmüen határozni kell!

Jogi problémaként merült fel a jogos tömegoszlatás és a verés kérdése. Veréssel nem lehet elérni semmit, és a rendelkezésre álló minden jogi eszközzel fel kell lépni az ilyen módszert alkalmazó rendőr, parancsnok intézedései ellen.

Ha a törvény hatályba lép, a következőkkel kell számolni: hogyha egy tüntetés bármilyen oknál fogva jogellenes és ezt a tüntetés a rendőrségnek fel kell oszlatnia, a feloszlatásnak nincs más módja, mint a hatályos törvény értelmében a kényszeritő eszközök és az erőszakos kézrátétel alkalmazása. És aki a törvényesen fellépő, jogszerüen intézkedő rendőrség felszólitásának nem engedelmeskedik és nem távozik, az passzsziv ellenállást tanusit. Hogy a passziv magatartást tanusitó személlyel szembeni fellépés, a kényszeritő eszköz alkalmazása egyenlő a veréssel avagy törvényes eszköz, ez talán lehet kérdés, mert az "erőszakos kézrátétel" egy udvarias kifejezés. A valóságban az erőszakos kézrátétel az erőszakos eltávolitást jelenti, főleg, ha vonakodik, s igy verekedés támadhat, a dolog verekedéssé fajulhat. Ez esetben megitélésem szerint a rendőrök törvényesen cselekszenek, törvényes eszközöket alkalmaznak, és ez nem azonos a veréssel.

A katonai ügyészek és a parancsnokok feladata lesz, hogy a verést megkülönböztessék a kényszeritő eszközök törvényes használatától. Ez azért vetődik fel, mert jogosan vagy jogellenesen két tüntetést nem engedélyeztünk, azaz betiltottunk, s ezeken erőszakos kézrátételre és erőszakos elszállitásra került sor. Ezt a sajtóban verésként emlitettek.

Tisztelt Elvtársak! Tisztelt Tanácskozás!
Utólag bevallom, megpróbáltam a tanácskozást ugy végigülni, mintha én nem lennék rendőr, hogy lássam kivülről milyen ez a tanácskozás. A következő a benyomásom:
Elméleti igényü tanácskozáson vettünk részt, amelynek egyben értekezlet jellege is volt. Ez nem baj. Jelenleg itt tartunk. De nemcsak elméleti jelleggel tanácskoztunk, hanem informáltuk is egymást, különböző gyakorlati kérdésekről. Itt-ott még szolgálati értekezlet jellege is volt. Nem baj, itt tartunk, mégegyszer ismétlem.
Kivülről nézve tanácskozásunkat kétségtelenül megállapitható, hogy régi beidegződések és uj kihivások, uj gondolkodásmód ütköznek egymással,hadd leplezzem le igy önmagunkat.
Ez az igazság! Teljesen biztos vagyok benne, hogy ha a társadalmunk békés körülmények között fog fejlődni - bármilyen éles politikai, gazdasági viszonyok között, de békésen az elkövetkezendő hónapokban, években ugyanerről a kérdésről, ugyanebben az összetételben teljesen másként fogunk beszélni. Remélhetőleg fogunk beszélni még róla.
Most még teljesen érthetően, nyersek vagyunk ebben a témában, keressük, kutatjuk az utat. Ez is teljesen rendjén való dolog. Hiszen a Belügyminisztériumban azok a szavak, hogy sztrájk, tüntetés, demonstráció ez év februárjában merültek

fel először, de nem azért, mert a Belügyminisztérium vezetése rövidlátó volt és nem látta jól ezeket a kérdéseket, de mégis ez év februárjában, sziveskedjenek emlékezni, az hogy sztrájk főleg, hogy tüntetés, még istenkáromlás volt. Aztán március már cáfolta, a nyár és az ősz még jobban cáfolta a korábbi állapotot. Tehát teljesen indokolt és érthető, magyarázható, hogy nyersek vagyunk ebben az egész témakörben, de ez sem baj. Én tisztelettel kérek mindenkit, akinek ebben szerepe van, egy elméleti jellegü koncentrálásra. Rendőrtiszti Főiskola, Tudományszervezési Osztály és mindenki, ügyészség, állambiztonsági szervek, akiknek ebben szerepük van, dolgozzunk együtt mert ez összállami feladat, ez még itt eddig nem hangzott el: nemcsak összbelügyi, összrendőri, hanem összállami feladat is. Végülis az államnak biztositani kell az állampolgári szabadságjogok gyakorlását.

Ebben a részkérdések kidolgozása rendkivül fontos. Mint például a pszichológiai felkészitès, a kutyák igénybevétele és igy tovább. Érdemes ezeket minél gyorsabban közreadni.

Azon gondolkozom, hogy kezdeményezni fogom a miniszter elvtársnál, hivjuk meg a párizsi rendőrprefektura és az NSZK rendőrségének valamelyik hozzáértő munkatársát, aki átfogó áttekintést tud erről az egész kérdésről nyujtani. Azt, hogy ő a kapitalista társadalmat képviseli, azt majd levonjuk, félretesszük. Bár nem is biztos, hogy ha eljön egy rendőr főprefektus

Franciaországból, hogy ő lenne a legvadabb kapitalista: ő is szidja a kapitalizmust, mert neki is bérgondjai vannak. De hát ez csak iróníkus megjegyzés. Itt született meg bennem ez a gondolat, hallgatva önöket, magunkat, mert hogyha az FBI-jal kábitószer ügyben és sok minden kérdésben együttmüködünk és ha most már a KGB és a CIA képviselői is találkoztak, akkor egy rendőrprefektust, egy közlekedési vagy közbiztonsági rendőrprefektust is érdemes lenne ide meghivni. "Mondja már, Uram, Maguk hogy csinálják?" alapon. Majd meglátjuk, hogy mi valósul meg belőle.

Engedtessék meg, hogy még néhány konkrét kérdésre reagáljak. Való igaz, hogy a tüntetések biztositása, tüntetések feloszlatása nem történhet katonai, militáris, karhatalmi terminológiák szerint, és ezek gyakorlata szerint. Ebből is ki kell gyógyulnunk. Rendőri megoldások kellenek, amelyeknél katonai vezényszavakat, fogásokat természetesen fel lehet használni, de alapkoncepciójában rendőri megoldásnak kell lennie, ami elüt, politikailag, szakmailag is elüt a katonai, a militáris a karhatalmi jellegü megoldásoktól. Körülbelül az a jó terminológia, amit volt szives Janza elvtárs citálni a francia rendőrtisztviselőtől. Nem pejorativ értelemben marasztalom én el a hadsereg módszereit, de itt tömeggel szemben, nem azokat kell alkalmazni, főleg nem békés tömeggel, de még a feloszlatandó tömeggel szemben sem.

Rendkivül fontos a személyes kapcsolat a hatóság képviselője és a rendezők között. Föltétlenül pszichikai hatással van a személyes ismeretség a rendezők és a rendőrhatóság helyszinen lévő képviselője között: szinte kölcsönös személyes elkötelezettséget is jelent. Ha én valakinek bemutatkozok, és ő is nekem, az ismeretséget hoz létre, ez bizonyos udvariasságot, bizonyos kötött viselkedést, bizonyos kölcsönösséget tételez föl, tul azon, hogy most már ismerjük egymást, netán esetleg szót is tudunk érteni mindenben, vagy egy csomó kérdésben. Rendkivül fontos dolog. Vidéken is követik ezt a gyakorlatot az elvtársak, és ez jó megoldás.

A kiemelés a tömegtüntetések egyik legfogósabb kérdése. Hogy a véleményemet illusztrálhassam engedtessék meg egy rövid gondolatmenet. Ki van irva a Kossuth Lajos téren, hogy le XY-nal! Követeljük, hogy váltsák le, mondjon le XY! Ki van téve a transzparens. Bemegyünk, megpróbáljuk kiemelni. Mire beérünk , eltünik ez a transzparens, ez teljesen biztos, hogy eltünik ez a transzparens. Ez budapesti gyakorlat, hogy eltünik. De tessék megmondani, ha nincs kint a transzparens, levették ezt a transzparenst, azoknak az embereknek a fejében, akik tartották ezt a transzparenst, meg a környezetükben lévőkében, megszünik az a jelszó, hogy le XY-nal? Nyilván nem szünik meg. A transzparens csak következmény. Az ok az a fejben van.

Egy példa: Reagen elnököt nyolc éve éljenzik és nyolc éve fujjolják. De Gaulle-t, amig hatalmon volt - nem tudom hány éven keresztül -, csak átkozták. Ahogy meghalt, mindenki dicsőiti. Sztálint mindenki dicsőitette életében, azóta mindenki átkozza, vagy majdnem mindenki. Szóval nem egy transzparens dönt. Elnézést a kitérőért, a mondandóm lényege: az én felfogásom szerint a kiemelés a tömegből a legnagyobb kockázattal járó rendőri beavatkozás. Olyan reakciót válthat ki, amelynek beláthatatlan következménye lehet. Itt mérlegelni kell melyik a kisebbik rossz és melyik a nagyobbik. Megitélésem szerint a kisebbik rossz az a bizonyos transzparens, vagy jelszavak kiabálása, vagy mutatása, a nagyobbik rossz a provokáció, a szándékunk ellenére történő provokáció és egy negativ folyamat elinditása.
Megitélésem szerint kiemelni csak akkor szabad, ha a késedelem veszéllyel jár. Ha emberek élete, vagy testi épsége közvetlen és másképpen elhárithatalan veszélyeknek van kitéve, akkor be kell avatkozni, de nem lőfegyverhasználattal, hanem egyszerüen kiemelő ékkel vagy oszloppal behatolva.
Vagy ha olyan érdek van közvetlen veszélynek kitéve amely ha bekövetkezik, sokkal nagyobb hátránnyal jár. Mondjuk egy robbantási veszély, vagy tüzokozás veszélye, vagy ha valakinek, vagy valakiknek élete, testi épsége közvetlen veszélyben van. Ebben az esetben szabad vállani azt a kockázatot, hogy a rendőri ék, a kiemelő egység behatoljon és valakit kiemeljen.

A kisebbik és a nagyobbik rosszat kell tehát itt mérlegelni, de nem vagyok teljesen biztos abban, hogy igy van-e ez a dolog.

A tüntetések bejelentésének kérdéséhez: ugy gondolom, hogy a közbiztonsági szolgálat lenne erre a legalkalmasabb, látszólag. Azért mondom igy mert a felszabadulás előtt és a felszabadulás után is a Budapesti Rendőrfőkapitányságon volt egy elnöki ügyosztály. Ez se igrend nem volt, se ez nem volt, se az nem volt. Hatósági állományu tisztek teljesitettek ott szolgálatot, akik politikai rendészek is voltak, meg jogászok is voltak, meg közbiztonsági rendészek is. Ilyen elnöki ügyosztály a budapesti főkapitányságon nincs és sehol másutt sincs. Mert 1951-ben megszüntettük, mert megszünt az ok is. Sziveskedjenek ne többet háritani az igazgatásrendészeti szolgálatra, mint ennek adminisztrációs előkészitése, nyilvántartása és befejezése. Mert végül is valahol a tüntetéseket is nyilván kell majd tartani, hogy hol mennyi ember, hogy s mint volt, mert egyszer valaki biztos követeli ezt is. Abban, hogy nem tudják a rendőrök, a Fidesz-nek mi a fazonja, meg más szervezeteknek is, nem a rendőrök a hibásak. A legutóbbi rendőrfőkapitányi értekezleten is felmerült ez, és azóta a főkapitány elvtársak folyamatosan kapnak tájékoztatást arról, milyen alternativ csoportosulások, egyesületek jönnek létre, és körülbelül mi azoknak a jellemzője.

A fényképezés kérdése. Én nem tudom megmondani, hogy melyik a jó fényképezési módszer, a nyilt fényképezés a hatóság részéről, vagy a konspirált fényképezés. Én csak azt tudom, ha nyiltan fényképezünk, tudom annak az előnyét és a hátrányát. Az előnye az, hogy nem kell konspirálni és keresni a megoldást. A hátránya politikai hátrány. Netán fölvetik, hogy az emberi, az alapvető szabadságjogokban korlátozzuk a tüntetőket, mert rögzitjük őket, és ezen keresztül presszíót vagy utólagos eljárást teszünk lehetővé. A konspirativ dolognak van előnye is, de az a hátránya, hogyha egyszer valamilyen ellenfél felfedi, akkor is ugyanaz következik be. A helyes módszerét még nem tudjuk, de mint eszközt dokumentáló eszközt használni kell. Lehetséges, hogy a párizsi rendőrprefektus nekünk ezt két mondattal azonnal feloldja, mert ő már tudja, hogy ezt hogy kell csinálni.

Messzemenően egyetértek azzal, hogy az állománynak feltétlenül meg kell köszönni ténykedését, főleg ha az sikeres volt. Akkor is, ha simán ment, egy rendőri igazoltatás nélkül a biztositás, mert mindenképpen feszült politikai szituációban történt ez.

Teljesen egyetértek, hogy a nem békés, agressziv jellegü demonstrációkról is szóljunk. Részben szóltunk is. Másrészt mégis először a békés jellegü, rendbontás nélküli, törvényes tüntetésekből kell kiindulnunk, mert őszintén meg kell mondani,

hogy azt a másik fajtát azt azért jobban ismerjük.
Könnyebb azt mondani, hogy ott a front, azt kell szétverni, irány előre!
Amiről ma tanácskoztunk, emez a komplikáltabb és ezt kell törvényes eszközökkel megoldani.
Én személy szerint is köszönöm mindenkinek a közremüködést, mert számomra is figyelemre méltó gondolatok hangzottak el és gondolom, hogy ezt előadó munkatársaim nevében is elmondhatom.

Köszönöm a figyelmüket és a türelmüket.

Dr. Stefán Géza r.ezredes,
a Tudományszervezési Osztály vezetője

ZÁRSZÓ

Igen tartalmas, a tudományos ülés témakörének több fontos kérdését mélyrehatóan tárgyaló főreferátum, korreferátumok és hozzászólások hangzottak el. Ezek többsége helyesen jelölte meg a további tennivalókat, mig néhány észrevétel további elmélyültebb vizsgálódást igényel.
A tömegdemonstrációkkal kapcsolatos közrendvédelmi és karhatalmi teendőket illetően, mindenekelőtt a következőket kell figyelembe venni:

- részben már elkészültek, részben megszületőben vannak azok a jogszabályok, amelyeket a vonatkozó belügyi eszközök és módszerek megválasztásánál, illetőleg fejlesztésénél feltétlenül szem előtt kell tartani;
- mindezek ismeretében azt is meg kell vizsgálni, hogy a témakörben érintett belügyi szervek és kutatóhelyek tudományos kutatási terveiben melyek azok a témák, amelyeket a mostani vita alapján pontositani, kiegésziteni szükséges, illetőleg ha még ilyesmit nem kutattak, akkor melyek azok a kérdések, amelyek vizsgálatát célszerü felvenni a tervekbe;

- hasonlóan fontos lenne, hogy az érintett szervek összefogásával közös kutatócsoportra alapozott, összehangolt kutatómunka induljon, főként azokban a kérdésekben, amelyeket a főreferátum érintett. Ennek gazdája a Rendőrtiszti Főiskola illetékes tanszéke lehetne;
- végül, de nem utolsósorban világosan látni kell azt is, hogy ez a tudományos ülés korántsem meritette ki a témakört. Annak számos olyan aspektusa van, amelyre most nem terjedt ki a vita, de ami szintén fontos részét képezi a tömegdemonstrációkkal, sztrájkokkal kapcsolatos rendőri és karhatalmi feladatoknak. Ezek közé tartozik például a Keleten és Nyugaton egyaránt önálló tudományterületként müvelt "válsághelyzeti tudomány"-nak az ilyen események bekövetkezésének előrejelzésével, megelőzésével, valamint az azok során felmerülő különböző célu provokációk leküzdésével összefüggő módszerek megválasztási, alkalmazási problematikája.

Mindezt figyelembe véve is a tudományos ülést, főként annak szinvonalas referátumait és a gondolatébresztő hozzászólásokat sikeresnek tekinthetjük. Az ülés anyaga alkalmas a további hasznositásra és továbbgondolásra.

Felelős kiadó: Váry Miklós
Műszaki szerkesztő: Szegvári Tamás
Készült: 1000 példányban, 20,12 A/5 ív
terjedelemben a BM Módszertani és
Továbbképző Intézet sokszorosítójában

ÁBTL - 4.2 - 226 - 163/7 - 4/6 - 1/1989 /162